

LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJA
TEATRO IR KINO FAKULTETAS
MENO IR VADYBOS SKYRIUS

MENO VADYBOS MAGISTRANTŪROS PROGRAMA

EDITA LUBICKAITĖ
MAGISTRO BAIGIAMOJO RAŠTO DARBAS

KŪRYBINIŲ REZIDENCIJŲ PLĖTRA NERINGOS SAVIVALDYBĖJE	DEVELOPMENT OF CREATIVE RESIDENCES IN THE MUNICIPALITY OF NERINGA
--	--

STUDENTAS_____

(parašas)

DARBO VADOVAS_____

(parašas)

lekt. Laima Vilimienė
(darbo vadovo vardas, pavardė)

DARBO VADOVAS_____

(parašas)

lekt. dr. Ieva Gaižutytė
(darbo vadovo vardas, pavardė)

Vilnius

2020

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Lietuvos muzikos ir teatro akademijos
Teatro ir kino fakulteto
Meno vadybos skyrius

Baigiamasis darbas: Kūrybinių rezidencijų plėtra Neringos savivaldybėje

Autorius: Edita Lubickaitė

Pagrindinės sąvokos (5 – 8): Neringa; kultūros strategija; kūrybinės rezidencijos; rezidencijų turinys; sėkmės veiksniai; kūrybiškumo skatinimas; bendruomenės įtrauktis.

Remiantis Nidos meno kolonijos istorinėmis kūrybinėmis refleksijomis, Neringa galėtų būti formuojama kaip įvairių sričių menininkų centras, pripildytas kūrybinės energijos visus metus. Vienas esminių Neringos savivaldybės kultūros politikos tikslų – sudaryti tam palankias sąlygas, priimanti tinkamus sprendimus ir palaikyti savaiminius, jau dabar vykstančius procesus. Tačiau šios krypties strategijos įgyvendinimui trūksta išsamios analizės bei ja paremto priemonių plano. Iki šiol analitinių studijų kūrybinių rezidencijų tema Neringos savivaldybėje nebuvo atlikta. Šis darbas reikšmingai prisidėtų prie šiuo metu rengiamos 2020–2030 m. Neringos savivaldybės Kultūros strategijos vienos iš prioritetinių kryptių – kūrybinių rezidencijų plėtros.

Darbo tikslas – išanalizavus sėkmingų Europoje ir Lietuvoje veikiančių rezidencijų turinį, jų veikimo modulius, išskirti esminius veiksnius, koreliuojančius su kūrybinių rezidencijų programos Neringos savivaldybėje įgyvendinimu.

Darbo uždaviniai: atskleisti kūrybinių rezidencijų turinį, identifikuoti Lietuvos ir Europos kūrybinių rezidencijų veikimo modulius ir kategorijas, išanalizuoti kūrybinių rezidencijų situaciją Neringos savivaldybėje ir nustatyti, kaip sėkmingi pasaulio ir Lietuvos praktikoje veikiančios kūrybinių rezidencijų modeliai galėtų būti pritaikomi Neringoje.

Norint išanalizuoti kūrybinių rezidencijų turinį darbe naudojama literatūros, mokslinių šaltinių bei lyginamoji analizė.

Kokybinio tyrimo metu atskleisti menininkų motyvacijos kurti Neringoje veiksniai, išskirtos teigiamus kūrybinius rezultatus lemiančios sąlygos, gauti bendradarbiavimo su vietos bendruomenėmis pasiūlymai.

Atliktas kiekybinis tyrimas padėjo išsiaiškinti Neringos gyventojų pasitenkinimą šiuo metu mieste egzistuojančia kūrybinių, kultūrinių veiklų pasiūla, įsitraukimo į naujus kūrybinius procesus galimybes, vietos bendruomenėms patrauklius kūrybinių rezidencijų veiklos modelius ir bendradarbiavimo su kūrėjais formas.

SUMMARY

Lithuanian Academy of Music and Theatre
Faculty of Theatre and Cinema
Arts Management Department

Final thesis: Development of creative residences in the Municipality of Neringa

Author: Edita Lubickaitė

Keywords: (5 – 8): Neringa; cultural strategy; creative residences; residences' content; success factors; promotion of creativity; community engagement.

Based on the historical reflections of the Nida Art Colony, Neringa could be formed as a hub for artists from various fields, filled with creative energy throughout the year. One of the main goals of Neringa Municipality's cultural policy is to create favorable conditions for it, make appropriate decisions and support self-contained processes. However, the implementation of the strategy in this direction lacks detailed analysis and a plan of measures. So far, there have been no analytical studies on the topic of creative residences in Neringa municipality. Therefore, this Final thesis will be significant addition to the development of Neringa Municipality's culture strategy 2020-2030 in the field of development of creative residences.

The aim of the thesis is to analyze successfully working creative residencies in Europe and Lithuania, mark out their implementation modules and correlate them to the development of Creative residency's program in Neringa Municipality.

Tasks of the work: to reveal the content of creative residences, to identify main activity modules and categories of Lithuanian and European creative residences, to make analysis of creative residencies in Neringa Municipality and to offer the most applicable creative residency's models for the local community.

Final thesis is concluded of content analysis of creative residences, literature and other sources analysis, benchmarking.

The qualitative research revealed the factors of artists' motivation to create in Neringa, highlighted the conditions determining positive creative results, and received suggestions for cooperation with local communities.

The quantitative research helped to find out the level of satisfaction of Neringa inhabitants with the existing creative and cultural activities in the city, possibilities for involvement in new creative processes. It also highlighted attractive models of creative residencies for local communities and forms of cooperation with the artists.

TURINYS

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA	2
SUMMARY	3
ĮVADAS	6
1. KŪRYBINIŲ REZIDENCIJŲ TURINYS	9
1.1. Kūrybinių rezidencijų raidos istorijos apžvalga	10
1.2. Šiuolaikinė kūrybinių rezidencijų samprata	11
1.3. Kūrėjų motyvacija.....	13
1.4. Kūrybinės visuomenės formavimas.....	14
2. EUROPOS IR LIETUVOS PATIRTIS KŪRYBINIŲ REZIDENCIJŲ PLĖTOTĖJE	17
2.1. Teisinis reglamentavimas	17
2.1.1. Europos Komisijos vaidmuo ir veiksmai, susiję su menininkų ir kultūros profesionalų mobilumu	17
2.1.2. Teisinis reglamentavimas Lietuvoje	19
2.2. Europoje ir Lietuvoje veikiančių menininkų rezidencijų pavyzdžiai	21
2.2.1. Menininkų rezidencijos Europoje	21
2.2.2. Lietuvoje veikiančios kūrybinės rezidencijos	22
2.2.3. Regionuose veikiančių menininkų rezidencijų, turinčių infrastruktūrą pavyzdžiai	24
2.3. Kūrybinių rezidencijų finansavimas	25
2.3.1. Rezidencijų programos vykdymo išlaidos	26
2.3.2. Finansavimo modeliai	26
3. KŪRYBINIŲ REZIDENCIJŲ PLĖTROS VEIKSNIAI NERINGOS SAVIVALDYBĖJE	29
3.1. Nidos meno kolonijos refleksija	29
3.2. Tyrimo, pristatančio kūrėjų atvykimo kurti į Neringą priežastis, rezultatai	31
3.2.1. Tyrimo metodologija.....	31
3.2.2. Žinios apie respondentus	31
3.2.3. Neringos patrauklumo kūrėjams veiksniai.....	32
3.2.4. Kūrybinių idėjų realizavimo Neringoje motyvai	33
3.2.5. Neringoje reziduojantiems menininkams kylantys iššūkiai ir problemos.....	33
3.2.6. Menininkų pasiūlymai bendroms kūrybinėms veikloms.....	34
3.2.7. Tarpkultūrinio, tarpdisciplininio bendradarbiavimo Neringoje formos.....	35
3.2.8. Produktyvios kūrybinės aplinkos požymiai	36

3.2.9. Teigiamus kūrybinius rezultatus lemiančios sąlygos	37
3.2.10. Rezidencijų nauda ir poveikis menininkų kūrybai	37
3.3. Kūrybinių rezidencijų programa Neringoje	39
3.3.1. Neringos savivaldybės kūrybinių rezidencijų situacija strateginiuose kultūros politikos dokumentuose.....	39
3.3.2. Infrastruktūros galimybės rezidencijų plėtrai Neringoje.....	42
3.3.3. Neringos savivaldybės stipendijos, finansuojamos programos.....	44
3.4. Tyrimo „Neringos gyventojų galimybės dalyvauti kūrybinių rezidencijų veiklose“ rezultatų pristatymas	44
3.4.1. Tyrimo metodologija.....	44
3.4.2. Duomenys apie respondentus.....	45
3.4.3. Neringos gyventojų laisvalaikio įpročiai.....	45
3.4.4. Neringos gyventojų lankomumas Neringos kultūros, meno įstaigose	46
3.4.5. Neringos gyventojų įsitraukimas į Neringos kultūros ir meno įstaigų siūlomas nuolatinį veiklą sritis	49
3.4.6. Trukdžiai, ribojantys Neringos gyventojų dalyvavimą kultūros ir meno įstaigų siūlomose nuolatinėse veiklose	50
3.4.7. Neringos gyventojų pasitenkinimas Neringoje veikiančių kultūros ir meno įstaigų bei atvykstančių kūrėjų pasiūlymais	51
3.4.8. Neringos gyventojų įsitraukimo į bendras veiklas galimybės.....	54
3.4.9. Neringos gyventojų naudojami informaciniai kanalai kūrybinių ar edukacinių veiklų pasiūlymams Neringoje gauti.....	59
3.4.10. Veiksniai, lemiantys neringiškių apsisprendimui dalyvauti kūrybinėse ar edukacinėse veiklose, jei jos būtų mokamos	61
3.4.11. Veiksniai, lemiantys Neringos gyventojų apsisprendimą dalyvauti mokamose kūrybinėse ar edukacinėse veiklose	62
3.4.12. Neringos gyventojų nuomonė apie kūrybinių rezidencijų programų kryptis.....	63
IŠVADOS.....	67
PASIŪLYMAI	70
LITERATŪRA	72
PRIEDAI	77

IVADAS

Temos aktualumas. Unikali Kuršių nerijos aplinka, dažnai lyginama su dykuma. Trapus, UNESCO saugomas kraštovaizdis, žmogaus bei stichijų kūrybinės bendrystės rezultatas, tradiciškai atpažįstamas kaip kūrybinio potencialo virsmo vieta, šimtmečius viliojanti kūrėjus į šią teritoriją. Neringos savitos tapatybės dalis – europinės reikšmės menininkų sambūris – Nidos dailininkų kolonijos atmintis, dabartyje įprasminama Vilniaus dailės akademijos Nidos meno kolonijos rezidencijų centro, viešųjų kultūros ir meno įstaigų, privačių kolekcininkų, į Neringą atvykstančių kultūros ir meno projektų vykdytojų veiklomis.

Menininkai, turintys kūrybinių sąsajų su Neringa, įvardija daug patrauklių veiksnių, skatinančių čia atvykti ar sugrįžti: vizualiai organiška aplinka, Kuršių nerijos gamta ir vietovė, istorinis unikalumas, ypatinga ramybė, tylą, lėtesnis laikas, galimybė atitolti nuo kasdienio ritmo ir susikoncentruoti į kūrybą, galimybė atkurti vientisumą perdegus ir kita.

Neringoje menininkų rezidencijų veiklą prieš kelis metus pradėjo vystyti Tarptautinis vertėjų ir rašytojų centras, sudarantis Lietuvos ir užsienio rašytojams bei vertėjams išskirtines sąlygas gyventi ir kurti Kuršių nerijoje. Pastebimos naujos privataus sektoriaus iniciatyvos: viešbučių rekonstrukcijos projektuose naujos veiklos modeliuojamos, numatant palankias technines sąlygas kūrėjams.

Tai leidžia daryti prielaidą, jog vietovė galėtų būti formuojama kaip įvairių sričių menininkų centras, pripildytas kūrybinės energijos visus metus, sudarantis palankias sąlygas, priimančias tinkamus sprendimus ir palaikantis tam tikrus savaiminius, jau dabar vykstančius procesus.

Šiuo metu Neringos savivaldybės formuojamose „Kultūros politikos kaitos gairėse 2020-2030“ (toliau Gairės) užsimenama apie kūrybinių rezidencijų tinklo sukūrimą, ypatingą dėmesį teikiant infrastruktūros pokyčiams: planuojamas dailininko ekspresionisto Ernsto Mollenhauerio vilos pritaikymas ekspozicinei erdvei bei menininkų rezidencijoms, Nidos kultūros ir turizmo ir informacijos centro „Agila“ pastato rekonstrukcija, siekiant realizuoti scenos meno rezidencijų bei kūrybinių industrijų veiklos koncepcijas. Juodkrantės mokyklos daugiafunkcinį pastatą numatyta pritaikyti atvykstantiems kūrėjams. Vienas iš gairėse formuojamų uždavinių – sukurti kūrybinių rezidencijų modelį, kuriame būtų derinamos infrastruktūros sąlygos, specialios stipendijos kūrėjams ir kiti veiksniai, padedantys pritraukti talentingus kūrėjus, meno inovatorius į Neringą.

2018 m. Neringos savivaldybė pasirašė partnerystės sutartį su Arenshopo (Ahrenshoop) savivaldybe Vokietijoje, tikintis dalintis patirtimi su miestu partneriu, kuris sėkmingai miesto plėtros

strategijoje aktualizavo dailininkų kolonijos kūrybinį palikimą sprendžiant sezoniškumo problemas, apjungiant skirtingų sektorių miesto veikėjus.

Pažymėtina, jog 2021 metais Neringa taps Lietuvos kultūros sostine. Viena iš kertinių keturių šio projekto kultūrinių programų – „Kūrybinės rezidencijos“ – apjungia rezidencines erdves ir stipendijas įvairių žanrų kūrėjams, infrastruktūros objektų, priklausančių Neringos savivaldybei pritaikymą kūrybinei veiklai, dabartinių veikiančių kultūros institucijų veiklos krypties korekcijas, didesnių finansinių srautų generavimą, kryptingą komunikaciją ir kt. aktualias temas.

Visi šie faktai liudija, jog Neringa turi ambicijų tapti stipriu menininkų traukos centru, tačiau šios krypties strategijos įgyvendinimui trūksta išsamios analizės bei ja paremto formavimo segmentų.

Darbo naujumas. Šiame darbe analizuojamos kūrybinių rezidencijų plėtros Neringoje galimybės, kas leis išsamiau suvokti ir formuoti kūrybinės energijos generavimo sistemą mieste, pritraukiant talentus, kūrėjus bei į kūrybinį procesą įtraukiant vietos bendruomenes, sukuriant tarpsektorinį tinklą. Iki šiol studijų, kultūros lauko tyrimų šia tema Neringos savivaldybė nėra vykdžiusi, kaip ir dar nėra parengusi kurorto Kultūros strategijos. Neringos savivaldybės Kultūros strategija, planuojama, bus parengta 2021 metais, tad šis darbas reikšmingai prisidėtų prie ruošiamo dokumento vienos iš prioritetinių krypčių – kūrybinių rezidencijų galimybių plėtros.

Probleminiai klausimai:

- Kas sudaro kūrybinių rezidencijų turinį? Kokie yra turinio išpildymo kūrybiniai ir vadybiniai ypatumai?
- Kokie veiksniai yra svarbūs, steigiant ir plėtojant kūrybines rezidencijas?
- Kaip galėtų funkcionuoti kūrybinės rezidencijos Neringoje?

Tikslas – analizuojant Europoje ir Lietuvoje veikiančių rezidencijų veikimo turinį, išskiriant svarbius rezidencijų plėtotės veiksnius, išsiaiškinti, kaip šie veiksniai galėtų koreliuoti plėtojant kūrybinių rezidencijų programą Neringos savivaldybėje.

Darbo uždaviniai:

- atskleisti kūrybinių rezidencijų turinį, analizuojant istorinius, kūrybinius ir vadybinius jų veikimo aspektus;
- identifikuoti Lietuvos ir Europos kūrybinių rezidencijų gyvavimui svarbius veiksnius;

- išanalizuoti kūrybinių rezidencijų veikimo Neringos savivaldybėje situaciją ir nustatyti, kaip sėkmingi pasaulio ir Lietuvos praktikoje veikiančios kūrybinių rezidencijų modeliai galėtų būti pritaikomi, plėtojant kūrybinių rezidencijų programą Neringoje.

Darbo objektas: Kūrybinių rezidencijų plėtros galimybės Neringoje.

Tyrimo metodologija: naudojama literatūros, mokslinių šaltinių analizė, lyginamoji analizė. Siekiant identifikuoti menininkų motyvaciją kurti Neringoje lemiančius veiksniai bei sąlygas, darančias įtaką teigiamiems kūrybiniais rezultatams, bendradarbiavimo galimybėms, buvo atliktas kokybinis tyrimas. Generalinę aibę sudaro įvairių sričių menininkai, kada nors turėję kūrybinės patirties Neringoje.

Atliktas kiekybinis anketinis tyrimas pasirinktas norint įvertinti Neringos gyventojų pasitenkinimą dabartine kūrybinių, edukacinių veiklų pasiūla Neringoje ir nustatyti galimybes plėtoti bendruomenės ir kūrybinių rezidencijų ryšius.

Darbo struktūra: darbas susideda iš trijų skyrių. Pirmajame analizuojamas kūrybinių rezidencijų turinys, samprata, apžvelgiama kūrybinių rezidencijų raidos istorija, kūrybiškos bendruomenės formavimo ypatumai.

Antrajame skyriuje apžvelgiama Europos ir Lietuvos kūrybinių rezidencijų situacija, išskiriami svarbūs kūrybinių rezidencijų veiksniai steigimo ir plėtros kontekste.

Trečiajame skyriuje analizuojama esama kūrybinių rezidencijų situacija Neringos savivaldybėje ir vertinama, kaip sėkmingi Europos ir Lietuvos praktikoje veikiančios kūrybinių rezidencijų modeliai galėtų būti pritaikomi plėtojant kūrybinių rezidencijų programą Neringoje.

1. KŪRYBINIŲ REZIDENCIJŲ TURINYS

Šiuolaikinėje meno sferoje kūrybinės rezidencijos suvokiamos kaip atviros bei lengvai besikeičiančios sistemos, kurių turinį užpildo platus meninių veiklų spektras bei dalyvių tarpusavio sąveika. Rezidencijų sistemos suteikia galimybes menininkams ir kitiems kūrybinės raiškos siekiantiems asmenims laikinai gyventi ir kurti skirtingose pasaulio vietose, o vystantis bei plečiantis aukštosioms technologijoms – ir virtualioje erdvėje (<http://www.transartists.com>).

„Apibrėžimas susijęs su menininko vietos pakeitimu kūrybiniais tikslais. Kūrybinių rezidencijų terminas persidengia su menininkų mobilumo sąvoka, išsiskirdamas apibrėžiant kūrybinio proceso vietos svarbą“ (R. Antanavičiūtė, 2019 12 10).

Regionų kultūros plėtros 2010–2020 programoje menininkų rezidencija apibrėžiama kaip vieta, kurioje yra sudarytos sąlygos menininkui laikinai apsigyventi ir kurti (LR kultūros ministro 2011 m. spalio 19 d. įsakymas „Dėl regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programos patvirtinimo“ Nr. ĮV-639).

Kūrybinės rezidencijos steigiamos dėl skirtingų priežasčių ir tikslų: siekiant įgyvendinti kultūros politiką (rezidencijos kaip vieta eksperimentams, šalies, regiono, vietovės reprezentavimas). Tokių tikslų turinčių organizacijų steigėjais įprastai tampa politikai: ministerijos, savivaldybių kultūros skyriai.

Rezidencijos gali būti steigiamos siekiant profesinės karjeros – profesinių kompetencijų, meistriškumo ugdymo, orientuojantis į tinklų kūrimą, mokymąsi visą gyvenimą, naujų talentų pritraukimą, siekiant aktyvesnių esamos situacijos pokyčių. Tokio pobūdžio rezidencijų steigėjais būna meno centrai, profesinės sąjungos, universitetai, tyrimų centrai.

Skirtingi rezidencijų veikimo modeliai formuojami pagal rezidencijos iškeltus tikslus, atsakant į klausimą, kodėl planuojama kurtis: siekiant vietos bendruomenės regeneracijos, kuomet kūrybinių rezidencijų pagalba tikimasi stipraus bendruomenės pokyčio, planuojant verslo modelio pritaikymą ar suteikiant galimybę atsirasti tiesiog maloniai veiklai su bendraminčiais (Antanavičiūtė, 2019).

„Egzistuojanti menininkų mainų rezidencijų infrastruktūra ir jos pobūdis – vienas iš veiklos efektyvumo ir produktyvumo rodiklių. Tinkama organizacijos struktūra nėra vien tik priemonė užtikrinti pačios organizacijos ar menininkų grupės efektyvią veiklą, ji netiesiogiai kuria ir visuomenės socialinę aplinką. Tad tinkamai suorganizuota menininkų mainų rezidencijų infrastruktūros veikla gali turėti įtakos tiek vidaus veiklos veiksmingumui, tiek visuomenės socialinei bei emocinei plėtrai.“ (Trimakas, 2012, p. 5).

1.1. Kūrybinių rezidencijų raidos istorijos apžvalga

Siekiant geriau suprasti kūrybinių rezidencijų susiformavimo priežastis, svarbus rezidencijų evoliucijos suvokimas istorijos tėkmėje. Dėl savo dabartinio populiarumo menininkų rezidencijos iš pirmo žvilgsnio atrodo naujas reiškiny, sietinas su globaliame pasaulyje pasireiškiančia menininkų nomadine elgsena, tačiau paanalizavus meno istoriją matyti, jog meno kolonijų ištakos siekia XIX a. pabaigą.

„TransArtists“ informacinėje sistemoje (<http://www.transartists.com>) rezidencijų plėtotė žymima šiais istoriniais periodais:

- **1900 m. – globėjų ir menininkų kolonijos**

Verslininkų globos menininkams banga nuvilnija apie 1900 metus. Jungtinėje Karalystėje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose meną suprantantys verslininkai savo namų svečių studijas suteikia individualiems menininkams, taip išreikšdami romantišką globą. Tuo pačiu laikotarpiu menininkai juda į kaimus, čia bandydami realizuoti savo idėjas. Pvz., Europoje menininkų kolonija Worpswede, mažas kaimas netoli Brėmeno, įkurtas 1889 m. žinomų menininkų Heinricho Vogelio ir Rainerio Maria Rilke. „Worpswede“ greitai pelno tarptautinį dėmesį ir iš „kaimo“ tampa „Weltdorf“ (pasaulio kaimu). 1971 m. Kolonija išgyvena naują postūmį įkūrus Künstlerhäuser Worpswede.

- **1960 m. – utopija ir socialinė sąveika**

Nauja menininkų rezidencijų banga kūrėjams siūlo kelias alternatyvas: viena kryptimi laikinai trauktis iš buržuazinės visuomenės ir kurti utopiją, o kita kryptimi, siekiant politinių pokyčių, menininkams savo raiška siūloma įtraukti kuo platesnę miesto ir kaimo visuomenę. XX a. 8–9 deš. ši nauja tendencija paskatino įgyvendinti daug naujų politinių iniciatyvų.

- **1990 m. – globalizacija ir įvairovė**

Paskutiniame XX a. dešimtmetyje išauga didžiulė naujų rezidencijų iniciatyvų banga, kuri išplinta visame pasaulyje: nuo Brazilijos iki Taivano, nuo Estijos iki Kamerūno, nuo Japonijos iki Vietnamo. Padidėja raiškos įvairovė. Akcentuojamas svarbus vietinis ryšys: iniciatoriai ne tik siūlo svetingą menininkų priėmimą, bet ir įkuria alternatyvius žinių ir patirties centrus meno srityje. Gyvenamieji meno centrai, ypač ne Vakarų šalyse, vis dažniau veikia kaip katalizatoriai vietos šiuolaikinio meno scenoje ir tampa nepakeičiama jungtimi tarp vietinės scenos bei pasaulinio meno.

- **2000 m. – konsolidavimas ir atnaujinimas**

Paprastas ir pigus pateikimas iš vieno pasaulio taško į kitą, greita komunikacija internetu bei socialinėmis medijomis įneša kaitos gairių ir menininkų mobilumo sferoje. Galimybė kurti ir keliauti tampa neatsiejama daugelio menininkų karjeros dalimi. Rezidencijų meno centrai organizuoja veiklas tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu, didėja kokybės standartai, įsijungia vieši finansavimo fondai, vyriausybių programos. Konsolidacija sudaro galimybes atsinaujinimui, anksčiau sunkiai suprantami rezidencijų modeliai tampa atviri ir laisvai prienami kiekvienam norinčiam.

- **2010 m. – nuo „kaip“ į „ką“**

Pastaruoju metu auga susidomėjimas kūrybinių rezidencijų turiniu. Ilgą laiką kūrybinių rezidencijų programos buvo fokusuojamos į egzistencijos reikšmę, veikimo modelius bei būdus. Dabar klausimas „kaip“ performuluojamas į klausimą „ką“ ir tai aktualu tiek atvykstančiam kūrėjui, tiek priimančiai įstaigai. Sparčiai auga mokslinių tyrimų rezidencijos. Veikla vystoma dalijantis patirtimi tarptautinėje plotmėje, ieškant aktualių temų tiek atvykusiam svečiui, tiek šeimininkui bei įgyti patirtį ne tik meno, bet ir socialinėje sferoje.

1.2. Šiuolaikinė kūrybinių rezidencijų samprata

Europos komisijos iniciatyva 2014 m. buvo parengtas Menininkų rezidencijų gidas (angl. Policy handbook on artists' residencies, 2014), kuriame rezidencijos apibrėžiamos laikantis pragmatiško požiūrio, kas suteikia galimybę suprasti reiškinį išlaikant jo esmę sparčių pokyčių laikmetyje. Dokumente pažymima, jog menininkų rezidencijos suteikia menininkams ir kitiems kūrėjams laiko, erdvės išteklius, galimybę individualiai arba kolektyviai dirbti savo veiklos srityse, mainais gaunant kūrybos refleksiją ar auditorijos dėmesį. Gide apibrėžiama, jog menininkų rezidencijos kūrėjams siūlo profesinį tobulėjimą, paramą produkcijai ir (arba) kūrybos pristatymo galimybes, apgyvendinimo sąlygas. Minima, jog vis dažniau rezidencijų pagalba yra analizuojamos menininkams aktualios bendradarbiavimo su kitais kūrėjais, mokslininkais ir įvairių disciplinų ir sektorių profesionalais, vietos bendruomenėmis temos.

Menininkų rezidencijos skiriasi ir požiūriu į rezultatus. Vienos programos orientuotos į apčiuopiamus rezultatus: kūrybinę produkciją, parodas, projektus, dirbtuves, bendradarbiavimo tinklą

suformavimą. Kiti veikiantys rezidencijų profiliai nereikalauja rezultatų, suteikia laisvę kūrybiniam eksperimentams, dėmesys skiriamas kūrybinio proceso svarbai.

Egzistuoja skirtingi menininkų rezidencijų modeliai. Kiekvienos rezidencijos modelio tema gali keistis ir kiekvienos programa yra formuojama skirtingais būdais bei priemonėmis. Bendrais veikimo principais, rezidencijų programas būtų galima skirstyti į dvi kategorijas (<http://www.transartists.org>):

- **Rezidencijos, kuriose be jokių sąlygų kūrėjams siūloma erdvė ir laikas.** Taip susikuria aplinka, kuri skatina susitelkti į vidinę kūrybinę kontempliaciją, procesą, tyrimus, eksperimentus, nesiekiant jokių apčiuopiamų rezultatų.
- **Rezidencijos, kuriose kūrėjas orientuojamas į apčiuopiamus rezultatus:** meno kūrinius, parodas, projektus, seminarus, bendradarbiavimo pavyzdžius, konkrečių užduočių išpildymus.

„TransArtists“ pažymima, jog rezidencijos gali būti skirstomos į trumpalaikius projektus ir ilgalaikių programų procesus, susijusius su organizacijomis, muziejais, mokslinių tyrimų institutais, švietimo įstaigomis. Kai kurios rezidencijos skatina atvykstančių menininkų ir vietos bendruomenių socialinę kūrybinę jungtį, kitur formuojama priešingai – menininkui siūloma nepaisyti socialinių įsipareigojimų.

Pasaulinėje praktikoje egzistuoja skirtingų profilių rezidencijos. Kiekvienas jų turi savitą stilių ir atmosferą – programos ar priimančios kuriančius svečius studijos, besiskiriančios savo dydžiu, įsteigimo statusu: eksperimentiniu ar pastoviu. Kūrybai kviečiami menininkai skirtingais periodais – vienur nuo dviejų savaitių iki šešių mėnesių, kartais net metų. Vienos rezidencijos specializuojasi vienoje meno srityje, kitos atviros disciplinų įvairovei. Įvairovė taip pat pasižymi formuojant finansinius išteklius, gyvenimo bei kūrybos infrastruktūros pasiūlymus kūrėjams. Skirtingose vietose skirtingos atrankos procedūros, instrukcijos, tinklaveikos principų įdiegimas. Dalis rezidencijų nustato sąlygas, kurių turi laikytis atvykę menininkai, pvz., pristatyti sukurtą projektą bendradarbiaujant su kitais menininkais arba bendradarbiaujant su vietos bendruomenėmis. Daugelis rezidencijų siūlo laisvą erdvę ir laiką: menininkas gali naudoti rezidenciją savo tikslams, be jokių įsipareigojimų priimančiai organizacijai.

Anot Michelkevičiaus (2018), Lietuvoje veikiančios kūrybinės rezidencijos egzistuoja skirtingais valdymo moduliais: nuolat veikiančios savarankiškos institucijos, laikini, prieš festivalius vykstantys kūrėjų susitikimai, generuojant idėjas ir jų realizavimą, taip pat rezidencijos veikia kaip didelių organizacijų (universiteto, meno centro, kt.) programos.

Apibendrinant, siekiai, kodėl įkurdinamos, įsteigiamos kūrybinės rezidencijos skiriasi pobūdžiu bei veikėjais, veikimo moduliais, kurie suformuluojami atspindint rezidencijų tipus pagal vietą, rezidencijų trukmę, mastelį, siekiamus rezultatus, ekstravertiško ar intravertiško turinio pobūdį, specializaciją, sričių veikimo kryptis ir jų jungtis. Kūrybinės rezidencijos skiriasi menininkų atrankos kriterijais ir atrankos procedūromis, tarptautiškumo galimybėmis, tolerancija taisyklėms ir kitomis sąlygomis menininkams.

1.3. Kūrėjų motyvacija

Kūrybinės rezidencijos sudaro sąlygas atsiskleisti kūrybiškumui ir suteikia kūrėjams raiškos galimybes, darbo aplinką, ryšius, auditoriją. „TransArtists“ platformoje išskiriamos penkios priežastys, dėl kurių menininkai renkasi kurti rezidencijose (<http://www.transartists.org>):

1. **Edukacija:** siekis mokytis konkrečių techninių įgūdžių ar amatų, gauti individualų grįžtamąjį ryšį iš patyrusių menininkų, kuratorių, mokslininkų.
2. **Gamyba:** individualių projektų įgyvendinimas, naudojant konkrečias technines priemones, įrangą ir išteklius savo tikslų realizavimui, meno kūrinių sukūrimas ir eksponavimas, orientacija į būsimą kūrybos pristatymą regione.
3. **Izoliacijos galimybė:** pabėgimas iš kasdieninės rutinos, būti atokiau nuo menininko profesinio spaudimo, skirtingos aplinkos bei kultūros pažinimas, naujų įžvalgų bei įkvėpimo paieškos, dėmesio sutelkimas į jau pradėtą darbą.
4. **Darbas kartu:** susitikimai su vietos menininkais, bendravimas tarptautinėje aplinkoje, bendradarbiavimas su kitais menininkais įgyvendinant projektus, dalyvavimas paskaitose, seminaruose, jų organizavimas
5. **Profesinės karjeros galimybės:** tyrinėti meną kitoje šalyje ir kultūroje, plėsti ryšius susipažįstant su naujomis menininkų iniciatyvomis, galerijomis, muziejais, muzikos platintojais, leidyklomis.

Norint į rezidencijas pritraukti kūrėjus, ne tik meno atstovus, būtina suvokti jų motyvaciją ir poreikius. Anot Kačerausko (2017), analizuojant kūrėjų poreikius, juos galima suskirstyti į teigiamus (kas pageidautina) ir neigiamus (kas vengtina).

Žinant menininkų motyvaciją bei poreikius, formuluojant kūrybinių taškų plėtros strategines gaires, jas projektuoti reiktų įdiegiant įžvalgesnes detales, kad kūrybinė rezidencija būtų aktuali,

specifiška, taikliai reflektuojanti menininkų poreikius, kas padėtų organizacijai atsilaikyti konkurencingame kūrybinių rezidencijų žemėlapyje.

Analizuojant veikiančių kūrybinių rezidencijų patirtis, ne mažiau nei kūrėjų motyvacija, svarbu išskirti iššūkius ir problemas, su kuriais susiduria tiek menininkai rezidentai, tiek rezidencijų vadybininkai, tiek išorinės aplinkos veikėjai.

Pasak R. Antanavičiūtės (2019-12-10), kūrybinių rezidencijų iššūkiai susiję su unikalumu (egzistuoja platus konkurencinis laukas), taip pat aktuali svetingumo (angl. *hospitality*) tema. Problemiški yra finansavimo bei žmogiškųjų išteklių klausimai, tvarumas ir ilgaamžiškumas, veikiančios organizacijos reputacijos aktualijos.

1.4. Kūrybinės visuomenės formavimas

Atsižvelgiant į kūrybinių rezidencijų poveikį tiek vietai, kurioje ji įsikūrusi, tiek ir paties reziduojančio menininko profesinei karjerai, nepriklausomai, ar kūrybinės rezidencijos tikslai orientuoti į vietos bendruomenės ar į individualų kūrėją, rezidencijos siekia rezultato ar prioritetu laiko patį procesą, siekia atradimų vienoje srityje ar skirtingų disciplinų kūrybinių jungčių formų – bet kuriuo atveju, visa tai – elementai, atspindintys kūrybinę politiką, kurioje ne tik skatinamas menininkų būties sąlygų gerinimas, bet iš esmės siekiama kūrybinio visuomenės ugdymo.

„Plėtojant kūrybiškumo nuostatas, jos turėtų atsispindėti vietos kūrybingumo politikoje, kuri pasireiškia ne tik, kad paskirstant biudžeto lėšas prisimenamos kūrybinės veiklos ir pamaloninami kūrėjai, plėtojantys vienokais ar kitokias veiklas. Visuomenė turėtų būti orientuota į kūrybą.“ (Kačerauskas, 2017, p. 231).

Formuojant vietovę, kurioje generuojamos tiek joje gyvenančių, tiek į ją siekiamų pritraukti talentų kūrybinės galios, verta paanalizuoti, kaip apibrėžiamas kūrybiškumas, kokia kryptimi turėtų būti modeliuojama kūrybiškumo politika, kaip yra ugdoma, o ir valdoma kūrybiška visuomenė, kodėl tam tikra kūrybiška visuomenė susiformuoja tam tikrose vietose. Dažnai kūrybiškumo kriterijai siejami su laimingos visuomenės indeksu, tad siekiant laimingos visuomenės ateityje, būtina ją ugdyti kūrybiškumu.

„Yra du konceptualiai priešingi požiūriai į kūrybiškumo lavinimo problemą. Vieni autoriai teigia, kad kūrybiškumas yra įgimtas fenomenas ir jo išlavinti negalima, kiti – kūrybiškumą galima lavinti ir jo ugdymui turi reikšmės aplinka, auklėjimas, specialios programos. Tyrimai rodo, kad kūrybiškumo ugdymas duoda teigiamų rezultatų.“ (Beresnevičius, 2010, p. 63).

Laužikaitės ir Varanausko (2017) straipsnyje aprašoma, kaip E. Spenceris, B. Lucasas ir G. Claxtonas kartu dirbo kuriant modelį, jungiantį kūrybiško mąstymo įpročius ir šių įpročių sudedamąsias dalis bei 15 subįpročių (angl. *sub-habits*). Remiantis šiuo modeliu, kūrybingumas yra vertinamas dabartiniame ugdymo procese mokyklose.

Išskiriami šie kūrybiško mąstymo įpročiai:

- **Nuosekli praktika:** veikia praktiškai, stengiasi tobulėti, nuolat tobulina techninius įgūdžius, kritiškai vertina ir apmąsto;
- **Atkaklumas:** toleruoja neapibrėžtumo būseną, pripažįsta sunkumus kaip darbo dalį, drįsta būti kitoks;
- **Vaizduotė:** žaidžia idėjomis, remiasi intuicija, jungia skirtingas sritis;
- **Smalsumas:** stebisi, kelia klausimus, tyrinėja, ieško atsakymų, abejoja įsitvirtinusiomis prielaidomis ir normomis;
- **Bendradarbiavimas:** geba dirbti su kitais, užmezga ir priima grįžtamąjį ryšį, dalijasi idėjomis su kitais.

„Sukurtas modelis buvo patikrintas praktiškai, ir gautos tyrimo išvados parodė, jog jis veikia“ (Laužikaitė, Varanauskas, 2017). Remiantis išvardintais principais kūrybiškos bendruomenės gali būti formuojamos bet kurioje vietovėje, organizuojant ugdymo procesus.

Vertinant kūrybinius talentus, taip pat svarbu žinoti veiksnius, kodėl žmonės, ypač talentingi, nusprendžia įsikurti tam tikroje vietoje. Anot Floridos (2018), tai lemia vietos kokybė. Mokslininkas išskiria tris aspektus:

1. Kas konkrečioje aplinkoje yra: žmogaus sukurtos ir gamtos aplinkos derinys, aplinka, tinkanti gyventi kūrybiškai;

2. Kokie šios aplinkos žmonės: ar jie įvairūs, atviri, bendraujantys ir įsitikinę, kad bet kas galėtų įsitraukti ir gyventi toje bendruomenėje;

3. Kokie procesai aplinkoje vyksta: kunkuliuojantis gatvės gyvenimas, kavinių kultūra, menai, muzika, žmonės užsiima aktyvia veikla gamtoje, aplinkoje akivaizdžios aktyvios, sužadinančios kūrybinės pastangos.

„Svarbi kūrybinė atmosfera, žmogiškasis kūrybinis klimatas kuriant kokybišką, kūrėjui patrauklią aplinką, kuri be kūrėjų išreikštos pozicijos, ko jiems reikia, negali tinkamai funkcionuoti. Turi būti ištirta, ko kūrybingi žmonės geidžia, tuomet tai jiems suteikiama ar bent pažadama. Taip

pritraukiami kūrybingi žmonės, kurie prisideda prie visuotinės gerovės, prie jos ekonominio pakilimo“ (Kačerauskas, 2017, p. 44).

Apibendrinant kūrybinių rezidencijų raidos tendencijas meno istorijoje skirtingais istoriniais periodais, menininkus judėti po pasaulį ir kurti inspiravo skirtingos priežastys. Vienu atveju – mecenatų dėmesys bei parama, kitu – siekis formuoti utopinę valstybę ar įtvirtinti naujas politines iniciatyvas, pasaulio globalizacijos poveikis ar visuomenės atsinaujinimo poreikis. Šiuolaikiniame pasaulyje kūrybines rezidencijas menininkai renkasi dėl galimybės edukacijai, tinkamų sąlygų produkcijai, izoliacijos nuo kasdienio ritmo galimybės, dėl tinkamų sąlygų darbui kartu su kitais kūrėjais, noro tobulėti profesinėje karjeroje, pažinti kitas kultūras ir socialinę aplinką.

Rezidencijos skirstomos į kelias kategorijas. Vienos skatina susitelkti į vidinę kūrybinę kontempliaciją, procesą, tyrimus, eksperimentus, nesiekiant jokių apčiuopiamų rezultatų, kitur kūrėjas orientuojamas į apčiuopiamus rezultatus: meno kūrinius, parodas, projektus, seminarus, bendradarbiavimo pavyzdžius, konkrečių užduočių išpildymus.

Tad kiekvienu atveju rezidencijų veikimo modelis bei principai skiriasi, kaip ir steigėjo priklausomybė, siūlomos sąlygos kūrėjams, rezidencijų trukmė, tinklaveikos pozicija – visa tai priklauso nuo įstaigos ar organizacijos suformuotų veikimo tikslų bei siektinų rezultatų.

Rezidencijų turinį užpildo trys veikėjai: kūrėjai, priimančioji įstaiga (kūrybinė rezidencija) ir vietos aplinka, bendruomenė, tad visų trijų kūrybinė sąveika turės poveikį sklandžiai kūrybiškumo plėtotei. Turinį taip pat papildo atsakymai į klausimus: Kas menininkus motyvuoja kurti? Kokia vietovė patraukli kūrėjui? Kaip ugdyti kūrybišką bendruomenę ir tinkamai suformuluoti bei įgyvendinti kūrybiškumo politiką?

2. EUROPOS IR LIETUVOS PATIRTIS KŪRYBINIŲ REZIDENCIJŲ PLĖTOTĖJE

2.1. Teisinis reglamentavimas

Analizuojant Europos komisijos nuostatas, susijusias su menininkų ir kultūros profesionalų mobilumu bei komisijos atliekamus veiksmus, pastebimi kryptingi rezultatai, rengiant duomenų analizes, įgyvendintų programų ataskaitas, teikiant siūlymus, rekomendacijas, gidus kaip Europos sąjungos kontekste galėtų veikti tiek politikos formuotojai, tiek kūrėjai, tiek kūrybinių veiklų operatoriai, tobulinant kūrybinių rezidencijų sritį.

Lietuvos kontekste juridinių dokumentų, kurie aiškiai reglamentuotų kūrybinių rezidencijų reiškinį šiuo metu pasigendama, bent jau viešai prieinamais kanalais.

LR Kultūros ministerijos 2019–2020 m. tyrimų plane (Kultūros ministerijos 2019–2020 m. tyrimų planas, 2018) numatoma atlikti tyrimą „Apie meno rezidencijų poveikį kūrėjui, aplinkai ir kitiems veiksniams“, kas leis įvertinti Kultūros tarybos finansuojamos „Kūrybinių rezidencijų programos“ poveikį ir rezultatus.

Pažymėtina, jog LR Kultūros ministerijos parengtame „Kultūra 2030. Kultūros politikos kryptys“ dokumente (Lietuvos kultūros politikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 665) kūrėjų judumui skatinti išskeltas uždavinys išplaukia iš II strateginės gairių krypties „Kūrybinga asmenybė ir stiprios tapatybės visuomenė“. Tikėtina, ateityje bus parengtas ir konkretus priemonių planas šiems tikslams pasiekti.

2.1.1. Europos Komisijos vaidmuo ir veiksmai, susiję su menininkų ir kultūros profesionalų mobilumu

Siekiant suvokti ES valdymo, reguliavimo nuostatas, susijusias su menininkų mobilumu, svarbu išanalizuoti Europos komisijos vaidmenį ir veiksmus šiame kontekste. Europos Komisija menininkų ir kultūros profesionalų mobilumo srityje remia ir papildo ES valstybių narių veiksmus, siekiant sumažinti kliūtis mobilumui, sukurti tinkamą aplinką ir užtikrinti, kad su menininkų mobilumu susijusi informacija būtų tiksli, detali, lengvai pasiekama.

ES valstybės narės nuo 2008 metų dirba drauge Atvirojo koordinavimo metodo būdu (OMC). Yra parengta keletas studijų. Europos Komisijos sušaukta ekspertų grupė 2011 m. suformavo gaires

(informacijos apie mobilumą standartus) dėl bendro turinio ir kokybės standartų, skirtų menininkams ir kultūros profesionalams. Vėliau buvo parengta ataskaita (angl. *Policy report proposing five key principles for building and maintaining a strong framework to support the mobility of artists and cultural professionals*, 2011), kurioje siūlomi penki pagrindiniai principai, palaikantys menininkų ir kultūros profesionalų mobilumo sistemos užtikrinimą.

2014 m. parengtas „Menininkų rezidencijų gidas“ (angl. *Policy handbook on artists' residencies*, 2014). Dokumente analizuojama menininkų rezidencijų vertė ir pateikiami Europos sąjungos šalių gerosios patirties pavyzdžiai. Jame taip pat apžvelgiamos naujausios tendencijos, nauda ir sėkmės veiksniai, siekiant informuoti politikus ir praktikus apie geriausius būdus remti ir plėtoti rezidencijų programas XXI amžiuje.

Europos Komisija inicijuoja renginius, seminarus, skirtus administracinės praktikos analizei, kuria būtų galima užtikrinti ir gerinti menininkų ir kultūros profesionalų mobilumo procesus.

ES finansuojama programa „Kūrybiška Europa“ remia menininkų ir kultūros profesionalų mobilumą, skatina tarpvalstybinę kultūros ir kūrybos sektoriaus sąveiką ir stiprina profesinius gebėjimus. Programos tikslas – sudaryti kuo geresnes sąlygas tarptautiniam menininkų, kultūros profesionalų ir kultūros organizacijų bendradarbiavimui, užtikrinti projektų sklaidą tiek Europoje, tiek ir pasaulyje.

Menininkų ir kūrybingų žmonių judumo schema įtraukta į 2018 m. Europos Komisijos darbotvarkę. 2019–2020 m. skirti finansavimo schemos išbandymui, tą ketinama daryti ir po 2020 m.

Atvirojo koordinavimo metodo (OMC) darbo grupės rekomendacijos ES valstybėms narėms siejasi su pasiūlymais rinkti statistinius bei kt. reikalingus duomenis apie ES menininkų mobilumą, vykdyti valstybės politikos analizę bei numatyti veiksmus, kurie šalintų administravimo, valdymo kliūtis, susijusias su žmonių judumu (https://ec.europa.eu/culture/policy/cultural-creative-industries/mobility_en).

Siūloma svarstyti atlyginimo menininkams, kūrybinių rezidencijų finansavimo klausimus, įsiliesti į informacines platformas, tobulinti pagrindinę komunikaciją visais valdymo lygmenimis (subregioniniu, vietos, miesto ir kt.), siekiant sukurti nuoseklią menininkų rezidencijų strategiją, apibrėžiančią tiek jų finansavimo, tiek infrastruktūros klausimus.

Rekomendacijose siūloma skatinti finansuoti menininkų tarptautinio bendradarbiavimo programas, kuriose įgyvendinamos ES kultūros politikos gairės.

ES valstybės narės skatinamos pripažinti konkrečios vietovės vaidmenį bendroje kultūros politikoje, kuriant ir skatinant finansavimo programas, remiančias tarptautinį menininkų judėjimą ir menininkų rezidencijų plėtrą.

Siūlymai sietini su gerosios patirties pasidalijimu, ugdant profesines kompetencijas tarptautiniame kontekste, skatinant įsitraukti į ES finansavimo programas, ES struktūrinių investicinių fondų projektus. Finansavimo agentūroms siūloma laikytis atviros pozicijos dėl galimybių naujoms formoms bei idėjoms.

2.1.2. Teisinis reglamentavimas Lietuvoje

Apžvelgus kūrybinių rezidencijų informacinį lauką, atspindintį tiek kūrybinės veiklos pobūdį, tiek teisinį reglamentavimą, pastebima, jog Lietuvoje trūksta viešai skelbiamų juridinių dokumentų, įtvirtinančių kūrybinių rezidencijų terminus bei veiklos kryptis.

„Menininkų rezidencijų“ sąvoka apibrėžiama „Regionų kultūros plėtros programoje 2012–2020“. Joje išskirtas trečiasis tikslas „skatinti tarptautinį, tarpregioninį, tarpinstitucinį bendradarbiavimą, sudarant sąlygas panaudoti kultūros procesus šalies ekonominei ir socialinei pažangai“. Menininkų rezidencijų plėtra yra priemonė minėto tikslo įgyvendinimui valstybiniame kontekste.

Menininkų rezidencijų veiklą finansuoja Lietuvos kultūros tarybos finansuojamos programos „Menininkų rezidencijos Lietuvoje“ (www.lkt.lt). Programos tikslas – skatinti tarpkultūrinį ir tarpsektorinį bendradarbiavimą, sudarant galimybes kultūros ir meno kūrėjams (t. y. suteikiant jiems sąlygas gyventi ir kurti) susipažinti su vietos kultūriniu gyvenimu, bendradarbiauti su kitais kultūros ar meno kūrėjais bei vietos bendruomene.

Meno rezidencijų poveikį kūrėjui, aplinkai ir kitiems veiksniams numatyta ištirti 2019 m. IV ketv.–2020 m. III ketv. (Kultūros ministerijos 2019–2020 m. tyrimų planas, 2018).

LR Kultūros ministerijos užsakymu buvo atlikta „Menininkų mainų rezidencijų infrastruktūros galimybių studija“ (Trimakas, 2012), kurios išvados aktualios ir šiandien. Studijoje iškelti tyrimo uždaviniai: išanalizuoti esamą kultūros politikos situaciją Lietuvoje, atlikti menininkų mainų rezidencijų veiklą apibrėžiančių teisės aktų analizę, pateikti galimų patobulinimų pasiūlymus, įvertinti Šiaurės šalių patirtį menininkų mainų rezidencijų veiklos srityje bei parengti rekomendacijas dėl galimos menininkų mainų rezidencijų plėtros Lietuvoje.

Pateiktose išvadose suformuluotos problemos: per didelė LR Kultūros ministerijos administracinė našta, sudėtingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, ypač su privačiu sektoriumi. Įvardijama, jog valstybė mažai skatina verslo sektorių remti kultūros sritį, nėra susiformavusių verslo rėmimo tradicijų, dažniau orientuojamasi į greitus trumpalaikius rezultatus nei į strategines ilgalaikes investicijas. Išvadose pažymima, jog menininkų rezidencijos yra viena iš Lietuvos kultūros politikos sistemos sudedamųjų dalių. Išskirtos prioritetinės sritys: bendradarbiavimo, kultūros rinkos skatinimas, jaunųjų menininkų rėmimas, menininkų kūrybinių sąlygų gerinimas. Išvadose pateikiama, jog ekspertų ir menininkų, dirbančių akademiniame sferoje bei nepriklausomų menininkų aktualijos skiriasi, tačiau jų požiūriai sutampa menininkų mainų rezidencijų bei jų infrastruktūros plėtros klausimais (Trimakas, 2012).

Dokumente pažymima, jog vystant menininkų rezidencijų programas galima pasiekti reikšmingų rezultatų, skleidžiant šalies nacionalinę kultūrą bei pristatant atvirumą kitoms kultūroms. Menų rezidencijų projektų finansavimas ir skatinimas suteikia galimybę šalies kultūrinę patirtį perkelti į tarptautinę erdvę, išlaikant nacionalinės kultūros politikos siekius.

Apibendrinant Europos Komisijos direktyvas, susijusias su menininkų ir kultūros profesionalų mobilumu bei komisijos atliekamus veiksmus, pastebimos aiškos nuostatos rengiant duomenų analizes, įgyvendintų programų ataskaitas, teikiant siūlymus, rekomendacijas, gidus kaip galėtų veikti Europos Sąjungos kontekste galėtų veikti tiek politikos formuotojai, tiek kūrėjai, tiek ir kūrybinių veiklų operatoriai.

Lietuvos atveju, aiškos viešai prieinamos juridinės informacijos šioje srityje pasigendama. Tikėtina, kad naujai parengto dokumento „Kultūra 2030. Kultūros politikos kryptys“ uždavinio – kūrėjų judumo skatinimo – įgyvendinimui ateityje bus sukurtas konkretus priemonių planas.

Informacijos sklaidos požiūriu, turtingos ir naudingos šios sistemos, informacinės platformos: www.transartists.org, www.resartis.org, www.pepinieres.ue, www.euroart.eu (istorinės dailininkų kolonijos), www.re-cit.org (rezidencijos vertėjams), jungiančios organizacijas, asociacijas, institucijas, individualius kūrėjus iš viso pasaulio, orientuotos į menininkus, kuratorius bei visų sričių kūrėjus. Rezidencijų ieškantys menininkai turi galimybę naudotis tyrimais bei informacija, pateikta šiose internetinėse svetainėse. Tai platus informacinis šaltinis sekant tinklo narių įžvalgas, pastebėjimus apie jų organizuojamus renginius bei finansuojamų konkursų terminus. Tai naudingi šaltiniai tiek kūrybinės politikos kūrėjams, tiek priimančioms organizacijoms.

2019 12 10 Neringoje buvo surengtas Neringos – Lietuvos kultūros sostinės 2021 – forumas „Kūrybinių rezidencijų plėtra“. Jo dalyvių ne kartą buvo išsakyta pozicija apie bendros Lietuvoje veikiančių kūrybinių rezidencijų sistemos, informacinės platformos sukūrimo poreikį.

2.2. Europoje ir Lietuvoje veikiančių menininkų rezidencijų pavyzdžiai

2.2.1. Menininkų rezidencijos Europoje

Žuklytė-Gasperaitienė (2017), remdamasi tinklapio Artnet.com informacija, analizuoja, kaip veikia menininkų rezidencijos Europoje ir išskiria geriausias, prestižiškiausias, neįprasčiausias rezidencijas (1 priedas, 1 lentelė).

Išanalizavus rezidencijų veikimo principus, ryškėja tendencija kiekvienam atvejui turėti sau būdingas charakteristikas. Vienos iš jų orientuotos į kylančius menininkus, kitos suteikia galimybę reziduoti jau žinomiems kūrėjams. Skirtingos rezidencijos skirtos įvairių sričių kūrėjams: kompozitoriams, muzikantams, rašytojams, scenaristams, poetams, filmų kūrėjams, šokėjams, kino, vizualiųjų menų atstovams. Į kai kurias kviečiami ir meno vadybininkai, kuratoriai, meno kritikai.

Plačioje skalėje siūlomos įvairios ir nevienodos sąlygos menininkams, skirtinga rezidencijų trukmė, pvz. 2 dienos („Caribic Walking Residency“), 1 mėn. („The Rockefeller Foundation Bellagio Center“, Komo ežeras, Italija), 2 mėn. ir galimybė pratęsti dar 12 mėn. („Rijksakademie“, Amsterdamas).

Menininkams siūlomi skirtingi stipendijų dydžiai, pvz.: 210 Eur per savaitę, 22000 Eur per metus („Rolex Mentor and Protégé“, Šveicarija). Pažymėtina, jog į vietas, kuriose teikiamos stipendijos, sudėtingiausia patekti: dėl didelio norinčiųjų skaičiaus organizuojamos išankstinės atrankos, paraiškos vertinamos profesionalų komisijų.

Ne visose rezidencijose sugeneruoti stipendijų menininkams fondai, įprastai menininkams suteikiama kūrybinė erdvė, apgyvendinimas. Dalis rezidencijų reikalauja iš paskirtos stipendijos rezidentui apmokėti apgyvendinimo, studijų nuomos išlaidas, profesionalų konsultacijas. Yra veikiančių rezidencijų, kurios prašo menininkų padengti dalines išlaidas („Rupert“, Vilnius, Lietuva).

Papildomų sąlygų menininkams suteikimas: sugeneruojamas darbinis biudžetas, galimybė apsistoti šeimos nariams, sveikatos draudimo užsieniečiams suteikimas, kelionės išlaidų padengimas, užsienio kalbų kursų nemokamas suteikimas, menininkų profesionalų konsultacijos ir kt.

Pastebima tendencija, siekiant aktyvinti kūrybinį įkvėpimą, rezidencijas steigti istoriniuose architektūros objektuose: XIX a. vila „Villa Lena“ (Toskana, Italija), rokoko stiliaus pastatas „Akademie Schloss Solitude“ (Štutgartas, Vokietija), renesansinė vila „Künstlerhaus Schloss Balmoral“ (Bad Ems, Vokietija), taip pat išpūdingos gamtos aplinkoje, pvz. šalia Komo ežero Italijoje įsikūrusi rezidencija „The Rockefeller Foundation Bellagio Center“ ar pačiose neįprasčiausiose vietose – reziduoti siūloma tramvajuje „Diogene Bivaccourbano R“ (Turinas, Italija).

Menininkų atranka organizuojama taip pat įvairiai: kai kuriose rezidencijose menininkai atrenkami ypač griežtai, tai patikėta komisijoms. Į kai kurias kandidatus pakviečiami, kitur pasiūlomi ar pasisiūlo patys.

2.2.2. Lietuvoje veikiančios kūrybinės rezidencijos

Lietuvoje kūrybinės rezidencijos veikia skirtingais valdymo moduliais: kaip nuolat veikiančios savarankiškos institucijos, laikini, prieš festivalius vykstantys kūrėjų susitikimai, nukreipti į idėjų generavimą ir realizavimą. Rezidencijos veikia ir kaip didelių organizacijų (universiteto, meno centro, kt.) programos (Michelkevičius, 2018).

Siekiant išsamiau atspindėti galimos rezidencijų infrastruktūros spektrą, atliktas meno kūrėjų asociacijų, rašytojų, žurnalistų, dailininkų, muzikų, fotomenininkų, tautodailės, teatro rezidencijų, įsikūrusių Lietuvos kurortuose bei didžiuosiuose miestuose, palyginimas (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

Kūrėjų sąjungų kūrybinės rezidencijos.

Šaltinis: Lietuvos kultūros tarybos informacija (<http://www.lkt.lt>, žiūrėta 2019 10 20)

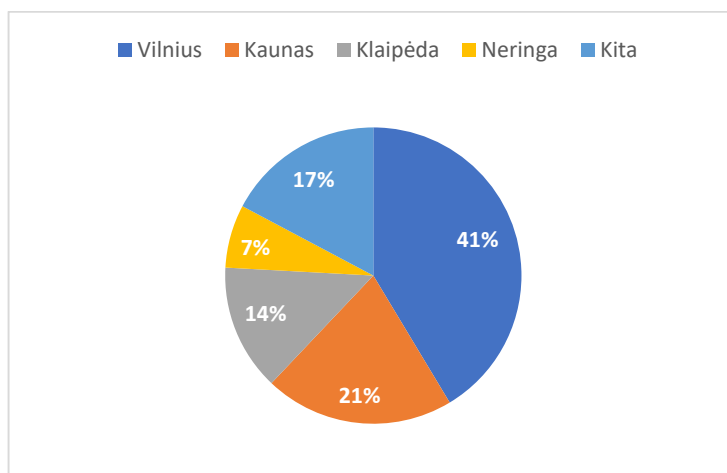
Kūrėjų sąjungos pavadinimas	Rezidencijos pavadinimas, vieta
Rašytojų sąjunga	18 numerių viešbutis „Diemedis“ Palangoje; Poilsiavietė „Plunksna“ Nidoje, Neringoje; Rezidencija Sirvydo g. 6 Vilnius
Muzikų sąjunga	Birštono vasaros menų akademija Birštone
Lietuvos dailininkų sąjunga	Kūrybos namai – viešbutis „Dailininkų namai“ Palangoje; Dailininkų sąjungos skulptūros ir vitražo centras „Meno Uostas“ Vilniuje.
Lietuvos fotomenininkų sąjunga	Kauno skyriaus projektas „Kauno fotografijos galerijos rezidencija“ Kaune

Tautodailininkų sąjunga	Rezidencija Stiklių g. 16 Vilniuje
Teatro sąjunga	Šventosios scenos menų rezidencija Šventojoje
Žurnalistų kūrėjų asociacija	Žurnalistų namai Vilniuje

Žemiau pristatoma Lietuvoje veikiančių kūrybinių rezidencijų, vykdančių projektinę veiklą ir teikusių paraiškas Lietuvos kultūros tarybos finansuojamai programai „Menininkų rezidencijos Lietuvoje“ 2018 m., suvestinė.

Suvestinėje atspindi Lietuvos kūrybinių rezidencijų įvairovė: įstaigos, organizacijos, biudžetinės ir viešosios, asociacijos, meno bendrijos, veikiančios kaip menininkų organizacijos ar vykdančios jų sampratoje suvokiamą meninių rezidencijų veiklą.

Suvestinėje neišskiriama, kurie projektai gavo finansavimą. Atlikta apžvalga siekiama sudaryti bendrą kūrybinių rezidencijų Lietuvoje žemėlapi. Tikėtina, kad dauguma rezidencijų, atitinkančių Lietuvos kultūros tarybos finansavimo sąlygas, siekia finansavimo būtent iš šio pagrindinio viešojo finansavimo šaltinio (2 priedas, 3 lentelė).

1 pav. Įstaigos, organizacijos, siekusios Lietuvos tarybos Kūrybinių rezidencijų programos finansavimo pagal vietovę.

Išanalizavus duomenis matyti, jog daugiau kaip 40 % Vilniuje registruotų meno, kultūros organizacijų teikė paraiškas Lietuvos kultūros tarybos daliniam finansavimui, perpus mažiau iš Kauno (14 %), 5 % iš Klaipėdos, kitų regionų įstaigos sudarė 17 %: Kelmės raj, Jonavos raj., Anykščių, Palangos, 7 % sudaro Neringoje veikiančių įstaigų kūrybinių rezidencijų projektai. Nors Vilniuje registruotos organizacijos pateikė daugiausia pasiūlymų, teigti, jog Vilniuje veikia daugiausia

kūrybinių rezidencijų nėra priežasties, nes rezidencijų programų įgyvendinimui sostinės įstaigos gali rinktis regionus, vienas iš pavyzdžių – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos projektas kino kūrėjų dirbtuvės „Summer Media Studio“ tradiciškai organizuojamas Neringoje.

Apžvelgiant organizacijų pobūdį, anaipol ne visos disponuoja kūrėjams priimti pritaikyta infrastruktūra. Tai rodo, jog projektų vykdytojų rezidencijų samprata varijuoja tiek sąvokų, terminų suvokimo prasme, tiek ir veikimo schemų pasirinkimo požiūriu.

E. Ambrasaitė, „Yo-yo“ rezidencijos Žeimių dvare atstovė teigia: „Mes nemėgstame užsidaryti į terminus, nesistengiame savęs centralizuoti ar struktūruoti, tad greičiausiai mums rezidencija yra kintantis ir mutuojantis organizmas. Rezidencijų programa nėra vienintelė mūsų veikla, todėl negaudami finansavimo mes vis tiek stengiamės išgyventi iš savo nuosavų lėšų. Veikiame kaip atskiras meno projektas – „Aikas Žado“ laboratorija, kuri kviečiasi menininkus ir su jais dirba, bet jų nebūna daug, bet juk net ir turėdamas pinigų selekcionuoti menininkus, atsirinkinėji juos pagal tam tikrą suformuotą temą ar savo specifiką“ (Bučinskaitė, 2018).

2.2.3. Regionuose veikiančių menininkų rezidencijų, turinčių infrastruktūrą pavyzdžiai

Analizuojamų rezidencijų privalumai atsispindi architektūrinio paveldo pastatų reikšmingumu (Kražiuose vykdomos veiklos XVII a. pastate, Žeimiuose – XVIII a. pastate) arba patraukliu gamtos kraštovaizdžiu, kaip kurorto aplinka Druskininkuose, ypatingos gamtos erdvė Kintuose.

Rezidencijos veikia skirtingais juridiniais statusais: Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centras veikia kaip biudžetinė įstaiga, Žeimiuose bei Kražiuose veiklos paremtos viešosios įstaigos nuostatomis, rezidencija DAR – kūrėjų asociacijos veiklos pagrindu. Visos analizuojamos rezidencijos specializuojasi įvairiose meno srityse, disciplinose, bei visos keturios vykdo tarptautinę veiklą (3 priedas, 4 lentelė).

Iš keturių analizuojamų pavyzdžių, dvi rezidencijos Žeimiuose bei Kintuose veikia tik šiltuoju metų laiku. Kražiuose bei Druskininkuose veikiančių rezidencijų viešai skelbiamoje informacijoje sezoniškumas nėra išskirtas. Visos rezidencijos vykdo projektinę veiklą. Dažnai skelbiama apie galimas skirtingas sąlygas menininkams: vienu atveju, kai projektas finansuojamas, kūrėjui apmokamos kelionės, pragyvenimo išlaidos, kitu atveju, kuomet projektas nefinansuotas, menininkas turi padengti kelionės ir pragyvenimo išlaidas pats (4 priedas, 5 lentelė).

Visos analizuojamos rezidencijos siūlo erdves tiek kūrybai, tiek poilsiui, apgyvendinimui. Erdvės pritaikytos skirtingų disciplinų veikloms: vizualinių menų, scenos meno, muzikos,

tarpdisciplininiam vyksmui. Kūrėjams sudaromos galimybės naudotis darbo priemonėmis, reikiama įranga bei instrumentais. Taip pat siūlomos erdvės parodų ekspozicijoms, viešo atlikimo pasirodymams (5 priedas, 6 lentelė).

Beveik visų kūrybinių rezidencijų viešai skelbiamoje informacijoje pristatomi tikslai kreipiami į sąveikos su vietos bendruomenėmis stiprinimą: bendrų projektų įgyvendinimą, edukacinių poreikių išpildymą. Rezidencijos veikia turėdamos tikslų skatinti kūrėjus atrasti vietas, kaip menininkams patrauklius taškus tarptautiniame žemėlapyje.

Remiantis analizuojamų rezidencijų interneto svetainių duomenimis, menininkų mainų projektus vykdo „Artists' Residence“ (DAR). Ji bendradarbiauja su „AIR Krems“ Austrijoje ir „MoKS“ rezidencija Estijoje.

DAR komanda taip pat gali išduoti rekomendacijas menininkams, teikiantiems paraiškas finansavimui rezidencijų projekto įgyvendinimui.

2.3. Kūrybinių rezidencijų finansavimas

Remiantis Europos Komisijos „Menininkų rezidencijų gido“ išvalgomis (angl. *Policy handbook on artists' residencies*, 2014), viešasis finansavimas – dominuojantis ir labai svarbus šaltinis, tačiau kuriami ir tobulinami nauji kūrybinių rezidencijų finansavimo modeliai. Nors dauguma rezidencijų veikia kaip ne pelno siekiančios organizacijos, egzistuoja ir komercinių įmonių veikimo principais valdomos rezidencijos.

Kūrybinių rezidencijų programos įgyvendinamos pagal įvairius finansavimo modelius. Kai kurie modeliai nesuteikia stipendijų menininkams ir gali būti taikomas dalyvio mokestis, kitur skiriami net ir dienpinigiai. Kai kurios rezidencijos į savo programą taip pat įtraukia menininkų mokesčius, taip siekiant tiesioginio menininko įsipareigojimo. Dalis rezidencijos teikia dalinę finansinę paramą, kitos – visapusiškai išpildo pakviestų ar atrinktų menininkų svetingumo paketus.

Nepriklausomai nuo finansavimo šaltinio, pagrindiniai rezidencijų kaštai yra susiję su dalyvaujančių menininkų gerovės ir saugumo užtikrinimu.

2.3.1. Rezidencijų programos vykdymo išlaidos

Rezidencijų valdymo ir veiklos vykdymo išlaidos skiriasi, atsižvelgiant į programos tipą ir trukmę bei rezidencijos pobūdį, pvz., organizuojant vizualiųjų menų ar scenos menų veiklas reikalingi vieni resursai ir visai kiti, įgyvendinant pvz. rašytojų priėmimą.

Visose programose išlaidos skirstomos į veiklos bei einamąsias išlaidas, kurios apima administravimo kaštus, koordinatorių / vadybininkų darbo užmokestį, svetingumo paslaugų ir prekių, medžiagų įsigijimą, susisiekimo išlaidas, sutartis, vizų įsigijimą menininkams iš trečiųjų šalių, vartojimo prekių, apgyvendinimo ir studijos ploto nuomos menininkams išlaidas ir kt.

Rezidencijų programos gali siūlyti mokymosi galimybes, bendrus renginius su priimančia organizacija (parodos, vieši pasirodymai), projektus su vietos bendruomenėmis. Tad vertinant rezidencijų kaštus būtina sumuoti ir personalo darbo užmokesčio išlaidas, vietos, įrangos nuomą ir kt.

2.3.2. Finansavimo modeliai

Organizacijos, veikiančios kaip kūrybinės rezidencijos, finansavimą gali gauti iš įvairių šaltinių. Kai kurie modeliai gali būti išimtinai finansuojami valstybės, kiti – privatūs.

Europos Komisijos „Menininkų rezidencijų gide“ (angl. *Policy handbook on artists' residencies*, 2014) išskiriami kelių tipų rezidencijų modeliai:

- **Valstybiniai;**
- **Privatūs modeliai;**
- **Hibridiniai modeliai**, orientuoti į komercinę veiklą, generuojant rezidencijų programos finansavimą.

Beveik visos Europos šalys dalį savo kultūros biudžeto skiria menininkų mobilumui skatinti. Kitaip tariant, kūrybingų specialistų mobilumas ES viduje yra politinės darbotvarkės dalis. Dalis lėšų taip pat skiriama ES piliečių mobilumui į trečiąsias šalis, Europos ekonominę erdvę (Lichtenšteinas, Norvegija) ir Šveicariją, taip pat atvykstančių menininkų ir meno profesionalų iš trečiųjų šalių priėmimui. Struktūrinės finansavimo programos veikia ne tik valstybėje, bet ir atskiruose miestuose, apskrityse, nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu mastu.

Dalis viešojo finansavimo formuojamos kaip specialios dotacijos miesto valdžios įkurtai organizacijai, vykdančiai kūrybinių rezidencijų funkcijas.

Viešasis finansavimas gali būti susietas su nacionalinėmis mobilumo stipendijomis, kurios suteikia galimybę menininkams įgyvendinti savo tikslą rezidencijų programose. Kai kurie fondai siūlo menininkų mainų programas, suteikiant dalyviams paramą, padengiant kelionės ar apgyvendinimo išlaidas.

Esama fondų dotacijų, į kurias įtraukiami paramos gavėjai, t.y. menininkai, dalyvaujantys rezidencijų programose.

Europos Sąjungoje menininkų rezidencijoms nėra skirta konkrečios finansavimo priemonės. Tarpvalstybinis judumas, kuris yra politikos prioritetas, yra integruotas į „Kūrybiškos Europos“ Kultūros programą pagal 4 veiklos kryptį, į kurią gali kreiptis menininkai ir kultūros profesionalai.

Finansavimo galimybes, plėtojant kūrybines rezidencijas, menininkų mobilumą teikia šios programos: *On the Move*, *i-Portunus*, *Nordic Culture Point*, *Roberto Cimetta Fund*. Taip pat nacionalinės programos, kaip pvz. *Mondriaan Fund*, Lietuvos kultūros tarybos programa „Menininkų ir kultūros kūrėjų rezidencijos Lietuvoje“ bei individualių ir edukacinių stipendijų konkursai.

Išanalizavus Europoje ir Lietuvoje veikiančių kūrybinių rezidencijų pavyzdžius, galima teigti, jog sėkmės veiksniai priklauso nuo individualių faktorių. Sėkmingos rezidencijos nuo pat įkūrimo atsako į klausimus: dėl kokių priežasčių jos steigiamos kokie jų tikslai, reprezentuoti šalį, regioną, vietovę ar sudaryti menininkams sąlygas eksperimentuoti, siekiant poveikio bendruomenėms, verslo plėtros ar ugdant profesinį meistriškumą, kaip bus formuojamas rezidencijų turinys, į kurias sritis orientuojamasi, kiek planuojama veikti tarptautinėje aplinkoje, kokie turimi žmogiškieji ištekliai, koks pasirinktas finansavimo modelis bei veikimo schemas.

Svarbus steigėjo, valdančio, gebančio generuoti resursus vaidmuo, kas skatina arba stabdo rezidencijos tolygią raidą bei formuoja sąlygas ir pasiūlymus menininkams.

Rezidencijos tipą nusako jos fizinė vieta: ji didmiestyje, kultūros paveldo objekte ar įkvepiančioje gamtoje. Tai formuoja ir tolimesnę sąveiką su vietos bendruomene.

Kūrybinės rezidencijos renkasi skirtingą veikimo trukmę: vienu, atsižvelgiant į infrastruktūros sąlygas, veikla vykdoma tik šiltuoju periodu, kiti įveiklinami ištisus metus. Pačių rezidencijų trukmė varijuoja nuo kelių dienų iki 12 mėn. Laikotarpio. Be abejo, skiriasi ir sąlygos atvykusiems.

Pažymėtina, jog siekiant sėkmingos kūrybinių rezidencijų plėtros, svarbu iširti konkurencinę aplinką, suvaldyti komunikaciją, perteikiant rezidencijos unikalumą, išlaikyti ir formuoti teigiamą reputaciją, užtikrinti tvarų tolygų finansavimą bei pasirūpinti tinkamų kompetencijų žmogiškaisiais

ištekliais. Visa tai – iššūkiai, į kuriuos turėtų būti atsižvelgiama steigiant ir plėtojant kūrybines rezidencijas.

Universalūs sėkmės kriterijai, tinkantys įvairių profilių, skirtingų modulių veikimo rezidencijoms, siejasi su bendrų rezidencijos ir atvykstančio menininko tikslų formulavimu, aiškia komunikacija, tinkamu planavimu, svetingumu, užtikrintu finansavimu, darniu menininko ir priimančios organizacijos bendradarbiavimu.

3.KŪRYBINIŲ REZIDENCIJŲ PLĖTROS VEIKSNIAI NERINGOS SAVIVALDYBĖJE

3.1. Nidos meno kolonijos refleksija

Neringą, Kuršių neriją, kaip išskirtinę vietą kūrybai, leidžia apibrėžti istorinė Nidos meno kolonijos tradicija, kuri, meno istorikų teigimu, yra viena iš anksčiausiai susiformavusių kūrybinių taškų Baltijos jūros regione.

Dailininkų naudojamos formuluotės Nidą vadinant „tapytojų rojumi“, „stebuklų žeme“ leidžia nuspėti vietovės vietos dvasią, kuri menininkams yra patraukli, artima ir įkvėpanti kūrybai.

„Kuo Kuršių nerija traukė dailininkus? Pirmiausia – šviesos ir spalvų ypatumais, atspindžiais ir refleksais, kuriuos siaurai smėlio juostai dosniai dalijo ją supantys vandenys. Vieniems reikėjo nuošalumo, neįmantrios aplinkos, kaimiškos idilės ir natūralios aplinkos, kitus domino vietinių žmonių gyvenimo būdas, kultūros ir papročių savitumas, trečius vedė paprasčiausias smalsumas“ (Jokubavičienė, Popovas, 2018, p.12–13).

XIX a. antroje pusėje Nida atrandama Karaliaučiaus meno akademijos bendruomenės, kuri apsistoja Hermanno Blode's įkurtame viešbutyje (dalis išlikusio viešbučio pristatoma šiandien veikiančiame viešbutyje pavadinimu „Nidos banga“). XX a. pradžioje Nidoje vasaras leidžia vokiečių menininkai: rašytojai, muzikai, aktoriai, fotografai, kt. intelektualai. Nidos meno kolonijos tradicijos buvo nutrauktos Antrojo pasaulinio karo metu ir vėl pradedamos atgaivinti Lietuvos nepriklausomybės periodu.

Nidoje viešėjo bei gyveno ir vokiečių tapytojas Ernstas Mollenhaueris (1892–1963). Ernsto Mollenhauerio „Villa Helene“ – šiandien iš išorės mažai pakitusi vila pavadinimu „Nendrė“, įsikūrusi Skruzdynės g. 6, Nidoje (Ravaitytė-Meyer, 2017). Vila šiuo metu priklauso Neringos savivaldybės administracijai. Savivaldybė strateginiuose dokumentuose planuoja šį objektą pritaikyti dailininko palikto kūrybinio palikimo muziejaus ekspozicijos įrengimui, dailininkų rezidencijos įkūrimui.

Skaičiuojama, jog iki 1945 m. Nidoje kūrybiniais tikslais apsilankė apie 300 dailininkų, dauguma jų kilę iš Rytprūsių (Ravaitytė-Meyer, 2017). Dailininkų kūrybiniam įkvėpimui pasitarnaudavo Kuršių nerijos gamtos unikalumas, žvejų tradicijos, vietinė architektūra, galimybė atitrūkti nuo didmiesčių triukšmo, patirti lėtesnį gyvenimo tempą.

Tuos pačius kūrybinius inspiracijos motyvus išskiria ir šiuolaikiniai kūrėjai, XXI a. pradžioje besilankantys Kuršių nerijoje (žr. 3.2. poskyrį).

Dabar Nidos dailininkų kolonijos refleksija atkurama bei pristatoma privačių kolekcininkų, atvykstančių menininkų iniciatyvomis, Neringos kultūros įstaigų veikla, Vilniaus dailės akademijos filialo – Nidos meno kolonijos – vykdoma veikla.

Nidos meno kolonijos tikslas – plėsti visuomenės kritinį mąstymą, kūrybiškumą, inovatyvias idėjas ir procesus, skatinti menininkų mainus ir bendradarbiavimą. Kolonijos kūrybinių rezidencijų programa siūlo laiką, erdvę bei profesionalią pagalbą, tyrimus, produkciją bei eksperimentavimą.

Verslininkas ir kolekcininkas iš Klaipėdos Aleksandas Popovas sukaupė apie 1500 tapybos ir grafikos darbų rinktinę, reprezentuojančią Rytų Prūsijos XIX a. pab. – XX a. pirmos pusės laikotarpio dailės meną. Kolekcininkas įkūrė VšĮ Rytų Prūsijos dailės mylėtojų draugiją „Nidden“, kuri rengia dailės kūrinių pristatymo renginius, organizuoja parodas, leidžia leidinius (Ravaitytė-Meyer, 2017).

Pastebima Neringos muziejų iniciatyva įsigyti Kuršių nerijoje gimusį kūrybinį paveldą, pvz. 2017 m. įsigytas E. Mollnhauerio 1924 m. Nidoje sukurtas paveikslas.

Thomo Manno memorialinio muziejaus bei kultūros centro vykdoma veikla taip pat siejasi su Nidos dailininkų tradicijomis. Vienas iš paskutiniųjų inicijuotų projektų – kultūrinis maršrutas „Nuostabiosios žemės beieškant: Nuo Nidos meno kolonijos iki Prano Domšaičio“ (<http://www.nuostabiojizeme.lt/>).

Nidos meno kolonijos tradicijas tęsia tapytojas Saulius Kruopis, kasmet nuo 1995 m. organizuojantis tarptautinius plenerus „Nidos ekspresija“. Pasak N. Tumėnienės, „įvairių šalių dailininkų suartėjimo procese, siekiant pajusti ekspresionistams gamtos teikiamus impulsus Nidoje, nemažą vaidmenį suvaidino ir nuo 1995 m. lietuvių tapytojo Sauliaus Kruopio iniciatyva rengiami plenerai „Nidos ekspresija“ (Kruopis, 2009, p. 12).

Plenerų metu sukaupta per 1000 tarptautinė tapybos ir grafikos darbų kolekcija. Per 25 metus Nidą aplankė 420 dalyvių iš daugiau kaip 40 užsienio šalių.

2007 m. Neringos savivaldybės administracija įgyvendino ES finansuojamą projektą „Neringos verslo, turizmo, poilsio ir kultūros paslaugų įvaizdžio formavimo strategijos bei prekės ženklo parengimas ir pristatymas“, kurio metu UAB „PIAR“ ir VšĮ „NPR“ konsorciumas sukūrė Neringos prekinį ženklą su šūkiu „Neringa: legenda, kuri įkvepia“. Tai atvejis, įrodantis, jog vietovė pristatoma kaip vieta atvira inspiracijoms, kūrybiškumo vystymui. Kviečiama ją atrasti pačioms geriausioms patirtims, skatinamas veiksmas, domėjimasis.

XIX a. pab. Kuršių neriją kūrėjai atrado dėl jos unikalaus gamtos grožio, geografinės galimybės atsitraukti nuo didmiesčių triukšmo, specifinių aplinkos elementų. Visa tai menininkus inspiravo kurti ir saugoti turtingą kūrybinį paveldą. Šiomis dienomis kūrybines tradicijas tęsia tiek

privačios, tiek Neringoje veikiančios kultūros ir meno įstaigos, atvykstantys menininkai. Miesto komunikacija formuluojama kviečiant atrasti Neringą kūrybinėms paieškom, naujoms įkvėpimo patirtims.

3.2. Tyrimo, pristatančio kūrėjų atvykimo kurti į Neringą priežastis, rezultatai

3.2.1. Tyrimo metodologija

Siekiant išsiaiškinti, kas šiomis dienomis kūrėjams patrauklu Neringoje, kas lemia motyvaciją joje kurti, kokios sąlygos reikalingos teigiamiems kūrybiniams rezultatams ir sklandžiam priimančios vietovės bei kūrėjo bendradarbiavimui, atliktas kokybinis tyrimas, apklausiant įvairių sričių menininkus, kurie turi ar yra turėję kūrybinių sąsajų su Neringa.

Generalinę aibę sudaro įvairių sričių menininkai, turintys kūrybinės patirties Neringoje. Imties sudarymo būdas – kokybinio tyrimo kriterinė atranka. Respondentai apklausti pusiau standartizuotu interviu nuotoliniu būdu (Rupšienė, 2007).

Apklausa vykdyta 2019 m. spalio–lapkričio mėn. Respondentai buvo apklausti Google anketos forma. Instrumentas – atvirų klausimų tipo klausimynas.

Imtis – 10 įvairių sričių menininkų, kada nors turėjusių kūrybinių patirčių Neringoje.

3.2.2. Žinios apie respondentus

Tyrimo metu apklausti 10 menininkų atstovauja skirtingas meno sritis: 3 respondentai dirba muzikos srityje, 2 – vizualiųjų menų, 2 – teatro srities atstovai, 1 – kino kūrėjas, 1 – šokio meno srities, 1 – architektūros atstovas.

Siekiant išsiaiškinti menininkų, žinančių Neringos miesto specifiškumą, Kuršių nerijos kūrybinę aplinką, nuomones, kokybiniame tyrime buvo apklausti respondentai, turintys ar turėję kūrybinių, renginių organizavimo, kūrybinių projektų įgyvendinimo ir kt. sąsajų su šia vieta.

Atrinkti respondentai Neringoje organizuoja meno festivalius, koncertus, scenos meno pasirodymus, įgyvendina tarpdisciplininio meno projektus, vykdo edukacijas, kūrybines stovyklas vaikams, dalyvauja pleneruose, meninėse akcijose. Neringa nurodyta kaip lietuviškų kino filmų filmavimo aikštelė, įkvėpimo lokacija, taip pat menininkų rezidencijų taškas.

Greta meninių patirčių, kartu įvardintos sąsajos su ekologijos, gamtos, aplinkosaugos disciplinomis.

3.2.3. Neringos patrauklumo kūrėjams veiksniai

7 lentelė

Skirtingų meno sričių kūrėjų išskirti Neringos patrauklumo veiksniai.

Vizualieji menai	Muzika	Teatras	Kinas	Architektūra	Šokis
Gamta Ramybė Tyla Lokacija Istorija	Atskirtis Ramybė Gamta Natūrali aplinka Izoliacija Koncentracija	Gamta Jūra Natūrali aplinka Koncentracija Izoliacija Atsinaujinimas Santykis, požiūris	Gamta Santykis, požiūris	Kamerinė aplinka Ramybė	Gamta Izoliacija Koncentracija

Respondentų atsakymuose minimi šie Neringos patrauklumo kūrėjui veiksniai: unikali gamta, vizuali organiška aplinka, galimybė santykiui su gamta, ypatinga ramybė, kamerinė aplinka, atskirtis, lėtesnis laikas, galimybė atitolti nuo kasdienio ritmo, atsitraukimas nuo centrų, galimybė susikaupti, koncentruotis, susitelkti.

„Ne paslaptis, kad menininkui vienas iš svarbiausių įkvėpimo šaltinių yra gamta. Nida kaip tik tuo ir kvėpuoja. Čia lengva susitelkti darbui, nenukrypti „į šalį“, nes ne vasaros sezonu tiesiog nėra kur nukrypti. Menininkui studija gamtos apsuptyje yra tiesiog svajonė“, – teigė teatro menininkas.

Kitas respondentas, dirbantis teatro meno srityje, taip pat akcentuoja gamtos įtaką kūrybai: „Natūrali organiška vizuali aplinka, galimybė grįžti į pirmąją gamtos apsupty, prisiminti ir priminti sau natūraliosios gamtos kasdienybės vaizdą, garsą, ritmą, spalvas ir pan. Galimybė apkabinti medžius, atsigulti ant smėlio, išsirekti jūrai. Tikimybė reabilituoti save perdegimo atveju. Galimybė dalintis kūrybiškai dirbančiųjų meno srityje gerosios patirties pavyzdžiais. Visa tai skatina inovacijoms veikloje. Tai alternatyvų veikloje paieškos oazė“.

Tyrimo metu apklausti muzikos kūrėjai mini „ypatingos ramybės“ sąvoką, išskiria galimybes „atitolti nuo pasaulio užesio ir susikaupti“ kūrybinių minčių sutelkimui bei kūrybinių idėjų realizavimui. Šokio meno atstovas taip pat mini gamtą, atsitraukimą nuo centrų, galimybę susikoncentruoti, patirti aplinkos atmosferą. Kino režisierius išskiria unikalią gamtą, vietinių kultūros puoselėtojų pagalbą, Neringos savivaldybės valdžios atstovų paramą. Architektūros lauko atstovo atsakymuose minima kūrybai inspiruojanti rami, kamerinė aplinka. Dailininkai išskiria unikalią gamtą, aplinką, Kuršių nerijos istoriją.

3.2.4. Kūrybinių idėjų realizavimo Neringoje motyvai

Į klausimą, kas motyvuoja kurti Neringoje, kūrėjai atsako gana skirtingai (6 priedas, 8 lentelė). Dalis respondentų mini prasmės, tikėjimo, jog grožis gali išgelbėti pasaulį, tema, siekis ugdyti visuomenę nepriklausantis nuo aplinkos. Kiti respondentai pažymi, jog kurti Neringoje juos motyvuoja tinkamos sąlygos, patogi vieta, turimos kūrybinės patirtys, įkvepiantys kitų kūrėjų pavyzdžiai.

Analizuojant atsakymus, juntama ir santykių svarbos tema: kurti įkvepia ir nuoširdus bendradarbiavimas, galimybė susitikti su tos pačios srities ir (ar) skirtingų meno sričių atstovais ir kartu grupės sąveikoje dalytis patirtimis, eskizuoti ar net įgyvendinti naujas idėjas, dalytis profesine informacija.

Teatro meno atstovas įvardija vidinės švaros poreikį: „kūrybinei atmosferai svarbu, jog nebūtų vartojami svaigalai, alkoholis ir kiti“.

„Tam tikru gyvenimo etapu motyvacija kurti atsiranda dėl įvairių priežasčių. Tai gali būti tiek studijos, tiek ir saviraiškos poreikis. Taip pat atsiradusios galimybės koncertuoti, kurti muziką, rašyti straipsnius, teatro ar kino scenarijus, noras tapyti, fotografuoti ir t.t. Kurti motyvuoja ir susiklosčiusios palankios sąlygos dirbti bei užsidirbti ar išmėginti save naujoje srityje. O kartais kūrybos poreikis ar idėjos gimsta spontaniškai, specialiai nesirenkant nei vietos, nei laiko“, – teigia muzikos kūrėjas.

Tyrimo metu apklausti menininkai taip pat pažymi, jog kūrybai didelę įtaką daro tyli aplinka, galimybė pabėgti iš industrinių erdvių ir unikalios vietovės apsuptyje atsidurti bendrystėje su kitais, ieškant naujų galimybių, naujų veiklos alternatyvų.

3.2.5. Neringoje reziduojantiems menininkams kylantys iššūkiai ir problemos

Į klausimą apie galimus iššūkius ir problemas, su kuriomis potencialiai susiduria menininkai Neringoje, vieni respondentai įvardija bendro pobūdžio nesklandumus, kasdienius buitinius klausimus, kiti pateikia detalesnių atsakymų (9 lentelė): erdvių scenos menams ir priemonių meninei raiškai trūkumas, per aukštos, menininkams neprieinamos svetingumo paslaugų kainos vasaros metu Neringoje, o šaltuoju periodu – netinkamos sąlygos. Taip pat įvardinta šiuolaikinio meno raiškos vietos stoka, finansinės, materialinės laisvės stygius.

9 lentelė

Skirtingų meno sričių kūrėjų įvardintos problemos Neringoje.

Vizualieji menai	Muzika	Teatras	Kinas	Architektūra	Šokis
Kasdieniniai klausimai	Bendro pobūdžio problemos; Erdvių, priemonių Trūkumas; Finansai; Disciplina	Atotrūkis tarp šiuolaikinio ir tradicinio meno; Finansai	Sezoniškumas; Kūrybinių erdvių trūkumas	Aukštos kainos; Žiemą prastos kūrybinės sąlygos	Erdvių trūkumas; Vietos bendruomenės uždaramas

Menininkų rezidentų santykio su vietos bendruomenėmis temoje užsimenama apie uždara vietos bendruomenę, ribotą vietos menininkų skaičių. Anot apklaustų menininkų, problema gali būti per didelis atotrūkis tarp globalaus šiuolaikinio meno konteksto ir labiau tradiciškai orientuoto Neringos vietinio kultūrinio gyvenimo.

Respondentai įvardijo, jog patiems kūrėjams Neringoje gali virsti iššūkiu atskirti darbo ir poilsio režimus, išlikti reikiam sau pačiam organizuojant darbinį kūrybinį procesą.

3.2.6. Menininkų pasiūlymai bendroms kūrybinėms veikloms su miesto bendruomenėmis

Tyrimo metu apklausti respondentai bendroms kūrybinėms veikloms su miesto bendruomenėmis rekomenduoja rinktis šaltąjį metų laiką. Svarbu tai daryti ne vasaros sezono metu dėl specifinio kurorto gyventojų gyvenimo būdo.

Respondentai pabrėžia ribotą vietos gyventojų skaičių, pakankamai izoliuotą gyvenimo būdą, kas sudaro prielaidas skatinti intensyvesnę menininkų ir vietos bendruomenės sąveiką. Iššūkiu gali tapti menininko ir vietos bendruomenės ryšio sukūrimas. Menininkai daro prielaidą, jog jų ilgesni vizitai, sudarantys sąlygas atmosferos pajautai, galėtų padėti rasti artimesnius sąlyčio taškus. Problemos gali kilti dėl per didelio atotrūkio tarp gyventojų „kultūrinių poreikių atostogų metu“ ir menininkų lūkesčių rezidencijų metu. Sprendimas – ilgalaikė edukacija, bendruomenės tobulėjimas.

Respondentų siūlomos bendruomenės įtraukties formos (10 lentelė): susitikimai, pristatymai, bendruomenės įtraukimas į kūrybinį procesą, asmeninis bendravimas, intelektualinės draugystės

renginiai, informacijos perdavimo būtinybė, išankstinis bendrų veiklų sugeneravimas, parodos, edukacinės, kūrybinės dirbtuvės.

10 lentelė

Skirtingų meno sričių kūrėjų pasiūlymai bendruomenei.

Vizualieji menai	Muzika	Teatras	Kinas	Architektūra	Šokis
Bendri projektai, renginiai, susitikimai	Bendruomenei tinkamu metu bendrų veiklų organizavimas	Edukacija; Veiklos su Neringos įstaigomis Bendri projektai, renginiai, susitikimai	Nuolatinis, intensyvus bendravimas	Nuolatinis, intensyvus bendravimas	Bendri projektai, renginiai, susitikimai

Sprendžiant meninių erdvių trūkumo problemą siūloma bendradarbiauti su Neringos šveitimo įstaigomis, pvz. meno mokykla, kuri inicijuotų atvykusių menininkų kūrybinius susitikimus su vietos bendruomene, vaikais, suteiktų turimas erdves.

3.2.7. Tarpkultūrinio, tarpdisciplininio bendradarbiavimo Neringoje formos

Apklausoje dalyvavę respondentai pasiūlė tokias tarpkultūrinio, tarpdisciplininio bendradarbiavimo Neringoje formas: kino vakarai, paskaitos, dirbtuvės, pristatymai bendruomenei.

Siūloma sudaryti sąlygas į Neringą atvykti tiek Lietuvos, tiek užsienio įvairių sričių menininkams, kurie inicijuotų bei įgyvendintų bendrus meninius projektus. Bendradarbiavimas galėtų vykti tarp miestų, esančių aplink Neringą ir su tarptautinėmis menininkų bendruomenėmis. Pažymėtina, jog pačioje Neringoje nėra profesionalių menininkų.

Vienas iš respondentų pastebi, jog dirbtinis tarpdiscipliniškumas ne visuomet yra prasmingas ir būtinas, tačiau Neringa – menininkų ir intelektualų traukos bei susitikimų vieta – visuomet turi potencialo originalių idėjų generavimui, jų įgyvendinimui, skirtingų meno sričių kūrėjų atstovų susitikimams, tarpkultūriniam bendradarbiavimui.

Apklausoje metu respondentų įvardintas galimas finansavimo šaltinis šios srities veiklų įgyvendinimui – Lietuvos kultūros taryba.

3.2.8. Produktyvios kūrybinės aplinkos požymiai

Siekiant apibrėžti produktyvią kūrybinę aplinką, respondentams suformuotas klausimas, į kurį atsakydami menininkai išskyrė šiuos požymius, grupuojamus į tris kategorijas:

- **Aplinkos požymiai:** ramybė, šviesa, šiluma, tvarka, nuo papildomų dirgiklių apsaugota aplinka, techniniai, finansiniai resursai, erdvios, šviesios patalpos, kūrybinius klausimus ir iššūkius skatinanti aplinka, natūrali ir organiška vizuali aplinka. Vienas iš respondentų pažymi, jog skirtingu kūrybinio gyvenimo periodu gali skirtis ir kūrybinės aplinkos suvokimas. „Aplinka be rutinos, be abejingumo, be prastų vadovų, be elito, tik su lygiavertiškumo jausmu, be neigimo, be neapykantos“, – kūrybinės aplinkos požymius vardija kitas respondentas.
- **Vidinės motyvacijos požymiai:** vidinė būsena, kūrybinė laisvė, aukšto lygio profesionalumas, galimybė plėtoti asmeninius kūrybinės raiškos gebėjimus. galimybė sustoti ir įsivertinti bei pažvelgti į pokyčius veikloje ir galimybių alternatyvas.
- **Santykių požymiai:** darbas grupėse, bendravimas ir bendradarbiavimas su vietos kūrėjais, santykis su vietos bendruomenėmis, santykis su atvykusiais menininkais. Išskiriamas atvirumas, idėjų dalijimasis, jaunimo sudominimas menu. Taip pat rezultatų pristatymo klausimai. „Būtų smagu, jei tai būtų ir jaunimo, kurie domisi menu, vieta ir traukos centras. <...> apskritai labai trūksta paskaitų, nagrinėjančių pasaulio meno klasiką, meno raidą, menininkų biografijas, meno atsiradimo ištakas ir t.t. Na, trūksta rimtesnio meno centro kuris neapsiribotų vien šiuolaikiniu menu“, – mano vienas iš apklaustųjų.

Apklaustos metu buvo išreikšta nuomonė, jog Neringos menininkų rezidencijos galėtų būti jau turimų meninių patirčių permąstymo ir refleksijos erdvė.

Atsakydami į klausimą respondentai pateikė ir atvirų filosofinių pasvarstymų: „Nežinau ar menui tinka pats žodis produktyvu. Manau meninė kokybė yra svarbu, pati meninė vertė. O kas ją nustato? Na, čia filosofinis klausimas. Sunku į jį atsakyti.“

„Neringa, išlaikydama savo unikalumą ir aplinkos pastovumą, šiuolaikiniame ir sparčiai besikeičiančiame pasaulyje visuomet išsaugotų savo vieną iš didžiausių vertybių – išskirtinę kūrybinę aplinką ir saugomos gamtos prieglobstį“, – apibendrina menininkas.

3.2.9. Teigiamus kūrybinius rezultatus lemiančios sąlygos

Į klausimą kokių sąlygų reikia orientuojantis į teigiamus kūrybinius rezultatus, respondentų atsakymų rezultatus galima suskirstyti į tris kategorijas:

- **Techninės sąlygos** – jos itin aktualios muzikos srities atstovams: „Įrašų studijos atsiradimas būtų labai palankiai sutiktas visų muzikuojančių – kuriančių menininkų“. Su techninėmis sąlygomis teigiamus rezultatus sieja ir šokio srities menininkai, taip pat su galimybėmis gauti profesionalų kuravimą.
- **Socialinės sąlygos** – tyrimo metu apklausti menininkai pažymėjo gerų buitinių sąlygų, patogios gyvenamosios vietos, erdvės poilsiui būtinybę, taip pat finansinių išteklių poreikį kūrybiniam darbui, organizuotą menininkų logistiką, vietos kultūrinio – socialinio lauko įtraukties efektyvumą. Idėjų įgyvendinimui svarbūs pakankami, bet ne pertekliniai asmeniniai finansai (ar finansavimo iš šalies šaltiniai).
- **Psichologinės sąlygos** – apklausoje dalyvavę menininkai teigiamą kūrybinį rezultatą sieja ne vien su kūrėjo pastanga, bet taip pat ir su receptija. Rezultatus lemiančios sąlygos siejamos ir su ryžtu įgyvendinti kūrybines idėjas. Menininkai mini, jog svarbu pasitikėjimas savimi, pozityvūs santykiai, optimali materialinė laisvė, intelektualinė draugystė, atvira ir pasitikėjimo kupina atmosfera. Smalsumo ir veiklos skatinimo stimuliacija, informacijos mainai.

Apklausų metu buvo įvardinta ir daugiau sąlygų, sunkiai telpančių į konkrečias kategorijas: „Na, pirmiausiai, svarbu blaivūs menininkai. Svarbu, kad toks centras netaptų vartotojišku ir prieinamu masėms, o ne menininkams. Žmonės, kurie ten dirba turėtų degti idėją. Manau, kad reiktų skirtingo amžiaus ir skirtingų lyčių kūrėjų, kurie formuotų tokio centro koncepciją. Jiems turėtų tikrai rūpėti menas. Tuomet jie galės kritiškai pažvelgti ir tiksliai išsikelti tikslus. Valstybė galėtų prisidėti pinigais ir padėti išlaikyti tokį centrą“, – mano teatro kūrėjas.

3.2.10. Rezidencijų nauda ir poveikis menininkų kūrybai

Respondentai teigia, jog rezidencijos menininkams naudingos dėl jų metu atsirandančių galimybių skleisti kūrybiškumui, suteikiant kūrėjams vietą kūrybai bei gyvenimui. Tai leidžia atsiriboti nuo kasdienės rutinos, rūpesčių, buities, koncentruotis į kūrybą, dirbti be trukdžių, „reabilituoti jėgas perdegus“ (24 lentelė 12 priedas).

Rezidencijos sudaro sąlygas dalintis kultūrine patirtimi, daryti įtaką vietos kultūros laukui, formuoti tradicijas ir ateities sumanymus, bendradarbiauti, kurti ryšius su vietos bendruomenėmis ir kitais menininkais

„Rezidencija turėtų užtikrinti vietą meno kūrėjui apsistoti, taip pat galimybę gauti dalį priemonių, reikalingų savo idėjoms realizuoti ar erdvę kūrybinių minčių plėtotei“, – rezidencijų naudą komentuoja muzikos kūrėjas.

Teatro režisierius teigia: „Rezidencijos tikrai yra be galo naudingos. Jų metu atsiribojama nuo kasdienės aplinkos, buities, bėgimo ir atsiranda galimybė gilesnei kontempliacijai, plečiasi suvokimo ribos, kūrėjas turi galimybę geriau išgirsti save ir savo idėjas pamatyti kitu rakursu“.

Kita apklausos metu įvardinta kūrybinių rezidencijų naudos sritis – tai ryšių su kitais menininkais puoselėjimas, bendravimas, bendradarbiavimas. Rezidencijos sukuria galimybes susitikti su tos pačios ar kitų meno sričių atstovais, bendradarbiauti, diskutuoti, vystyti naujas kūrybines iniciatyvas, provokacijas, bendrus projektus.

„Atsitiktiniai kontaktai su kitais reziduojančiais menininkais provokuoja naujiems dalykams. O poveikis ir nauda bendrai – tai sąlygos kūrybiškumui skleistis ir didesnis dėmesys, kūrybos vaisių prieinamumas“, - apibendrina vienas iš respondentų.

Apklausų metų pažymima ir tarptautiškumo svarba rezidencijų metu: „tarptautinės rezidencijos yra labai svarbus kūrybinio lauko praplėtimo instrumentas.“

Apibendrinant kokybinio tyrimo rezultatus, galima teigti, jog menininkams patrauklūs veiksniai Neringoje yra unikali Kuršių nerijos gamta, vizuali organiška aplinka, ypatinga ramybė, kamartinė aplinka, atskirtis, lėtesnis laikas, galimybė atitolti nuo kasdienio ritmo, atsitraukti nuo centrų, susikaupti, koncentruotis, susitelkti kūrybiniam darbui.

Išskirtinos šios Neringos aplinkos problemos: erdvių, ypač scenos menams trūkumas, per aukštos svetingumo paslaugų kainos vasaros sezono metu, žiemą – netinkamos sąlygos. Pasigendama vietos, tinkamos šiuolaikinio meno raiškai, finansinės, materialinės laisvės. Tyrimo metu identifikuota uždaros vietos bendruomenės charakteristika, profesionalių menininkų stygius, atotrūkis tarp pasaulinių šiuolaikinio meno tendencijų ir tradiciškai orientuoto Neringos vietos kultūros gyvenimo.

Kūrėjų siūlymu, bendrų menininkų ir bendruomenės veiklos sričių atsiradimas galėtų vykti ilgesnių menininkų vizitų metu, organizuojant nuolatinę edukaciją, bendrus kūrybinius projektus, renginius. Erdvių stygio problemą spręsti siūloma pasitelkiant partnerystes.

Formuojant produktyvią kūrybinę aplinką svarbu įgyvendinti patogeius techninius sprendimus, stiprinti kūrėjo vidinę motyvaciją bei sukurti draugiškus, svetingus, atvirus santykius tiek tarp skirtingų kūrėjų, tiek ir tarp kūrėjų ir priimančios organizacijos.

Menininkams rezidencijos naudingos dėl sąlygų skleistis kūrybiškumui, kuomet suteikiama erdvė gyvenimui ir kūrybai. Kartu sudaroma galimybė atsiriboti nuo kasdienės rutinos, koncentruotis į kūrybą, dirbti be trukdžių ar „reabilituotis perdegus“. Kūrybinė rezidencija tampa bendrų reikšmių lauku, jungiančiu skirtingas menininkų patirtis, kultūras, disciplinas ir darančiu įtaką naujų kūrybinių procesų atsiradimui.

3.3. Kūrybinių rezidencijų programa Neringoje

3.3.1. Neringos savivaldybės kūrybinių rezidencijų situacija strateginiuose kultūros politikos dokumentuose

Siekiant išsamios apžvalgos, kaip kūrybinių rezidencijų tema plėtojama Neringos savivaldybės planuose, buvo atlikta dokumentų, susijusių su nagrinėjama tema, analizė.

Šiuo metu Neringos savivaldybė rengia „Neringos savivaldybės 2020–2030 metų kultūros politikos kaitos gaires“ (Neringos savivaldybės 2020–2030 metų kultūros politikos kaitos gairės, projektas, 2018).

Parengtas dokumento projektas, kurio atsiradimą bei jo turinį – pagrindinius tikslus ir uždavinius, paskatino 2018 m. kartu su Klaipėdos bei Palangos miesto savivaldybėmis rengta paraiška „Europos kultūros sostinės 2022“ konkursui. Paraiškos rengimo metu buvo suformuluotos visiems trims miestams bendros kultūros sferos aktualijos, įvardinti bendri iššūkiai, problemos bei jų sprendimo galimybės kultūros ir meno priemonėmis. Viena iš šio dokumento strateginių platformų – „Meno kolonijos“ – planuota spręsti Klaipėdos regionui aktualias problemas: keičiant uždara, abejingą, fragmentuotą bendruomenę ir pritraukiant į regioną profesionalius kūrėjus.

2018 m. Neringos savivaldybė teikė paraišką „Lietuvos kultūros sostinės“ konkursui. „Lietuvos kultūros sostinės“ projektas „Neringa – kultūros sala“ bus įgyvendinamas 2021 m.

Neringos savivaldybės 2020–2030 metų kultūros politikos kaitos gairių projekte viena iš keturių prioritetinių krypčių yra bendruomenės kūrybiškumo skatinimas ir tarpsektorinės sąveikos didinimas (Neringos savivaldybės 2020–2030 metų kultūros politikos kaitos gairės, projektas, 2018).

Suformuluotas tikslas: „išlaisvinti pačioje bendruomenėje glūdinčias aktyvaus kūrybiškumo galias ir įtvirtinti kultūrą kaip strateginę Neringos savivaldybės raidos kryptį, didinant jos įtaką kurorto ekonominiam vystymuisi ir vaidmenį, įgyvendinant įvairius sektorius jungiančias iniciatyvas“ (Neringos savivaldybės 2020–2030 metų kultūros politikos kaitos gairės, projektas, 2018, p. 2).

Skatinant talentingų kūrėjų, inovatorių pritraukimą į šią unikalią vietovę, Neringos savivaldybė siekia sukurti menininkų rezidencijų modelį, kuriame būtų derinamos tinkamos infrastruktūros sąlygos, specialios stipendijos kūrėjams bei mentoriams, prioritetą teikiant kūrybos projektams, kurių sudedamoji dalis – edukacija su bendruomene ir aktyvi vietinių gyventojų įtrauktis į kūrybos procesus, tarpsritis ir tarpkultūrinis bendradarbiavimas.

Kūrybinių rezidencijų programą planuojama įgyvendinti pasitelkiant partnerystes: nacionalines, valstybines, regiono profesionalaus meno ir mokslo organizacijas, įstaigas, taip pat meno kūrėjų asociacijas. Numatyta glaudinti kultūros, meno įstaigų ir verslo bendradarbiavimą, nevyriausybinių sektoriaus įtrauktį. Skatinti pritraukti kūrybinių iniciatyvų, galinčių užtikrinti tarptautinio bendradarbiavimo tęstinumą.

Dokumente modeliuojami šie uždaviniai, susiję su kūrybinių rezidencijų plėtra (Neringos savivaldybės 2020–2030 metų kultūros politikos kaitos gairės, projektas, 2018, 6 psl.):

- kultūros politiką sieti su kitomis savivaldybės politikos sritimis ir sukurti veiksmingą institucijų bendradarbiavimo modelį, plėtoti aktyvesnį bendradarbiavimą tarp kultūros ir verslo sektorių, aukštojo mokslo institucijų, NVO;
- modernizuoti Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ pastatą, kuriame savo kūrybinius sumanymus galėtų įgyvendinti Lietuvos bei užsienio menininkai, kūrybinių verslų bei inovacijų atstovai, kino bei scenos menų profesionalai;
- sukurti svetingumo paslaugų paketą menininkams, kūrybinių verslų ir inovacijų rezidentams, apimančią šiuolaikinius reikalavimus atitinkančias patalpas kūrybai, gyvenamąsias patalpas ir rezidentų stipendijas;

Europos kultūros sostinės 2022 paraiškoje Neringa pristatoma kaip kraštas, garsėjantis menininkų rezidencijomis bei kraštovaizdžio grožiu (Projekto „Klaipėda – Europos kultūros sostinė 2022“ paraiška, 2017). Neringos savivaldybės strateginio plėtros plano akcentas – siekis vystyti laisvalaikio, kultūros ir sporto infrastruktūrą, bei jos prieinamumą, gerinant miesto kultūrinio turizmo įvaizdžio kokybę ir akcentuojant Nidą, kaip vieną iš Vidurio ir Rytų Europos menininkų kūrybos centrų.

Programos „Meno kolonijos“ tikslas – aktyvinti Europos menininkus (tiek žinomus kūrėjus, tiek pradedančiuosius) atrasti Klaipėdos regioną, pritraukti juos, sudarant patrauklias tiek infrastruktūros, tiek finansines sąlygas. Platformos įgyvendinimo metu siekiama sutelkti profesionalus, įtraukti jaunus menininkus, veiklas apjungti bendra komunikacija, dalintis žiniomis bei patirtimi tarp profesionalų bei bendruomenių, kurti naujas kūrybines erdves bei rengti įvairių meno raiškos formų pristatymus.

Paraiškoje įvardinami informaciniai kanalai, kuriais galėtų būti pasiekama tikslinė auditorija: rezidencijų tinklas „ResArtis“, migruojančių meno akademijų tinklas „MIGAA“, Europos meno akademija, „Art & Education“ naujienlaiškiai, Nidos meno kolonijos ir kitų įstaigų portalai bei socialiniai tinklai.

Platforma grindžiama istorine XIX–XX a. Nidos dailės kolonijos tradicija. Istorinės asmenybės: NDK ekspresionistai ir Pranas Domšaitis. Programa įgyvendinama kartu su regioniniais, tarptautiniais partneriais, numatyta bendradarbiauti su Europoje veikiančiais muziejais ir meno kolonijomis. Neringą įstaigos: Nidos meno kolonija, Neringos muziejai, Nidos kultūros ir turizmo informacijos centras „Agila“.

Numatyti galimi finansiniai šaltiniai: Klaipėdos miesto ir regiono savivaldybės, LR Vyriausybė, LR Švietimo ir mokslo ministerija, LR Kultūros ministrija, LR Kultūros taryba, Erasmus+, Kūrybiška Europa, ES struktūriniai fondai URBACT, Horizon 2020, LIFE, EEgrantai, Šiaurės šalių fondai, KU, VDA, privatus verslas.

Rezultatus vertinti numatyta per infrastruktūrinių sąlygų kūrėjams sudarymą, stipendijų kūrėjams skyrimą, edukacines veiklas su bendruomenėmis, kūrybines veiklas, skatinančias tarpsritinį ir tarpkultūrinį bendradarbiavimą.

Paraiškoje minima, jog be infrastruktūros, Klaipėdos, Neringos ir Palangos miestų savivaldybės planuoja parengti ir įtvirtinti stipendijų menininkams sistemą, atsižvelgiant į stipendijų gavėjų profilį, lėšų sumą, stipendijų panaudojimo paskirtis.

Projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ paraiškos „Neringa – kultūros sala“ viena iš keturių pagrindinių programų – „Kūrybinės rezidencijos“ – orientuota keliomis kryptimis: istorinė Nidos dailininkų kolonijos refleksija, kūrybai inspiruojančios erdvės įtvirtinimas, ilgalaikės programos sudarymas ir vystymas, tinkamos infrastruktūros, stipendijų menininkams užtikrinimas (Projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ paraiška „Neringa – kultūros sala“, patvirtinta LR kultūros ministro 2018 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. ĮV-562).

Pristatomos naujos iniciatyvos: „EuroART“ suvažiavimas Neringoje, tarptautinė konferencija, skirta XIX–XX a. pirmoje pusėje veikusių kolonijų pristatymui, projekto „Europos dailininkų kūrybos centrai: nuo istorinio palikimo iki šiuolaikinės rezidencijos“ įgyvendinimas.

Meno ir mokslo rezidencijų programa jungia šiuos kūrybinius taškus: Preilos biblioteka, Viktoro Miliūno namas Nidoje, Richardo Birnstengelio namas, Eduardo Jonušo namai, galerija „Aika“ su Carlo Knaufo palikimu. Juodkrantėje: „Smėlio galerija“, Jūratės ir Alberto Krajinskių namai, rež. Reginos Vosyliūtės ir Vaelovo Kamino namai, „Pamario galerija“. Taip pat šiuo metu veikiančios Nidos meno kolonija, Tarptautinis vertėjų ir rašytojų centras.

Projekte planuojama nauja infrastruktūra: Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ rekonstrukcija, pritaikant pastatą scenos menų, kino srities kūrėjų rezidencijoms; Dailininko Ernsto Mollenhauerio vilos sutvarkymas ir pritaikymas menininkų rezidentų priėmimui; privačios iniciatyvos: Mizgirio gintaro ir fotografijos muziejaus įkūrimas, projektas „Auksinės kopos“ Nidoje, menininkų studija.

Projekto įgyvendinimo rezultatuose, kuriais įvertinami planuojami pokyčiai, vienas iš aktualių – sustiprintas Neringos kaip menininkų rezidencijų centro įvaizdis.

Apibendrinant Neringos savivaldybės rengiamus ir jau įgyvendinamus dokumentus, galima teigti, jog Neringos kūrybinių rezidencijų plėtrai aktualus turinys jau yra suformuotas. Neringos savivaldybės tarybai patvirtinus kultūros strategiją būtų pasirengta šio turinio išpildymui ilgalaikėje perspektyvoje.

3.3.2. Infrastruktūros galimybės rezidencijų plėtrai Neringoje

Šiuo metu Neringoje veikiančios kūrybinės rezidencijos su įsteigta infrastruktūra yra šios: Vilniaus dailės akademijos Nidos dailės kolonija (7 priedas, 11 lentelė), Klaipėdos I. Simonaitytės viešosios bibliotekos Tarptautinis vertėjų rašytojų centras (8 priedas, 12 lentelė) bei Thomo Manno kultūros centras.

Neringos savivaldybės viešoji įstaiga Thomo Manno kultūros centras vienas pirmųjų Neringoje pradėjo plėtoti rezidencijas menininkams. „Mūsų siekis – iš naujo aktualizuoti ir lietuviškąją auditoriją supažindinti su Nidos meno kolonijos palikimu, kuriami skirtingas veiklas apimantys turistiniai maršrutai“ (L. Motuzienė, 2019 12 10).

Įstaiga nesiūlo menininkams apgyvenimo ir nuolatinių kūrybinių veiklų. Kūrybinėms iniciatyvoms siūloma skleisti projektų forma. Thomo Manno kultūros centras vykdydamas rašytojų mainus įgyvendinant projektą su tarptautiniu vertėjų ir rašytojų centru „Halma Network“. Projektas

„Literature in flux“ padėjo aktualizuoti Česlovo Milošo kūrybą. T. Manno kultūros centras drauge su Nidos meno kolonija ir Gėtės institutu sudaro galimybes atvykti menininkams iš viso pasaulio. Savo kūrinius rezidentai pristato Thomo Manno festivalio metu (Motuzienė, 2019).

VšĮ Thomo Manno kultūros centras priklauso Tarptautiniam dailininkų kolonijų tinklui „EuroART“.

Šie trys apžvelgti Neringoje veikiantys kūrybinių rezidencijų objektai skirtingai formuoja savo veikos modelius, veiklos kryptis, strategijas, skiriasi steigėjų statusai, siūlomos galimybės menininkams.

Išskirti vertėtų vieną stipriausių – Nidos meno koloniją, kuri veikia kaip lyderiaujanti menininkų rezidencija Rytų Europos regiono menininkų rezidencijų žemėlapyje, besidalijanti gerąja patirtimi, formuojanti metodikas, gryninanti sėkmės veiksnius, pristatanti kūrybinius rezultatus, reprezentuojančius ne tik Nidos, bet ir Lietuvos vardą pasauliui.

Ateityje planuojami infrastruktūros objektai Neringoje, sietini su galimybėmis reziduoti menininkams

- UAB „Auksinės kopos“ projektas „Auksinės Kopos Nida. Menininkų studija“. Privati iniciatyva planuojama įgyvendinti 2021 m. rekonstruojant Nidos miško gilumoje esantį pastatą, visuomeninę kultūrinę erdvę ir galeriją. Projektuojama multifunkcinė galerija, galimybė demontuoti sienas, skirtas ekspozicijai, į vientisą erdvę, kurioje gali būti rengiami įvairūs renginiai, dirbtuvės. Galerija turi jungtį su šalia esančia įrašų studija ir menininkų darbo studijomis. Virš įrašų studijos projektuojama amfiteatro tipo laiptuota stogo terasa su patekimu iš lauko. (Razgūnas, 2019).
- Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ rekonstrukcijos investiciniame projekte (Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ Nidoje, Taikos g. 4 rekonstrukcijos investicijų projektas Valstybės investicijų programai, 2018) pažymima, jog Neringos savivaldybė planuoja atnaujinti objekto infrastruktūrą, siekiant objekto patrauklumo, kultūros ir meno paslaugų prieinamumo gerinimo. Pastato įveiklinimo programoje numatyta scenos menininkų, kino bei vizualaus meno rezidencijos, meno inkubatorių veikla. Projekto išpildymas prisidėtų prie kurorto esminių problemų sprendimo: sezoniškumo mažinimo, teigiamo vietos įvaizdžio formavimo, bendruomenės užimtumo didinimo.

Gryninant prioritetus, daugiafunkcinėje organizacijos veikloje ypatingas dėmesys bus skiriamas scenos menų rezidencijų programai. Objekte norima įrengti kūrybinę darbo aplinką: repeticijų sales, studijas, tačiau dėl vietos stygiaus nebus tinkamai išpildytas atvykstančių poilsio erdvių, t. y. apgyvendinimo poreikis. Rezidentų menininkų gyvenimo klausimai galėtų būti sprendžiami į bendrus paslaugų paketus įtraukiant verslą, siūlantį apgyvendinimo paslaugas Neringoje.

3.3.3. Neringos savivaldybės stipendijos, finansuojamos programos

Neringos savivaldybės taryba, siekdama skatinti meno kūrėjus, 2011 m. gruodžio 29 d. sprendimu Nr. T1-216 įsteigė Neringos savivaldybės meno stipendiją, kuri skirta Tarptautinės Nidos menininkų rezidencijų programos dalyviams. Stipendijos dydis – 600 Eur. (nuo 2019 01 01 – 1000 Eur).

Neringos savivaldybės tarybos 2018 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. T1-100 patvirtintas „Kultūros bei meno projektų finansavimo Neringos savivaldybės biudžeto lėšomis tvarkos aprašas“ Sritis: „Kultūros ir kūrybinių industrijų plėtra, kino meno sklaida“, „Menininkų rezidencijos“, „Bendruomeniškumą skatinantys projektai“. 2019 m. finansuoti 3 šių sričių projektai, paskirstant 6400 Eur. Projektus įgyvendino VšĮ „Kultūrinių projektų centras“, Vilniaus dailės akademija, Klaipėdos apskrities viešoji I. Simonaitytės biblioteka.

Iš viso kultūros bei meno sričių (scenos menų, istorinės atminties, paveldo ir etninės kultūros, vizualiųjų menų, kultūros ir kūrybinių industrijų) ir programų projektams iš dalies finansuoti iš Neringos savivaldybės biudžeto skirta 138500 Eur.

3.4. Tyrimo „Neringos gyventojų galimybės dalyvauti kūrybinių rezidencijų veiklose“ rezultatų pristatymas

3.4.1. Tyrimo metodologija

Siekiant atskleisti, kaip Neringos gyventojai vertina dabartinę kūrybinių, edukacinių veiklų pasiūlą Neringoje ir kokių naujų galimybių tikisi, plėtojant bendruomenės ir kūrybinių rezidencijų ryšius, buvo atliktas kiekybinis anketinis tyrimas – sudaryta anketa su uždaro, pusiau uždaro ir atviro tipo klausimais.

Generalinę aibę sudaro 1950 Neringoje gyvenimo vietą deklaravusių ir nuolat kurorte gyvenančių, ne jaunesnių kaip 14 metų amžiaus Neringos gyventojų.

Imties sudarymo būdas – kiekybinio tyrimo netikimybinės grupės tikslinė atranka (Rupšienė, 2007). Imtis – 307 Neringoje gyvenimo vietą deklaravę ir nuolat kurorte gyvenantys, ne jaunesni kaip 14 metų amžiaus Neringos gyventojai.

Apklausa vykdyta 2019 m. spalio–lapkričio mėn. Naudojamos internetinės Google bei atspausdintos ranka pildomos anketos. Anketos buvo platinamos internetinėje erdvėje: Neringos gyventojų socialinio tinklo Facebook grupėse, siųstos el. paštu Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ turimais miesto gyventojų kontaktais. Popierinės anketos platinamos gyventojų susibūrimo vietose: Nidos bendruomenės namuose, Preilos bendruomenės namuose.

Imties paklaida – 5,0 %, patikimumo lygmuo – 95,0 %.

3.4.2. Duomenys apie respondentus

Demografija: iš 307 apklaustųjų tyrime dalyvavo 87 % moterų ir 13 % vyrų. 57 % apklaustųjų pateko į amžiaus grupę nuo 30 iki 50 metų, 38,1 % – nuo 51 iki 70 metų, jaunimas nuo 14 metų iki 29 metų amžiaus sudarė 4,9 % apklausos dalyvių.

Išsilavinimas: 75,6 % apklaustųjų pažymėjo įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 11,4 % – aukštąjį neuniversitetinį, 6 % – aukštesnįjį ir 6 % – vidurinį išsilavinimą.

Užsiėmimas: samdomi darbuotojai sudarė 75 % apklausos dalyvių, patys sau darbdaviai – 9,8 %, apklausta buvo 8,1 % studentų, 3,3 % pensininkų ir 3,3 % bedarbių.

Šeimyninė padėtis: 72,3 % apklausos dalyvių vedę, ištėkėję, 14,7 % – išsituokę, 11,4 % – viengungiai ir likę 1,6 % – našliai.

Respondentų paskirstymas pagal Neringos gyvenvietes: 76 % nurodė gyvenantys Nidos gyvenvietėje, 13 % – Juodkrantėje, 9,8 % – Preiloje ir 1,6 % – Pervalkoje gyvenantys asmenys.

3.4.3. Neringos gyventojų laisvalaikio įpročiai

Siekiant didesnio Neringos miesto gyventojų įsitraukimo į naujas kūrybines bei edukacines veiklas, svarbu formuoti jiems patrauklius pasiūlymus. Atliktas tyrimas parodė, jog respondentai jau dabar yra pakankamai aktyviai įsitraukę į kultūros reiškinius, žino Neringos kultūros aplinkos įvykius (13 lentelė).

13 lentelė

Neringos gyventojų laisvalaikio įpročiai.

Laisvalaikio forma	N	Procentai
Kultūrinė veikla (renginių lankymas, knygų skaitymas ir pan.)	129	42,0
Saviraiška (šokiai, chorai, mėgėjų teatras ir pan.)	118	38,4
Buvimas su šeima	15	4,9
Užsiėmimas hobiu (rankdarbiai, žvejyba ir pan.)	10	3,3
Buvimas gamtoje	10	3,3
Kita	10	3,3
Sportas	5	1,6
Ilsėjimasis, nieko neveikimas	5	1,6
Bendravimas su draugais, giminėmis	5	1,6
Pramogos (kavinės, barai, klubai ir pan.)	0	0

42 % Neringos gyventojų laisvalaikio prioritetus teikia kultūrinei veiklai (renginių lankymas, knygų skaitymas ir pan.). 38,4 % jau yra ištraukę į meninės saviraiškos veiklas (šokiai, chorai, mėgėjų menas ir pan.). Kūrybinės ar edukacinės veiklos visai šeimai galėtų būti siūlomos 4,9 % gyventojų, laisvalaikį leidžiančių kartu su šeima. 3,3 % apklaustųjų atsakė, jog laisvalaikį leidžia būdami gamtoje, kas sudaro prielaidas vystyti nišines kūrybinių erdvių alternatyvas, propaguojančias kūrybines ar edukacines veiklas unikaliame Kuršių nerijos gamtoje. Tiek pat apklaustųjų 3,3 % neringiškių laisvalaikį leidžia užsiimdami hobiu bei kita veikla. Ši auditorijos dalis yra gana lanksti, todėl kūrybinių edukacinių pasiūlymų rengėjai galėtų performuoti auditorijos įpročius, hobi ar kitą veiklą siedami su kūryba.

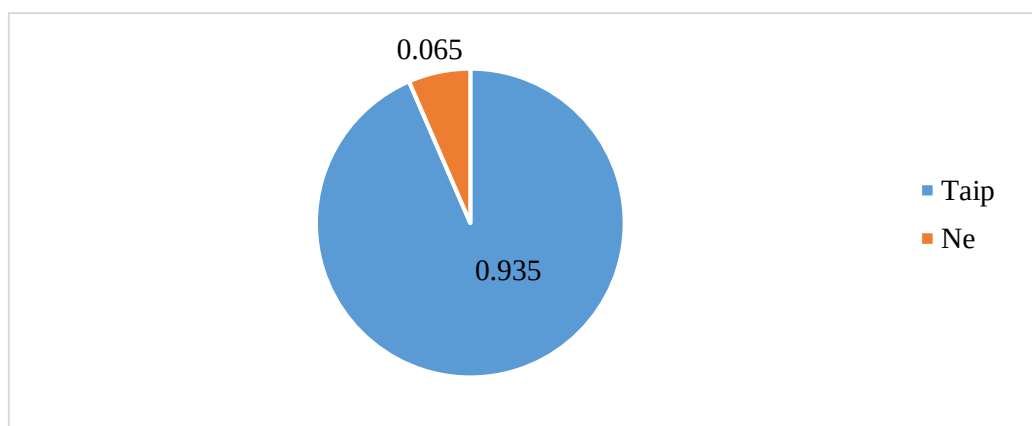
Laisvalaikį sportui skiria 1,6 % apklaustųjų, toks pat procentas ir aktyviam ar pasyviu poilsiui. Dar tiek pat neringiškių laisvą laiką leidžia su draugais, giminėmis.

Neringos gyventojai nesieja laisvalaikio su kavinių, barų, klubų ir pan. paslaugomis galimai dėl Neringos kurorto specifikos, sezoniškumo, ribotos šio tipo pramogų pasiūlos šaltuoju metų laiku, kuomet Neringos vietos gyventojai turi daugiausia laisvo laiko.

3.4.4. Neringos gyventojų lankomumas Neringos kultūros, meno įstaigose

Šiame poskyryje pristatomi apklausos rezultatai padeda identifikuoti Neringos gyventojų lankomumo įpročius meno, kultūros įstaigose, neringiškių įsitraukimą į nuolatinius saviraiškos užsiėmimus bei neįsitraukimo priežastis.

Remiantis apklausos rezultatais, Neringos gyventojų lankomumas Neringos kultūros, meno įstaigose yra gana intensyvus. Ši situacija iliustruoja ir nuolatinių kūrybinių, edukacinių veiklų pasiūlymus, taip pat vienkartinius užsiėmimus (2 pav.). Diagramoje pateikiami Neringos miesto gyventojų lankomumo rodikliai Neringos meno, kultūros įstaigose per paskutinius 12 mėn., kuriose buvo siūlomi kūrybinės ar edukacinės veiklos užsiėmimai.

2 pav. Neringos gyventojų lankomumas Neringos kultūros, meno įstaigose per paskutinius 12 mėn.

Remiantis apklausos duomenimis, daugiau kaip 90 % Neringos gyventojų lankosi kultūros įstaigose. Tai byloja apie regiono kultūros įstaigų, šioje vietovėje veikiančių bendruomenių susibūrimo centrų, potencialą daryti įtaką visuomeniniams procesams, taip pat formuoti vietos žmonių vertybes, kurios siejasi su meno produktų verte, išlavintu meniniu skoniu, kūrybiškumo ugdymu ir kt.

Kūrybinių, edukacinių veiklų organizatorių tikslas galėtų būti kreipiamas į kokybiško, aktualaus turinio pasiūlymų formavimą, pasitelkiant kompetentingą personalą bei tinkamai komunikuojant, kryptingai teikiant informaciją tikslinėms grupėms.

14 lentelė

Neringos gyventojų lankomumas Neringos meno ir kultūros įstaigose.

Lankomos įstaigos	N	Procentai
Nidos kultūros ir turizmo informacijos centras „Agila“ (Nidos bendruomenės namai, Preilos bendruomenės namai)	202	70,4
Juodkrantės Liudviko Rėzos kultūros centras	35	12,2
Neringos muziejai (T. Manno memorialinis muziejus, Žvejo etnografinė sodyba, Kuršių nerijos istorijos muziejus)	25	8,7

Kita	15	5,2
Viktoro Miliūno viešoji biblioteka	10	3,5
Nidos meno kolonija	0	0
Tarptautinis vertėjų ir rašytojų centras Nidoje	0	0

Remiantis apklausos rezultatais, per paskutinius 12 mėnesių daugiau kaip pusė apklaustųjų 70,4 % Neringos gyventojų lankėsi Nidos kultūros ir turizmo informacijos centre „Agila“, kuri yra didžiausia Neringos savivaldybės biudžetinė kultūros įstaiga, rengianti atvykstančių kūrėjų užsiėmimus, organizuojanti mėgėjų meno veiklas. Lankytojams buvo siūlomos kūrybinės, edukacinės veiklos Nidos bei Preilos gyvenvietėse. Verta paminėti, jog atsižvelgiant į šios įstaigos galimybes teikti meninius pasiūlymus didžiajai daliai neringiškių, tikėtina, jog ji gali turėti stiprų poveikį miesto bendruomenės pokyčiams kūrybiškumo ugdymo kontekste, kuomet po šiuo metu vykdomo centro rekonstrukcijos projekto bus parengta ir įgyvendinta kūrybinių rezidencijų programa, įtraukianti vietos bendruomenes.

Apklausa parodė, jog neringiškiai visiškai nesilankė Nidos meno kolonijoje bei Tarptautiniame vertėjų ir rašytojų centre (14 lentelė). Atkreiptinas dėmesys, jog šios įstaigos priklauso ne Neringos savivaldybei, t. y. Nidos meno kolonija yra Vilniaus dailės akademijos filialas, Tarptautinio vertėjų rašytojų centras Nidoje priklauso Klaipėdos Ievos Simonaitytės bibliotekai, kas leidžia teigti, jog Neringos gyventojai yra linkę lankytis Neringos savivaldybės įsteigtose bei valdomose įstaigose.

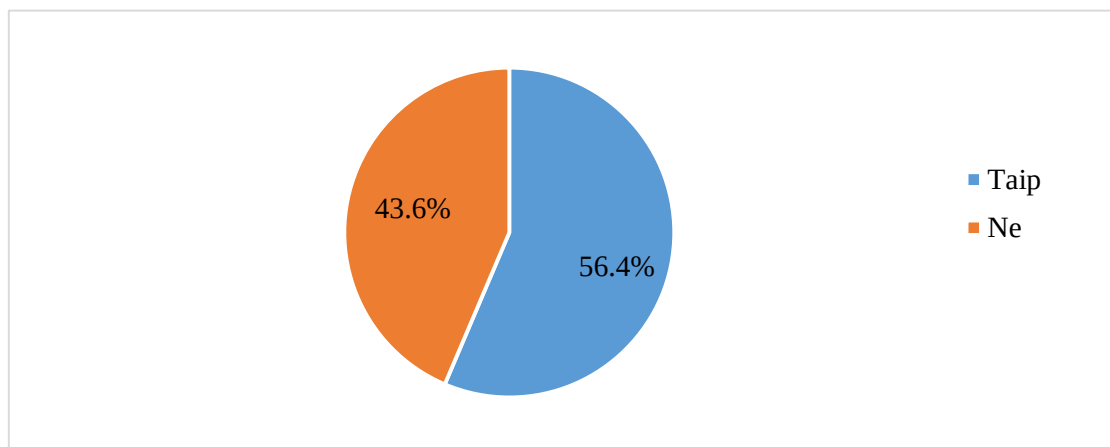
Likusi dalis respondentų per paskutinius 12 mėn. lankėsi Liudvikos Rėzos kultūros centre (12,2 %) –Juodkrantėje veikiančioje Neringos kultūros įstaigoje, bei Neringos muziejuose (8,7 %), kurie jungia Kuršių nerijos istorijos muziejų, Žvejo etnografinę sodybą, Juodkrantės Raganų kalno ekspoziciją bei T. Manno memorialinį muziejų. Viktoro Miliūno viešojoje bibliotekoje, kuri veikia Nidoje, Preiloje ir Juodkrantėje, apsilankė 3,5 % apklaustųjų.

5,2 % respondentų pažymėjo lankėsi kitose įstaigose: neformalaus meninio šveitimo, pvz. Neringos meno mokykla, organizuojanti meninio ugdymo užsiėmimus suaugusiems ir kitose.

6,5 % apklaustųjų Neringos gyventojų nesilankė nė vienoje Neringos kultūros, meno įstaigoje per paskutinius 12 mėn.

3.4.5. Neringos gyventojų įsitraukimas į Neringos kultūros ir meno įstaigų siūlomas nuolatinį veiklų sritis

Toliau pristatomi tyrimo rezultatai atskleidžia, kiek respondentai yra įsitraukę į nuolatinės Neringos kultūros ir meno įstaigų siūlomas veiklas.

3 pav. Neringos gyventojų dalyvavimas kokioje nors nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, kurią siūlo Neringos kultūros ir meno įstaigos.

15 lentelė

Neringos gyventojų dalyvavimas kokioje nors nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje pagal meno sritis.

Sritis	N	Procentai
Mėgėjų menas (folkloras, muzika, šokis, teatras, kt.)	159	51,8
Dailė	9	2,9
Kita (respondentų nurodyta kūrybinis rašymas)	5	1,6
Fotografija	4	1,3

Daugiau kaip pusė 56,4 % apklaustųjų nurodė dalyvaujantys kokioje nors nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, kurią siūlo Neringos kultūros, meno įstaigos. Iš jų 51,8 % praktikuoja mėgėjų meną (15 lentelė). Mėgėjų meno užsiėmimus Neringoje siūlo dvi kultūros įstaigos: Nidos kultūros ir turizmo informacijos centras „Agila“ kviečia į folkloro, liaudiškos muzikos kapelos, tautinių šokių, moterų linijinių šokių, moterų choro užsiėmimus (<http://visitneringa.com>). Juodkrantės Liudviko Rėzos kultūros centre veikia moterų vokalinis ansamblis, liaudiškos muzikos kapela, folkloro ansamblis (<http://rezoskc.lt>).

Pastebima, jog kultūros įstaigų mėgėjų meno pasiūlymuose dominuoja liaudies meno raiškos formos, abiejose įstaigose chordinės ar vokalinės tradicijos perteikiamos tik moterims. Nėra pasiūlymų vaikams, jaunimui, vyrams, taip pat įvairių meno sričių užsiėmimų.

Pažymėtina, jog nepatenkintų Neringos kultūros ir meno įstaigų vykdoma kūrybine, edukacine veikla respondentų nuomone, meno kolektyvai veikia uždari, pasigendama atvirumo naujiems nariams.

Verta atkreipti dėmesį, kad tyrimo metu pritaikius Mann-Whitney testą buvo nustatyta, jog 30–50 metų respondentai aktyviau dalyvauja kokioje nors nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, kurią siūlo Neringos kultūros ir meno įstaigos nei vyresni jų kolegos (51–70 metų). Mann-Whitney $U = 8677,500$, $p=0,010$. Nors 30–50 metų respondentų atsakymų rangų vidurkis – 137,59, o 51–70 metų respondentų – 159,83, tačiau Z reikšmė atvirkščiai proporcinga ir lygi $-2,577$. Todėl galima teigti, kad Neringos kultūros, meno įstaigų kūrybiniai, edukaciniai pasiūlymai nėra paveikūs, pasiekiami ar patrauklūs vyresnei (51–70 metų) Neringos gyventojų grupei.

Pažymėtina, jog apklausoje vertinant atvykstančių kūrėjų edukacinės veiklos pasiūlymus, nepatenkinti (1,6 % respondentų) jais respondentai pasigenda pasiūlymų vyresniems žmonėms, atvykusių kūrėjų pasiūlymai ne visuomet tenkina vietos gyventojų poreikius.

3.4.6. Trukdžiai, ribojantys Neringos gyventojų dalyvavimą kultūros ir meno įstaigų siūlomose nuolatinėse veiklose

Mėginant nustatyti, kodėl Neringos gyventojai nedalyvauja nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, kurias siūlo Neringos kultūros įstaigos, tarp svarbiausių priežasčių nurodytas laiko trūkumas (19,5 % respondentų), 4,9 % respondentų kliudo sudėtingas fizinis pasiekiamumas (16 lentelė).

16 lentelė

Trukdžiai, ribojantys Neringos gyventojų dalyvavimą nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje.

Priežastys	N	Procentai
Laiko trūkumas	60	19,5
Sudėtingas fizinis pasiekiamumas	15	4,9
Kita	14	4,6
Turinio pasiūlos trūkumas	10	3,3

Trūksta informacijos	5	1,6
Nesidomiu menine, kultūrine veikla	5	1,6
Finansų stygius	0	0

Neringa – ilgiausias Lietuvos miestas, susidedantis iš keturių gyvenviečių: Nida, esanti 45 km nuo Smiltynės (Klaipėdos), Preila, esanti 39–ame kelio Smiltynė–Nida kilometre, Pervalka išsidėsčiusi 34 km nuo Klaipėdos ir 15 km nuo Nidos, Juodkrantė prasideda 18–ame kelio Smiltynė–Nida kilometre (<http://visitneringa.com>). Neringos gyvenviečių pasiekiamumas viešuoju transportu šaltuoju periodu (nuo spalio iki balandžio mėn.) nėra lankstus. Tai taip pat riboja vietos gyventojų galimybes įsitraukti į menines veiklas šaltuoju periodu, kuomet turizmo paslaugų sektorius nėra toks intensyvus, lyginant su vasaros sezonu.

Nuo spalio iki balandžio mėn. kasdien organizuojami keturi keleivių vežimo reisai: 12:00, 14:00, 17:00, 20:00 val. iš Nidos į Smiltynę ir penki reisai: 12:15, 14:15, 16:15, 18:15, 21:15 val. iš Smiltynės į Nidą (<http://www.neringa.lt/index.php?-1038408614>).

Šie faktai byloja, jog susisiekimo Neringos mieste situacija gali turėti įtakos gyventojų lankomumui kultūros renginiuose, edukacinėse veiklose. Į tai šių veiklų organizatoriai turėtų atsižvelgti, formuodami pasiūlymus.

Dalis respondentų nurodė, jog siūlomos veiklos neatitinka jų poreikių, respondentai nėra nuolatiniai Neringos gyventojai, trūksta turinio pasiūlos, įvardinta informacijos stoka. 1,6 % apklaustųjų nesidomi menine, kultūrine veikla.

Atsižvelgiant į anksčiau išdėstytus faktus, daugiau Neringos gyventojų būtų galima įtraukti į nuolatinės kūrybinės ar edukacinės veiklas sprendžiant pasiekiamumo mieste problemas, prieš formuluojant pasiūlymus kūrybinių veiklų organizatoriams išsiaiškinus bendruomenės kultūrinį poreikį, efektyviau išnaudojant komunikacijos galimybes.

3.4.7. Neringos gyventojų pasitenkinimas Neringoje veikiančių kultūros ir meno įstaigų bei atvykstančių kūrėjų pasiūlymais

Šiame poskyryje pristatomi Neringos gyventojų pasitenkinimo Neringoje veikiančių kultūros ir meno įstaigų bei į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymais rezultatai.

17 lentelė

Neringos gyventojų pasitenkinimas Neringoje veikiančių kultūros ir meno įstaigų bei į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymais.

Vertinama sritis	1	2	3	4	5
	Procentai				
Neringoje veikiančių kultūros, meno įstaigų pasiūlymai, plėtojant vietos gyventojų kūrybiškumą	0	1,6	14,7	35,2	48,5
Neringoje veikiančių kultūros, meno įstaigų pasiūlymai, plėtojant edukacines (pažinimo) veiklas vietos gyventojams	0	1,6	24,1	33,9	40,4
Į Neringą atvykstančių kūrėjų ir pasiūlymai, plėtojant vietos gyventojų kūrybiškumą	0	1,6	36,8	33,9	27,7
Į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymai, plėtojant edukacines veiklas vietos gyventojams	1,6	4,9	30,3	38,8	24,4

*1 – labai blogai; 2 – blogai; 3 – neutraliai; 4 – gerai; 5 – labai gerai.

Neringos įstaigų veiklą, plėtojant gyventojų kūrybiškumą, 48,5 % neringiškių vertina labai gerai. Neutralią poziciją išreiškė 14,7 % respondentų, nepatenkinti veiklą pasiūla, blogai vertina 1,6 % apklaustųjų (17 lentelė).

Kūrybine pasiūla patenkinti respondentai teigia, jog pasiūla plati, tenkina jų poreikius, įvairovė didelė, užsiėmimų vadovai aukštos kvalifikacijos, siūlomas platus kultūros ir meno saviraiškos spektras ir norintys dalyvauti turi iš ko rinktis. Pažymima, jog kūrybiškumo ugdymas priklauso nuo asmenybių, kurios vadovauja meno kolektyvams.

Nepatenkinti gyventojai pastebi, jog mažai bendruomenei formuojama per didelė pasiūla, pasigendama kvietimų naujiems meno kolektyvų nariams, trūksta modernios veiklos, įdomių pasiūlymų, veiklos koncentruotos Nidoje, trūksta pasiūlymų kitose gyvenvietėse, stokojama informacijos apie renginius tiek mieste, tiek už jo ribų. Pasiūlymai fragmentuoti, nenuoseklūs, trūksta patrauklaus, suprantamo turinio, profesionalaus pateikimo. Pažymima, jog mažai vyrų įsitraukę į kultūrinę veiklą. Visų Neringoje veikiančių kultūros ir meno įstaigų siūlomos veiklos labai panašios, nėra įvairovės, o tai bendruomenės narių neskatina jungtis į įvairias veiklas. Vasaros sezono metu vietos gyventojai nedalyvauja veiklose dėl kurorto specifikos: dauguma jų intensyviai dirba turizmo ir aptarnavimo sektoriuje.

Neringoje veikiančių kultūros ir meno įstaigų pasiūlymus, plėtojant edukacines (pažinimo) veiklas vietos gyventojams labai gerai vertina 40,4 %, neutraliai 24,1 %, blogai 1,6 % respondentų.

Patenkinti apklaustieji teigia, jog kokybiškų edukacinių veiklų spektras gerai išvystytas, pasiūlymų yra pakankamai, edukacinės veiklos vykdomos ištisus metus, jos įdomios.

Nepatenkinti pasiūla komentuoja, jog pasiūlymai vyksta dirbantiems nepatogiu metu (darbo valandomis), trūksta naujovių, stokojama patrauklaus, suprantamo turinio. Beveik visų kultūros įstaigų Neringoje siūlomos veiklos labai panašios, jų įvairovė nėra didelė. Kartojasi kalendorinių švenčių edukacijos: velykinių margučių, advento vainikų ir pan. Stokojama kūrybiškumo, įvairovės.

Į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymus, plėtojant vietos gyventojų kūrybiškumą, labai gerai vertina 27,7 % apklaustųjų, 36,8 % vertina neutraliai, blogai – 1,6 %.

Pasiūlymais patenkinti respondentai mano, jog atvyksta įdomių ir kūrybingų žmonių, stiprių profesionalų, kurie praturtina jų gyvenimą. Gyventojai gali įsitraukti į atvykstančių kūrėjų pasiūlymus ir save kūrybiškai išreikšti.

Nepatenkinti tokiais pasiūlymais teigia, jog jie tobulintini: yra fragmentiški, neturintys aiškos krypties, jų turinys nesuprantamas. Pastebima, jog kūrėjai turi mažai kontaktų su gyventojais ar vietos gyventojams jie nėra įdomūs. Pasiūlymai orientuoti į poilsiaujančius Neringoje, nes dauguma jų vyksta vasaros sezono metu, kuomet vietos gyventojai intensyviai dirba turizmo ir aptarnavimo sektoriuje. Įvardijamas atotrūkis tarp atvykstančių menininkų ir miesto meno švietimo įstaigų. Trūksta pasiūlymų visose Neringos gyvenvietėse, pasiūlymai koncentruojami Nidoje.

Į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymus, plėtojant edukacines veiklas, vietos gyventojams 24,4 % vertina labai gerai, 30,3 % – neutraliai, 1,6 % – labai blogai.

Patenkinti pasiūlymais pastebi, jog atvykusieji pakankamai įtraukia vietos gyventojus, taip pat įneša naujovių, praplečia akiratį.

Nepatenkintieji teigia, jog pasiūlymai vienadieniai, trūksta ilgalaikės perspektyvos, informacijos. Komerciniai pasiūlymai nėra patrauklūs. Galėtų būti daugiau pasiūlymų vyresniems žmonėms, ne visada atvykusių kūrėjų pasiūlymai atitinka vietos gyventojų poreikius.

Tyrimo metu gautų duomenų analizė parodė, jog respondentai, kurie yra labiau linkę gerai vertinti Neringoje veikiančių kultūros ir meno įstaigų pasiūlymus, plėtojant vietos gyventojų kūrybiškumą, taip pat yra labiau linkę gerai vertinti:

- Neringoje veikiančių kultūros, meno įstaigų pasiūlymus plėtojant edukacines (pažinimo) veiklas vietos gyventojams (ryšys yra stiprus, Spearman's rho 0,784 ir statistiškai reikšmingas, $p=0,000$);

- Į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymus plėtojant vietos gyventojų kūrybiškumą (ryšys yra vidutinio stiprumo, Spearman's rho 0,527 ir statistiškai reikšmingas, $p=0,000$);

- Į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymus plėtojant edukacines veiklas vietos gyventojams (ryšys yra silpnas, Spearman's rho 0,388, tačiau statistiškai reikšmingas, $p=0,000$).

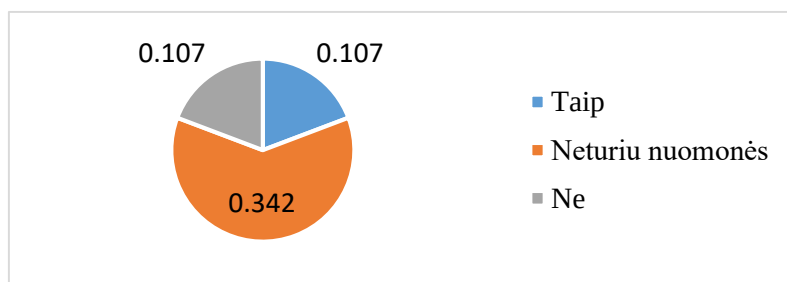
Galima teigti, jog kūrybinių ir edukacinių veiklų pasiūlymais patenkinti Neringos gyventojai prasčiau vertina į Neringą atvykstančių kūrėjų iniciatyvas, susijusias su kūrybiškumo puoselėjimu ir atvykusių menininkų edukacines veiklas. Tokius rezultatus galėjo lemti ir apklausoje vartojamos, ne visiems respondentams aiškos edukacijos ir kūrybiškumo sąvokos.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad respondentai, turintys žemesnį išsilavinimą dažniau teigiamai vertino į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymus, plėtojant vietos gyventojų kūrybiškumą ir edukacines veiklas (ryšys tarp požymių yra silpnas, Spearman's rho 0,310 ir 0,217, tačiau statistiškai reikšmingas, $p=0,000$).

Taigi galima teigti, jog atvykstantys kūrėjai labiau patenkina tų Neringos gyventojų poreikius, kurių išsilavinimas žemesnis, nei turinčių aukštąjį išsilavinimą. Tikėtina, jog pastaroji respondentų grupė yra reiklesnė turiniui, įžvalgesnė, išsamiau vertina teikiamus pasiūlymus. Tačiau neatmestina galimybė, jog tokius apklausos rezultatus galėjo lemti ir skirtingas apklausoje naudojamo terminų suvokimas bei jų interpretacijos.

3.4.8. Neringos gyventojų įsitraukimo į bendras veiklas galimybės

Siekiant išsiaiškinti veiksnius, kurie galėtų būti svarbūs vietos gyventojų įsitraukimui į siūlomas veiklas, toliau buvo tiriama respondentų nuomonė apie naujų meno sričių pasiūlymus, patrauklių kūrėjų dalyvavimą, mokamų meninių paslaugų galimybes (4 pav.) Taip pat siekta išsiaiškinti neringiškių įsitraukimo intensyvumą bei komunikacijos kanalus, kuriais respondentai naudojami gaudami informaciją apie kultūros ir meno produktus.

4 pav. Neringos gyventojų susidomėjimas (ketinimas dalyvauti) naujų meno sričių (scenos meno, kino) kūrybinių ar edukacinių programų pasiūlymuose.

Į klausimą „Ar dalyvautumėte bendroje meninėje veikloje jei Neringoje atsirastų iki šiol nesamų meno sričių (scenos meno, kino) kūrybinių ar edukacinių programų pasiūla?“ daugiau kaip pusė respondentų 61,5 % atsakė neturintys nuomonės, 19,2 % atsakė teigiamai ir toks pats skaičius respondentų – neigiamai (žr. 3 pav.).

Mann-Withney testo analizė parodė, kad 30–50 metų respondentai buvo rečiau linkę (nei vyresni 51–70 metų respondentai) nurodyti, jog dalyvautų bendroje meninėje veikloje, jei Neringoje atsirastų iki šiol nesamų meno sričių (scenos meno, kino) kūrybinių ar edukacinių programų pasiūla. Mann-Whitney $U=7572,500$, $p=0,000$. Nors 30–50 metų respondentų atsakymų rangų vidurkis – 161,73, o 51–70 metų respondentų – 123,72, tačiau Z reikšmė atvirkščiai proporcinga ir lygi -4,200.

Todėl galima teigti, kad suformavus kūrybinių rezidencijų programą Neringoje, kurios pasiūlymai sietųsi su scenos meno, kino kūrybine, edukacine veikla, natūraliai patrauklūs jie galėtų būti 51–70 metų amžiaus vietos gyventojams. Tuo tarpu jaunesnei auditorijai būtų reikalingas atskiras auditorijos plėtros priemonių planas, atsižvelgiant į šios amžiaus grupės charakteristikas: laiko, kokybės, naujumo, meno raiškos formos populiarumo kriterijus. Remiantis Neringos savivaldybės rinkodaros ir komunikacijos strategija 2015–2022 m. (Neringos savivaldybės rinkodaros ir komunikacijos strategija 2015–2022, 2014), šis auditorijos segmentas pasižymi finansiniu stabilumu, įsitraukimu į tas veiklas, kuriose yra galimybė pažinti, keliauti, būti įvertintais. Ši grupė yra aktyvus technologijų vartotojas. Tolesnis tyrimas atskleidė, jog būtent 30–50 metų amžiaus žmonių apsisprendimui dalyvauti kūrybinėse ar edukacinėse veiklose įtaką daro pasiūlymus formuluojančių menininkų žinomumas. Iš 59,6 % respondentų, kurių apsisprendimui dalyvauti daro įtaką menininko žinomumas, daugiau kaip pusė (32,6 %) yra 30–50 m. amžiaus asmenys.

Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, kaip intensyviai Neringos gyventojai galėtų įsitraukti į kūrybinę, edukacinę veiklas, kokias raiškos formas modeliuoti kūrėjams kartu su bendruomenėmis: projektus, vienkartinius susitikimus ar orientuotis į sistemingą nuolatinę veiklą.

18 lentelė

Neringos gyventojų įsitraukimas į kūrybinę ar edukacinę veiklą.

Dažnumas	N	Procentai
Vienartinis susitikimas, priklausomai nuo aktualaus veiklos pobūdžio	70	22,8
Nuolat kartą per savaitę	69	22,5
Nedalyvaučiau nuolatinėje veikloje gegužės-rugsėjo mėn.	54	17,6

Kiek reiktų meninio projekto įgyvendinimui	40	13,0
Nuolat kartą per dvi savaites	25	8,1
Nuolat kartą per mėnesį	25	8,1
Nuolat du kartus per savaitę	24	7,8

Pažymėtina, jog Neringa – kurortas, kuriam būdingas sezoniškumas. Dauguma gyventojų vasaros sezono metu yra užimti, vystydami turizmo paslaugų verslus, taip praradami galimybę išnaudoti kūrybinių, edukacinių veiklų pasiūlymus. Apklausą parodė, jog 17,6 % Neringos gyventojų gegužės–rugsėjo mėn. neturėtų galimybės dalyvauti nuolatinėje kūrybinėje ar edukacinėje veikloje (18 lentelė).

Organizatoriai turėtų atsižvelgti į šią aplinkybę ir pasiūlymus neringiškiams formuoti šaltuoju metų laiku (spalio–balandžio mėn.).

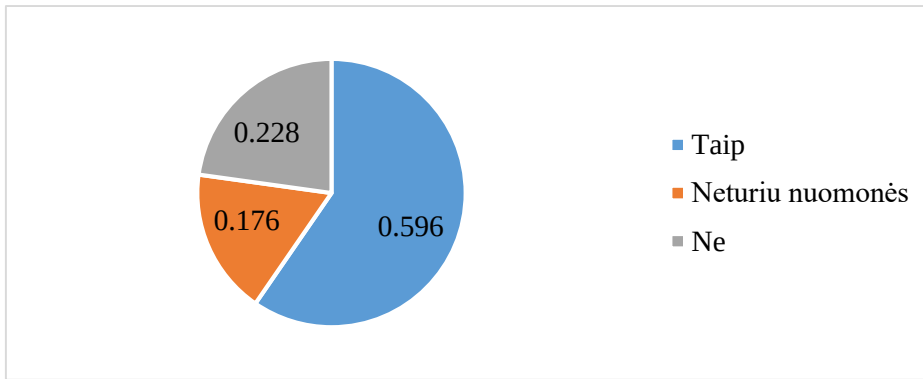
Apklausos rezultatai rodo, jog 13 % neringiškių yra motyvuoti įsitraukti į visą meninio projekto įgyvendinimo laikotarpį, nuo pradžios iki pabaigos.

Patraukliausia vietos gyventojams yra vienkartinio užsiėmimo forma – ją rinkęsi 22,8 % Neringos gyventojų. Beveik tiek pat respondentų (22,5 %) kūrybinėje ar edukacinėje veikloje galėtų dalyvauti nuolat kartą per savaitę. Šiuo atveju galėtų būti formuojami ilgalaikiai pasiūlymai, sudarantys sąlygas pasiekti ilgalaikių rezultatų. 8,1% apklaustųjų veiklose dalyvautų nuolat kartą per dvi savaites, tiek pat – nuolat kartą per mėnesį.

Į nuolatinę kūrybinę ar edukacinę veiklą, kuri siūlytų susitikimus du kartus per savaitę (tokiu intensyvumu siūlomi Neringos kultūros įstaigų mėgėjų meno užsiėmimai) įsitrauktų apie 7,8 % Neringos gyventojų.

Siekiant išsiaiškinti, ar Neringos gyventojams Lietuvoje žinomi menininkai bei užsienio kūrėjai yra autoritetai, turintys įtakos apsisprendimui dalyvauti meninėse veiklose, paaiškėjo, jog daugiau kaip pusės apklaustųjų (59,6 %) apsisprendimui dalyvauti kūrybinėse ar edukacinėse veiklose žinomų Lietuvos menininkų dalyvavimas daro įtaką (5 pav.).

Jei kūrybines ar edukacines veiklas įgyvendintų užsienio kūrėjai, tai turėtų įtakos mažiau kaip pusei, t.y. 37,1% apklaustų Neringos gyventojų.

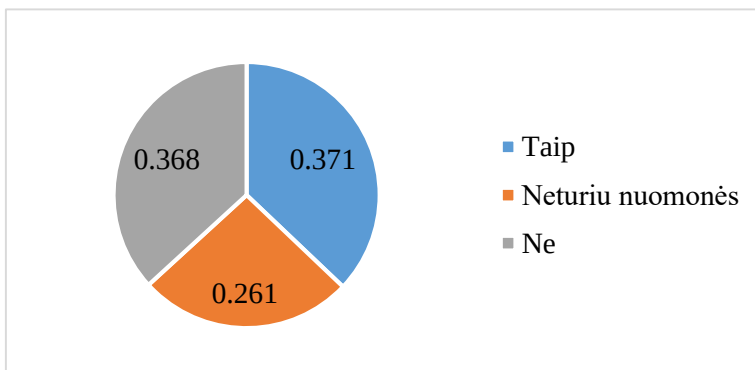

5 pav. Neringos gyventojų apsisprendimas dalyvauti kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, jei jas įgyvendintų žinomi Lietuvos menininkai.

19 lentelė

Neringos gyventojų apsisprendimas dalyvauti kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, jei jas įgyvendintų žinomi Lietuvos menininkai, pagal amžiaus grupes.

Respondento amžius	Teiginių vertinimas			Viso
	Ne	Nežinau	Taip	
14 – 29 m.	5	0	10	15
	1.6%	0.0%	3.3%	4.9%
30 – 50 m.	50	25	100	175
	16.3%	8.1%	32.6%	57.0%
51 – 70 m.	15	29	73	117
	4.9%	9.4%	23.8%	38.1%
Viso	70	54	183	307
	22.8%	17.6%	59.6%	100.0%

6 pav. Neringos gyventojų apsisprendimas dalyvauti kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, jei jas įgyvendintų žinomi užsienio kūrėjai.

20 lentelė

Neringos gyventojų apsisprendimas dalyvauti kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, jei jas įgyvendintų žinomi užsienio kūrėjai, pagal amžiaus grupes.

Respondento amžius	Teiginių vertinimas			Viso
	Ne	Nežinau	Taip	
14 – 29 m.	5	0	10	15
	1.6%	0.0%	3.3%	4.9%
30 – 50 m.	65	45	65	175
	21.2%	14.7%	21.2%	57.0%
51 – 70 m.	43	35	39	117
	14.0%	11.4%	12.7%	38.1%
Viso	113	80	114	307
	36.8%	26.1%	37.1%	100.0%

Atsižvelgiant į skirtingų amžiaus grupių tyrimo rezultatus galima formuluoti tokias išvadas ir apibendrinimus:

- **30–50 m. amžiaus grupė**

Iš 59,6 % atsakiusių, jog sprendimui dalyvauti kūrybinėse ar edukacinėse veiklose turėtų įtaką, jei jas vestų Lietuvoje žinomi menininkai, 32,6 % sudaro 30–50 m. amžiaus žmonės. Jei tai darytų užsienio menininkai – iš 37,1 % atsakiusių „taip“, 21,2 % sudaro tos pačios 30–50 m. amžiaus Neringos gyventojai. Tai rodo, jog šios amžiaus grupės žmonės yra linkę įsitraukti į atvykstančių menininkų iš Lietuvos bei užsienio veiklas.

Kita vertus, iš 22,8 % Neringos gyventojų, kurie atsakė, jog atvykstantys žinomi Lietuvos menininkai įtakos neturėtų, apie 16,3 % sudarė tos pačios 30–50 m. amžiaus grupės žmonės. Iš 36,8 % neringiškių, atsakiusių, jog užsienio menininkai įtakos jų apsisprendimui nepadarytų, 21,2 % yra 30–50 m. amžiaus grupės respondentai.

Ši situacija atskleidžia sudėtingą 30–50 m. amžiaus grupės Neringos gyventojų poreikių prognozavimą, santykyje su atvykstančiais žinomais Lietuvos ir užsienio menininkais bei bendrų kūrybinių veiklų projektavimą.

- **51–70 m. amžiaus grupė**

Iš 59,6 % atsakiusių, jog žinomi Lietuvos menininkai turėtų įtakos apsisprendimui dalyvauti kūrybinėse ir edukacinėse veiklose, 23,8 % buvo 51–70 metų amžiaus Neringos gyventojai. Iš 37,1 % atsakiusių, jog įtaką apsisprendimui darytų užsienio menininkai, 12,7 % sudarė 51–70 m. amžiaus grupės neringiškiečiai. Iš 22,8 % atsakiusių, jog Lietuvos menininkai įtakos neturėtų, tos pačios 51–70

m. amžiaus grupės žmonės sudaro 4,9 % sudaro. *Ši situacija atskleidžia galimą nuoseklią prognozę tikintis stabilios 51–70 m. auditorijos, planuojant atvykstančių Lietuvoje žinomų menininkų bendras kūrybines veiklas Neringoje.*

Iš 36,8% respondentų, atsakiusių, jog užsienio menininkai įtakos nepadarytų, 14,0 % sudarė 51–70 m.

- **14–29 m. amžiaus grupė (jaunimas)**

Šios amžiaus grupės atsakymai pasiskirstė taip: iš visų 59,6 % atsakiusių, jog žinomi Lietuvos menininkai turėtų įtakos apsisprendimui dalyvauti kūrybinėse ir edukacinėse veiklose, tai daro įtaką 3,3 % jaunimo grupės respondentų. Tuo tarpu užsienio menininkų dalyvavimas daro įtaką 37,1 % apklaustųjų apsisprendimui.

Atsižvelgiant į gautus rezultatus, galima teigti, jog jaunimo grupėje priorietas teikiamas kūrėjams iš užsienio lyginant su Lietuvos menininkais.

Iš 22,8 % Neringos gyventojų, kuriems Lietuvos žinomų menininkų pasiūlymai įtakos nedaro, 1,6 % yra jaunimo grupė. Toks pat procentas galioja ir jaunimo susidomėjimui užsienio menininkų pasiūlumais, t.y. iš 36,8 % neigiamai atsakiusių neringiškių 1,6 % sudaro jaunimo (14–29 m.) amžiaus grupė.

Apie žinomų Lietuvos menininkų įtaką dalyvavimui nuomonės atsakė neturintys 17,66 % neringiškių, iš jų iš jų 9,4 % sudarė 51–70 m. amžiaus grupės respondentai, 8,1 % – 30–50 m.

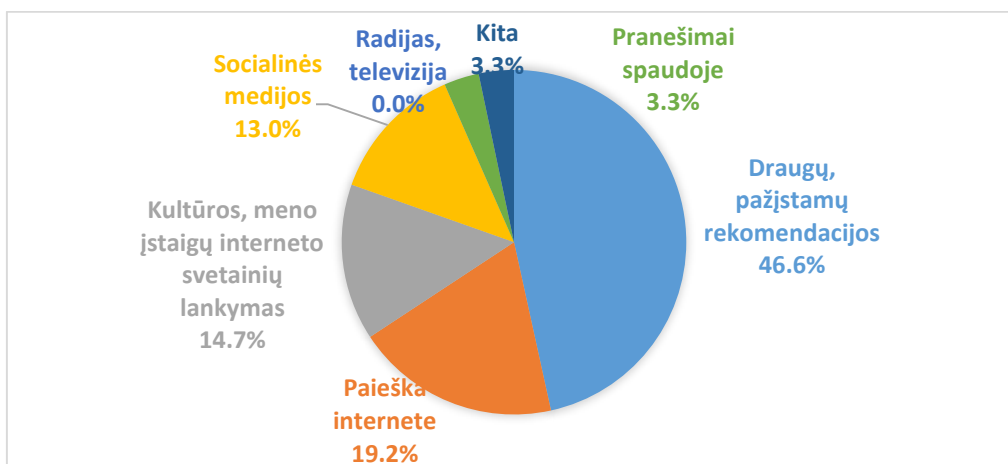
26,1 % Neringos gyventojų neturi nuomonės apie užsienio menininkų įtaką dalyvavimui kūrybinėse ar edukacinėse veiklose. Iš jų 14,7 % yra 30–50 m. amžiaus grupės atstovai, 11,4 % 51–70 m. neringiškiečiai.

Ši situacija atskleidžia, jog jaunimo grupėje nuomonė jau yra susiformavusi. Programų kūrėjų tikslas turėtų būti suformuoti pasiūlymus, orientuotus į vyresnius 51–70 metų Neringos gyventojus.

3.4.9. Neringos gyventojų naudojami informaciniai kanalai kūrybinių ar edukacinių veiklų pasiūlymams Neringoje gauti

Tyrimas atskleidė, jog dauguma respondentų informaciją apie kūrybines, edukacines veiklas Neringoje gauna iš draugų, pažįstamų (7 pav.), kas rodo komunikacijos kryptį organizatoriams, turintiems tikslą pritraukti auditoriją. Reikėtų formuoti jau apsilankiusių veiklose teigiamus įspūdžius, skatinti dalijimąsi jais. Apklausą rodo, jog vietos gyventojai negauna informacijos radijo ir

televizijos kanalais, kas taip pat leidžia teigti, jog kūrybinių ar edukacinių veiklų organizatoriai šių kanalų komunikacijoje su vietos gyventojais nenaudoja.

7 pav. Neringos gyventojų naudojami informaciniai kanalai, informuojantys apie kūrybines, edukacines veiklas Neringoje.

Kiti nurodyti kanalai, kaip internetas, kultūros, meno įstaigų svetainės, socialinės medijos, atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, organizatorių galėtų būti išnaudojami efektyviau, patraukliau.

21 lentelė

Informaciniai kanalai, kuriais naudojasi Neringos gyventojai, atsižvelgiant į jų gyvenamą vietą.

Gyvenvietė, kurioje gyvena respondentai	Informaciniai šaltiniai, kuriais naudojasi respondentai norėdami gauti informaciją apie kūrybines ar edukacines veiklas Neringoje						Viso
	1	3	4	5	6	7	
Nida	123	39	40	20	10	0	232
	40.1%	12.7%	13.0%	6.5%	3.3%	0.0%	75.6%
Preila	0	15	5	5	0	5	30
	0.0%	4.9%	1.6%	1.6%	0.0%	1.6%	9.8%
Pervalka	5	0	0	0	0	0	5
	1.6%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	1.6%
Juodkrantė	15	5	0	15	0	5	40
	4.9%	1.6%	0.0%	4.9%	0.0%	1.6%	13.0%
Viso	143	59	45	40	10	10	307
	46.6%	19.2%	14.7%	13.0%	3.3%	3.3%	100.0%

* 1 – Draugų, pažįstamų rekomendacijos; 2 – Paieška internete; 3–Kultūros, meno įstaigų interneto svetainių lankymas; 4–Socialinės medijos; 5–Radijas, televizija; 6–Pranešimai spaudoje; 7–Kita.

Išanalizavus, kaip skiriasi Neringos gyvenviečių gyventojų naudojami informacijos kanalai (žr. 20 lentelę), paaiškėjo, jog **Nidoje** dauguma respondentų informaciją gauna iš draugų, pažįstamų, dalis naudoja socialinėmis medijomis, lankydami kultūros, meno įstaigų interneto svetaines. **Preilos** gyventojai daugiau pasikliauja kultūros, meno įstaigų interneto svetainėmis nei draugų ar pažįstamų rekomendacijomis. **Pervalkos** gyvenvietės gyventojai nurodė tik draugų, pažįstamų rekomendacijas ir visiškai nesinaudoja jokiais kitais kanalais. **Juodkrantiškiai** remiasi draugų, pažįstamų rekomendacijomis, visai nesinaudoja socialinių medijų kanalais.

Ši situacija atskleidžia Neringos gyventojų informacinių kanalų naudojimo įpročius, kuriuos reikėtų įvertinti, planuojant komunikacijos strategijas kūrybinių, edukacinių pasiūlymų organizatoriams.

3.4.10. Veiksniai, lemiantys neringiškių apsisprendimui dalyvauti kūrybinėse ar edukacinėse veiklose, jei jos būtų mokamos

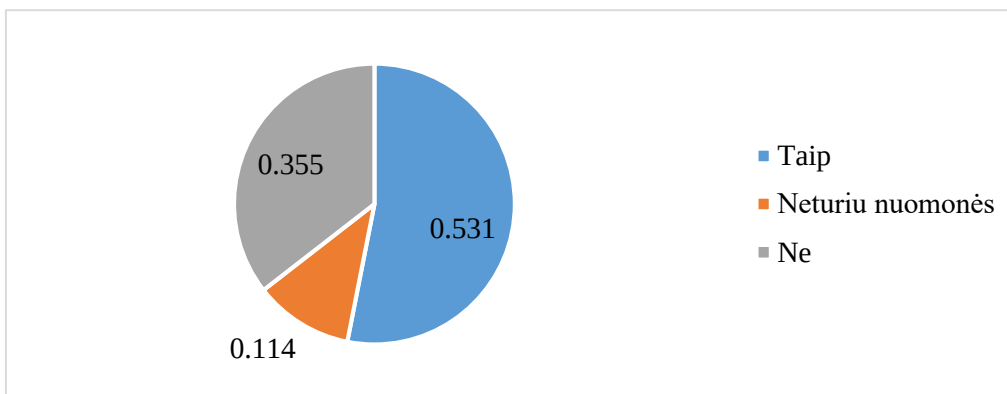
Verta pastebėti, jog analizuojant priežastis, kodėl Neringos gyventojai nedalyvauja nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, teiginiui „Finansų stygius“ nepritarė nė vienas respondentas (16 lentelė).

Vilniaus politikos analizės institutui 2019 m. gruodžio mėn. skelbiant Savivaldybių gerovės indeksą, Neringos savivaldybė išskirta pirmoje vietoje (<https://savivald.neocities.org/index.html>).

Indeksas buvo vertinamas atsižvelgiant į šias sritis: integracija į darbo rinką, lygios galimybės, socialinės paramos aprėptis, saugumas keliuose, nusikalstamumas, medicininės pagalbos prieinamumas, mirštamumas nuo neužkrečiamų ligų, vidutinis atlyginimas, įmonių skaičius, tiesioginės užsienio investicijos, užimtumas, neformalaus vaikų švietimo rodikliai, įstojusiųjų į aukštąsias mokyklas procentai, brandos egzaminų rezultatai, senatvės ir migracijos rodikliai.

Anksčiau išvardinti faktai byloja apie Neringos gyventojų stabilią finansinę padėtį lyginant su kitais Lietuvos regionais, o kartu ir galimą finansinį pajėgumą mokėti už kultūros, meno produktus.

Toliau pateikiami tyrimo rezultatai, atskleidžia, kiek Neringos gyventojai yra linkę dalyvauti mokamose kultūros, meno veiklose.

8 pav. Neringos gyventojų apsisprendimas dalyvauti kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, jei veiklos būtų mokamos.

Daugiau kaip pusė 53,1 % apklaustų neringiškių dalyvautų kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, jei ji būtų mokama, 35,5 % apklaustųjų nedalyvautų, o 11,4 % – neturi nuomonės (8 pav.)

3.4.11. Veiksniai, lemiantys Neringos gyventojų apsisprendimą dalyvauti mokamose kūrybinėse ar edukacinėse veiklose

Į atvirą klausimą respondentams „Kas turėtų įtakos Jūsų apsisprendimui dalyvauti mokamuose kūrybinės ar edukacinės veiklos užsiėmimuose?“, sulaukta atsakymų, kuriuos galima suskirstyti į šias kategorijas: **turinio svarba**, susidedanti iš pasiūlymų pobūdžio, aktualijų, auditorijos lūkesčių numatymo, lankytojų motyvacijos bei menininkų kompetencijų. Taip pat išskirta **kaina, laikas** bei nedaugelio respondentų išreiškta **neutrali pozicija**, kaip „Mokama ar ne neturi įtakos; jei įdomu eini; neturiu nuomonės.“

Dauguma respondentų atsakė, jog jie pasiruošę mokėti už kūrybinės ar edukacinės veiklos užsiėmimus, jei įdomus pasiūlymų turinys, aktualus veikos pobūdis: aktuali idėja, tema, siūlomos naujienos, aukšta kokybė.

Labai svarbu, kiek pasiūlymai reflektuoja su apklaustųjų Neringos gyventojų motyvacija. Svarbu pažymėti, jog išreiškta dominuojanti nuomonė „turėtų būti man įdomu, atitikti mano pomėgius ir sugebėjimus“ diktuoja kūrybinės ir edukacinės veiklų pasiūlymų formuotojams užduotį pažinti savo lankytoją prieš pateikiant jam pasiūlymus, kuriant į jį orientuotus meno, kultūros produktus. Toliau pateikiami respondentų atsakymai įrodo, jog būtina pažinti auditoriją: „Tik noras ir turimi gabumai; Turėtų būti man įdomu, atitikti mano pomėgius ir sugebėjimus; Kiek tai man būtų aktualu ir įdomu; Jei sudomintų; Turėtų įtakos man patinkanti tema; Kūrybinės veiklos tema turėtų būti man įdomi ir patraukli; Veiklos aktualumas, kiek man tai įdomu ir naudinga; Jei renginio turinys patiktų ir atitiktų

lūkesčius; Mano požiūris; Veiklos aktualumas man ar mano šeimai, Mėgstama veikla, užsiėmimų pasiūla, sritis; Tai turėtų būti įdomu ir atitiktų mano poreikius“ ir kt.

Analizuojant atsakymus, matyti, jog Neringos gyventojams svarbi tiek vidinė, tiek išorinė motyvacija: „Motyvacija; Vidinė motyvacija, aplinkybės; Didelis noras dalyvauti; Didelis noras, Tokios veiklos stygius iš vidaus (iš savęs)“.

Taip pat respondentai išskyrė užsiėmimų vedėjų kompetencijas: „Visų pirma pats menininkas (lektorius), priimtinas mokytojas, autoritetas, įgyvendinantys kūrėjai, užsiėmimų vedėjo kompetencija“. Dalis neringiškių mokėtų už kūrybinės, edukacinės veiklos užsiėmimus, jei būtų sudaromos sąlygos kompetencijų ir įgūdžių ugdymui, kas praverstų darbinei karjerai: „Būtų suteiktos galimybės įgyti žinių, tobulėti, išmokti kažko naujo, o ne tik susipažinti; Veikla, kuri suteikia džiaugsmo, skatina domėtis asmeniniu dvasiniu tobulėjimu“.

Pažymėtina, jog antroji atsakymų kategorija, susiformavusi įvertinus apklaustųjų atsakymus, yra užsiėmimų kaina. Respondentų nuomonė apie kainos dydį nėra išreikšta, tačiau atsakymai: „Nedidelės finansinės išlaidos; Pajamų padidėjimas; Mokesčio dydis. Lėšų trūkumas“ leidžia formuoti teiginį, jog aukštos kūrybinių, edukacinių veiklų kainos neringiškiams būtų nepriimtinos. Kūrybinių, edukacinių veiklų kainodaros formuotojams reiktų atkreipti dėmesį, siūlant lanksčius pasiūlymus specialioms grupėms, pvz. studentams. Atsakymas, iliustruojantis situaciją: „esu studentė ir neišgaliu sumokėti už mokymus“.

Kuriant kūrybinių, edukacinių produktų vertę svarbu atsižvelgti į jų įgyvendinimo laiką. Dalis neringiškių būtų pasiruošę mokėti už siūlomas veiklas, jei jos vyktų ne darbo metu, patogiu jiems poilsio metu, užsiėmimai modeliuojami patrauklios trukmės.

3.4.12. Neringos gyventojų nuomonė apie kūrybinių rezidencijų programų kryptis

Steigiant ir plėtojant kūrybines rezidencijas, svarbus tinkamas veikimo modelio pasirinkimas, apjungiantis į rezidencijas atvykstančių menininkų lūkesčius, priimančios organizacijos (rezidencijos) tikslus bei poveikio aplinkai numatymą. Atvykusio kūrėjo į tam tikrą vietovę vertybės turėtų būti panašios kaip ir esamos aplinkos, vietos bendruomenės, jei tikimasi darnaus kūrybinio bendradarbiavimo.

Toliau analizuojami apklausos rezultatai sietini su Neringos gyventojų suvokimu apie kūrybą, proceso organizavimą ir rezultatų formavimą (22 lentelė).

22 lentelė

Neringos gyventojų nuomonė apie kūrybinių rezidencijų programų vertybes ir kryptis.

Teiginiai	N	Procentai
Kūrybinė veikla neturėtų būti orientuota į rezultatus, tačiau leidžianti kūrėjams eksperimentuoti, sudaryti galimybes naujoms meno raiškos formoms	110	35,8
Kūrybinė veikla turėtų būti orientuota į rezultatus (viešas koncerto, spektaklio atlikimas, parodos organizavimas, kino produktų peržiūros, meninių projektų pristatymas ir pan.)	78	25,4
Meninė saviraiška – tai laisvalaikio leidimas ir jo įprasminimas kūryba	65	21,2
Kūrybinėje edukacinėje veikloje svarbūs bendruomeniškumo principai	49	16,0
Kūrėjo charakteristika pasižymi individualumo požymiais	5	1,6

Atliktas tyrimas atskleidžia, kaip vertybių suvokimas skiriasi atsižvelgiant į Neringos gyventojų amžiaus grupes.

23 lentelė

Neringos gyventojų nuomonė apie kūrybinių rezidencijų programų vertybes ir kryptis pagal amžiaus grupes.

Respondento amžius	Teiginių vertinimas					Viso
	1	2	3	4	5	
14 – 29 m.	5	5	0	5	0	15
	1.6%	1.6%	0.0%	1.6%	0.0%	4.9%
30 – 50 m.	40	65	30	0	40	175
	13.0%	21.2%	9.8%	0.0%	13.0%	57.0%
51 – 70 m.	33	40	19	0	25	117
	10.7%	13.0%	6.2%	0.0%	8.1%	38.1%
Viso	78	110	49	5	65	307
	25.4%	35.8%	16.0%	1.6%	21.2%	100.0%

*1 – Kūrybinė veikla turėtų būti orientuota į rezultatus (viešas koncerto, spektaklio atlikimas, parodos organizavimas, kino produktų peržiūros, meninių projektų pristatymas ir pan.); 2 – Kūrybinė veikla neturėtų būti orientuota į rezultatus, tačiau leidžianti kūrėjams eksperimentuoti, sudarantiems galimybes naujoms meno raiškos formoms; 3 – Kūrybinėje edukacinėje veikloje svarbūs bendruomeniškumo principai; 4 – Kūrėjo charakteristika pasižymi individualumo požymiais; 5 – Meninė saviraiška – tai laisvalaikio leidimas ir jo įprasminimas kūryba.

Daugiausia, apie 35,8 % respondentų sutinka su teiginiu, jog kūrybinė veikla neturėtų būti orientuota į rezultatus, tačiau leidžianti kūrėjams eksperimentuoti, sudaryti galimybes naujoms meno raiškos formoms. Ši nuostata populiariausia 30–50 m. amžiaus grupėje. Tai atskleidžia respondentų

toleranciją eksperimentinės kūrybinės raiškos plėtotei, laisvės poreikį saviraiškai bei norą daugiau mėgautis kūrybiniu procesu, nei įtampą keliančiu rezultatų pristatymu.

Už tai, jog kūrybinė veikla turėtų būti orientuota į rezultatus (viešas koncerto, spektaklio atlikimas, parodos organizavimas, kino produktų peržiūros, meninių projektų pristatymas ir pan.) pasisako ketvirtadalis apklaustųjų ir daugiausia su šiuo teiginiu sutinka 30–50 m. amžiaus gyventojai.

Su teiginiu, jog meninė saviraiška – tai laisvalaikio leidimas ir jo įprasminimas kūryba, sutinka mažiau kaip ketvirtadalis respondentų. Jaunimas nemano, kad meninė saviraiška – tai laisvalaikio leidimas ir jo įprasminimas kūryba.

Šiek tiek daugiau nei aštuntadalis palaiko idėją, jog kūrybinėje edukacinėje veikloje svarbūs bendruomeniškumo principai, tačiau jaunimo amžiaus grupė nemano, kad bendruomeniškumo principai yra svarbu.

Su teiginiu, jog kūrėjo charakteristika pasižymi individualumo požymiais, sutinka 1,6 % Neringos gyventojų ir tai yra tik jaunimo nuo 14 iki 29 m. amžiaus grupės nuomonė.

Apibendrinant kiekybinio tyrimo rezultatus, galima daryti išvadą, jog Neringos gyventojai yra pakankamai įsitraukę į kultūros reiškinius, pažįsta Neringos kultūros aplinką. Daugiau kaip 90 % respondentų lankosi kultūros meno įstaigose, kas byloja apie regiono kultūros įstaigų, šioje vietovėje veikiančių bendruomeninių susibūrimo centrų, potencialą daryti įtaką visuomeniniams procesams, taip pat formuoti vietos žmonių vertybes, ugdyti kūrybiškumą.

Daugiau kaip pusė apklaustųjų Neringos gyventojų yra įsitraukę į nuolatinės kultūros įstaigų siūlomas veiklas, tačiau jos nėra pasiekiamos ar patrauklios 51–70 metų amžiaus grupei.

Neringiškiai labiau linkę lankytis Neringos savivaldybės įsteigtose meno ir kultūros įstaigose nei Neringoje veikiančiose kitų miestų įstaigų padaliniuose (Vilniaus dailės akademijos Nidos meno kolonija, Tarptautinis vertėjų ir rašytojų centras).

Dominuojantys trikdžiai, ribojantys gyventojų dalyvavimą kultūros ir meno įstaigų siūlomose nuolatinėse veiklose, yra laiko trūkumas, sudėtingas fizinis pasiekiamumas. Pastebėta, jog nepatogi viešojo transporto situacija mieste gali turėti įtakos gyventojų lankomumui renginiuose.

Dauguma Neringos gyventojų yra patenkinti mieste veikiančių kultūros ir meno įstaigų siūlomomis kūrybinėmis ir edukacinėmis veiklomis. Pasiūla nepatenkinti gyventojai įvardija kūrybinių ir edukacinių veiklų uždarumą, komunikacijos, nuoseklumo, įvairovės, originalumo ir inovatyvumo stoką, netinkamą veiklų organizavimo grafiką, ne visų tikslinių grupių poreikių aktualizavimą.

Apklaustieji Neringos kultūros ir meno įstaigų kūrybinės ir edukacinės veiklos pasiūlymus vertina geriau negu atvykstančių kūrėjų, o atvykstantys kūrėjai labiau patenkina tų Neringos gyventojų poreikius, kurių išsilavinimas žemesnis, nei turinčių aukštąjį išsilavinimą.

Išanalizavus neringiškių susidomėjimą naujomis kūrybinėmis, edukacinėmis veiklomis paaiškėjo, jog daugiau kaip pusė respondentų šiuo klausimu neturi nuomonės. Didesnį susidomėjimą naujomis veiklomis bei Lietuvos ir užsienio žinomų menininkų dalyvavimu rodo 51–70 metų amžiaus grupės respondentai.

Į siūlomas kūrybines ir edukacines veiklas gyventojai linkę įsitraukti spalio–balandžio mėn., patraukliausi pasiūlymai – vienkartiniai užsiėmimai arba nuolatinė veikla, organizuojama kartą per savaitę.

Informacija apie Neringoje vykdomas kūrybines, edukacines veiklas neringiškius pasiekia per draugų, pažįstamų rekomendacijas (komunikacija iš lūpų į lūpas). Respondentų visiškai nepasiekia informacija radijo ir televizijos kanalais. Pažymėtina, jog informacinių kanalų naudojimo įpročiai Neringoje skiriasi priklausomai nuo gyvenvietės.

Išanalizavus Neringos gyventojų apsisprendimą dalyvauti kūrybinėse, edukacinėse veiklose, jei jos būtų mokamos, paaiškėjo, jog daugiau kaip pusė respondentų dalyvautų, jei jiems būtų pasiūlytas aktualus turinys, patogus laikas, priimtina kaina.

Tai leidžia daryti išvadą, jog kūrybinių ir edukacinių veiklų organizatorių formuojama kainodara turėtų būti lanksti, atliepianti skirtingų grupių poreikius, pvz. studentų, senjorų.

Dominuojanti Neringos gyventojų pozicija dėl kūrybinių rezidencijų modelių formavimo rodo, jog kūrybinės rezidencijos turėtų būti orientuotos ne į konkrečius rezultatus, tačiau leidžiančios kūrėjams eksperimentuoti, sudarančios sąlygas naujų meno raiškos formų atsiradimui.

IŠVADOS

- 1. Apžvelgus kūrybinių rezidencijų turinį, istorinius, kūrybinius ir vadybinius jų veikimo aspektus, paaiškėjo**, jog skirtingais istoriniais periodais menininkus judėti po pasaulį ir kurti inspiravo skirtingos priežastys. Analizė rodo, jog šiuolaikinės kūrybinės rezidencijos ženkliai skiriasi tikslais, pobūdžiu, veikimo moduliais. Pastarieji suformuluojami atspindint rezidencijų tipus pagal vietą, rezidencijų trukmę, mastelį, siekiamus rezultatus.

Kūrybinės rezidencijos turi stiprų poveikį vietovės emocinei, estetinei išraiškai, politikos formuotojų planuojamų socialinių pokyčių stimuliacijai, todėl tikintis produktyvios kūrybinės bendruomenės, svarbu tinkamai formuluoti kūrybiškumo politiką.

Rezidenciją turiniu užpildo trys veikėjai: kūrėjas, priimančioji įstaiga (kūrybinė rezidencija) ir vietos aplinka, bendruomenė. Tai leidžia daryti išvadą, jog visų šių dėmenų sąveika turės poveikį kūrybiškumo plėtotei. Svarbus turinio komponentas – menininkų motyvacija, kuri apjungia edukaciją, produkcijos realizavimą, izoliacijos galimybes, bendrą kūrybinį procesą, profesinę karjeros galimybes.

Kūrybiškos vietovės formavimas apima aplinkos, žmonių bei vykdomų veiklų kategorijas. Kūrybiškumo ugdymo procesus įgyvendinant remiantis patvirtintomis ir veikiančiomis metodikomis būtų užtikrinti sėkmingą ir ilgalaikiai rezultatai.

- 2. Išanalizavus Europoje ir Lietuvoje veikiančių kūrybinių rezidencijų pavyzdžius, galima daryti išvadą**, jog sėkmės veiksniai priklauso nuo individualių faktorių. Sėkmingos rezidencijos nuo pat įkūrimo atsako į esminius klausimus: dėl kokių priežasčių jos steigiamos, kokie jų tikslai, reprezentuoti šalį, regioną, vietovę ar sudaryti menininkams sąlygas eksperimentuoti, siekiant poveikio bendruomenėms, verslo plėtros ar ugdant profesinį meistriškumą, kaip bus formuojamas rezidencijų turinys, į kurias sritis orientuojamasi, kiek planuojama veikti tarptautinėje aplinkoje, kokie turimi žmogiškieji ištekliai, koks pasirinktas finansavimo modelis bei veikimo schemos.

Universalūs sėkmės kriterijai, tinkantys įvairių profilių, skirtingų modulių veikimo kūrybinėms rezidencijoms, susieti su bendrą rezidencijos ir atvykstančio menininko tikslų formulavimu,

aiškia komunikacija, tinkamu planavimu, svetingumu, užtikrintu finansavimu, darniu menininko ir priimančios organizacijos bendradarbiavimu.

Kūrybinių rezidencijų teisinio reglamentavimo požiūriu kryptingų rezultatų siekia Europos Komisija, rengdama duomenų analizes, įgyvendintų programų ataskaitas, teikdama siūlymus, rekomendacijas, gidus kaip, tobulinant kūrybinių rezidencijų sritį, Europos Sąjungos kontekste galėtų veikti politikos formuotojai, kūrėjai ir kūrybinių veiklų operatoriai. Lietuvoje juridinių dokumentų, reglamentuojančių kūrybinių rezidencijų sritį, stokoama.

- 3. Išnagrinėjus galimus pokyčius Neringos savivaldybėje kūrybinių rezidencijų plėtros kryptimi, galima daryti išvadą,** jog būtina kūrybiškos politikos plėtotė, orientuota ne vien į kūrėjus, bet ir į visuomenės kūrybiškumo ugdymo procesus apskritai. Siekiant kūrybiškumo plėtros mieste būtina aktualizuoti istorinį Nidos meno kolonijos kūrybinį palikimą. Kūrybinių rezidencijų tinklo sukūrimas, jų programos parengimas ir įgyvendinimas padėtų spręsti sezoniškumo problemas, sujungtų skirtingų sektorių veikėjus į darnią sistemą.

Neringos savivaldybė kuria ir įgyvendina kūrybinių rezidencijų programą „Europos kultūros sostinės“ ir „Lietuvos kultūros sostinės“ projektų rėmuose. Formuojamas finansinis palaikymas, steigiamos stipendijos Nidos meno kolonijos rezidentams, dalinai finansuojami kultūros ir meno projektai. Siekiant didesnio mastelio kūrybinių idėjų išpildymo pastarosios srities finansavimo intensyvumas galėtų būti didesnis.

Nidos, kaip menininkams patrauklios kūrybinės erdvės tradiciją nuo XIX a. pab. iki šių dienų tęsia Neringoje veikiančios rezidencijos: Nidos meno kolonija, Tarptautinis vertėjų ir rašytojų centras, kitų kultūros įstaigų ir menininkų įgyvendinamos projektinės iniciatyvos. Menininkus kurti Neringoje skatina gamtos unikalumas, ramybė, tylą, galimybė atitrūkti nuo kasdienio ritmo, susikoncentruoti į kūrybą.

Atliktas vietos gyventojų nuomonės tyrimas leidžia daryti išvadą, jog Neringos gyventojai gana intensyviai dalyvauja miesto kultūriniame gyvenime, kurį formuoja Neringos kultūros ir meno įstaigos, palankiai vertina plačią pasiūlymų įvairovę. Neringiškiai mažiau įsitraukia ir blogiau vertina atvykstančių kūrėjų kūrybinius ir edukacinius pasiūlymus. Siekiant stiprinti vietos

gyventojų ir atvykstančių menininkų santykių reikėtų organizuoti ilgesnius rezidentų vizitus Neringoje, planuoti ilgalaikes edukacines programas.

Auditorijos įsitraukimą į kultūrinės ir edukacinės veiklas didintų Neringos kultūros įstaigų ir meno kolektyvų atvirumas naujiems nariams, originalus ir inovatyvus pasiūlymų turinys, patogus laikas pagal tikslinių grupių segmentus. Neringos gyventojų lankomumą kūrybiniuose ir edukaciniuose renginiuose sąlygoja nepakankamai išvystyta Neringos viešojo transporto sistema. Naujų meno sričių patrauklumui vietos bendruomenėms įtaką daro Lietuvos menininkų žinomumas, jaunimo auditorijai – užsienio kūrėjų vardai.

Atliepiant kūrybinių rezidencijų plėtra suinteresuotų menininkų poreikius, būtina spręsti problemas, susijusias su erdvių, ypač scenos menams, trūkumu, menininkų finansinės paramos klausimą, stiprinti šiuolaikinio meno pozicijas, ieškoti vietos bendruomenės ir atvykstančių kūrėjų sąveikos taškų.

PASIŪLYMAI

Pateikti pasiūlymai leistų įdiegti sėkmingų kūrybinių rezidencijų plėtros veiksmus Neringos savivaldybėje.

1. Siekiant sėkmingos kūrybinių rezidencijų plėtros Neringoje, formuojant Neringos savivaldybę, kaip patrauklią kūrėjams vietovę, reikalinga apibrėžti kūrybiškumo skatinimo politikos tikslus, prioritetus, taip pat ir finansinius, nepaisant viešojo finansavimo patiriamos įtampos ir konkurencijos.
2. Užtikrinant sklandų kūrybinių rezidencijų programos įgyvendinimą, būtina pasitelkti Neringoje veikiančių kultūros ir meno įstaigų, privataus verslo, Lietuvos profesionalus meno ir nevyriausybinių organizacijų bei tarptautines partnerystes.
3. Kūrybinių rezidencijų programa turėtų būti formuojama atsižvelgiant į menininkų poreikius. Planuojant programos įgyvendinimo priemones būtina numatyti, kaip bus išspręstas erdvių, ypač scenos menams, trūkumas, menininkų finansinės paramos, šiuolaikinio meno pozicijų stiprinimo, bendruomenės ir atvykusių kūrėjų sąveikos formų klausimai.
4. Siekiant kultūros ir meno paslaugų prieinamumo didinimo, auditorijos plėtros, reikėtų rasti būdus eliminuoti gyventojų įvardintas kliūtis rinktis kūrybinės ir edukacinės veiklos pasiūlymus (pvz. viešojo transporto problema).
5. Būtina skatinti į „Kūrybinių rezidencijų“ programą investuoti verslo sektorių. Neringos svetingumo paslaugų tiekėjai (butai, vilos, namai, kotedžai, kt. teikiantys patalpų nuomos arba apgyvendinimo paslaugas) galėtų sudaryti sąlygas savo objektuose reziduoti menininkams, kūrėjams.
6. Tokios partnerystės nauda privačiam verslui galėtų būti: reklama kūrybinių, meninių veiklų organizatorių informacinės sklaidos kanalais; įsijungusiam į kūrybinių rezidencijų tinklą verslui Neringos savivaldybės taryba taikytų žemės nuomos Neringoje, kt. mokesčių lengvatas; teigiamas verslo objekto įvaizdžio formavimas, žinomumo didinimas, kas daro

prilaidą naujos auditorijos plėtrai (į Neringą atvykstantys menininkai – pasaulio kūrėjai, tad auditorija prasiplečia ir geografiškai); meno kūrinių įsigijimas, interjero dizaino ekspertų konsultacijos, kvietimai į renginius.

7. Bendradarbiavimo veiksmų plano etapai galėtų būti šie: kvietimas verslui dalyvauti rezidencijų programoje; gerosios pasaulyje veikiančių privačių meno rezidencijų patirties pasidalijimas; formalizavimo procedūros.
8. Naujiems infrastruktūros objektams, formuojamiems kaip kūrybinės rezidencijos (pvz. Nidos kultūros ir turizmo informacijos centras „Agila“), reikėtų pritaikyti egzistuojančias metodikas, formuluoti naujas įstaigos kryptis, pokyčius formalizuoti steigėjo sprendimuose. Turėtų būti įvertintas veikiančios organizacijos unikalumas, žmogiškųjų išteklių galimybės, finansavimo modelio pasirinkimas, ilgalaikės raidos užtikrinimas ir kt.
9. Rekomenduojama parengti „Kūrybinių rezidencijų“ programos auditorijos plėtros planą, pasinaudojant šio darbo metu atliktų tyrimų rezultatais (išskirtais menininkų ir vietos gyventojų poreikiais). Šio plano rėmuose pritaikyti efektyvias rinkodaros priemones, išryškinančias Neringos kūrybinių rezidencijų patrauklumo atvykstantiems kūrėjams veiksnius. Taip pat didinti kultūros paslaugų koncentravimą ir tinklaveiką, teikiant bendras ir kompleksines paslaugas, plečiant ryšius su vietos bendruomenėmis.
10. Į Neringą atvykstančių poilsiautojų, turistų auditoriją nukreipti į „Kūrybinių rezidencijų“ programos veiklas.
11. Informacinės sklaidos požiūriu turtingos ir naudingos platformos, tokios kaip www.transartists.org, www.resartis.org, galėtų tapti metodiniu pavyzdžiu kuriant kūrybinių rezidencijų informacinę sistemą tiek Neringos, tiek Lietuvos atveju.

LITERATŪRA

1. Antanavičiūtė, R. (2019 m., gruodis). Kūrybinių rezidencijų steigimas ir plėtra. Seminaras Neringos – Lietuvos kultūros sostinės 2021 – forume: Kūrybinių rezidencijų plėtra, Neringa, Lietuva.
2. Beresnevičius, G. (2010). Kūrybiškumo ir kūrybinio mąstymo edukacinės dimensijos. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, edukologija. Šiauliai: Šiaulių universitetas.
3. Bučinskaitė, J. (2018 m. kovo 20 d). Rezidencijos. Viskas buvo nauja, kol netapo įprasta. Prieiga per Internetą <<https://artnews.lt/rezidencijos-viskas-buvo-nauja-kol-netapo-iprasta-46699>> (žiūrėta 2019 10 01).
4. DutchCulture|TransArtists organizacijos svetainė. Prieiga per Internetą: <<http://www.transartists.org>> (žiūrėta 2019 10 10).
5. Information standards for the mobility of artists and cultural professionals. European agenda for culture work plan for culture 2011-2014. (2011). Prieiga per Internetą: <https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/publications/mobility-info-standards_en.pdf> (žiūrėta 2020 01 02).
6. Jokubavičienė, K., Popovas, A. (2018). Šviesa ir erdvė, vanduo ir saulė. Žvilgsnis į Nidos dailininkų koloniją. Vilnius: Lietuvos dailės muziejus.
7. Florida, R. (2015). Kūrybinės klasės iškilimas. Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universitetas.
8. Kačerauskas, T. (2017). Kūrybos visuomenė. Vilnius: Technika.
9. Klaipėdos I. Simonaitytės viešosios bibliotekos Tarptautinio vertėjų ir rašytojų centro svetainė. Prieiga per Internetą: <<https://tvrc.lt/>> (žiūrėta 2019 10 09).
10. Kultūros ministerijos 2019–2020 m. tyrimų planas (2018). Prieiga per Internetą: <<https://lrkm.lrv.lt/lt/teisine-informacija/tyrimai-ir-analizes/kulturos-ministerijos-2019-2020-m-tyrimu-planas>> (žiūrėta 2020 01 02).
11. Kražių kolegijos rezidencijos svetainė. Prieiga per Internetą: <<http://www.kraziai.lt/rezidencija-2/>> (žiūrėta 2019 10 09).

12. Kruopis, S. (2009). Nida. Brücke. Ekspresionistinės tapybos plenerų antologija. Vilnius: Nidos menininkų asociacija „Tiltas“, spaustuvė „Sapnų sala“, p. 12.
13. Laužikaitė, M., Varanauskas, A. (2017). Kuriančių praktikų transformacinis potencialas mokyklose: „Kūrybinių partnerysčių“ atvejo studija. Acta academiae artium Vilmensis, 84. Prieiga per Internetą: http://leidykla.vda.lt/Files/file/Acta_84/03_M_Lauzikaite_A_Varanauskas_Ac.pdf (žiūrėta 2019 10 10).
14. Lietuvos kompozitorių sąjungos tarptautinės Druskininkų A.I.R (Artist in Residence) menininkų rezidencijos programos svetainė. Prieiga per Internetą: <https://www.artdruskininkai.lt> (žiūrėta 2019 10 09).
15. Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės (2010). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per Internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.377620> (žiūrėta 2019 10 01).
16. Lietuvos kultūros politikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 665 „Dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo“. Prieiga per Internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4bafb6019d4d11e9aab6d8dd69c6da66?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=e259811f-e751-451c-8b60-71a280a97f01> (žiūrėta 2019 11 10).
17. Lietuvos kultūros tarybos svetainė. Prieiga per Internetą: <http://www.lkt.lt> (žiūrėta 2019 10 01).
18. Lietuvos kultūros tarybos 2018 metų gegužės 14 d. sprendimas „Dėl kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamos programos „Menininkų rezidencijos Lietuvoje“. Nr.1 LKT-20(1.2). Prieiga per Internetą: https://www.lkt.lt/admin/ckeditor/fileman/Uploads/2018%20projektu%20rezultatai/II%20etapas/LKT_Meninink%C5%B3%20rezidencijos%20Lietuvoje_2018%20II.pdf (žiūrėta 2019 10 10).
19. Liudviko Rėzos kultūros centro svetainė. Prieiga per Internetą: <http://www.lrezoskc.lt/> (žiūrėta 2019 10 10).
20. LR kultūros ministro 2011 m. spalio 19 d. įsakymas „Dėl regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programos patvirtinimo“ Nr. ĮV-639. Vilnius. Prieiga per Internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.409806/gydaRWjcnl> (žiūrėta 2019 10 01).

21. LR Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo Nr. XI-2015. Vilnius. Prieiga per Internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>> (žiūrėta 2019 10 01).
22. Michelkevičius, V. (2018). Rezidencijos kaip tarpdisciplininio menininko bendra būtis ir butis. Lietuvos muzikos link, Nr. 21. Prieiga per Internetą: <<https://www.mic.lt/lt/diskursai/lietuvos-muzikos-link/nr-21-2018-sausis-gruodis/vytautas-michelkevicius-menininku-rezidencijos/>> (žiūrėta 2019 11 10).
23. Motuzienė, L. (2019, gruodis). Neringos atvejis, vietovės unikalumas kūrėjui. Pranešimas Neringos – Lietuvos kultūros sostinės 2021 – forume: Kūrybinių rezidencijų plėtra, Neringa, Lietuva.
24. Neringos savivaldybės rinkodaros ir komunikacijos strategija 2015–2022 (2014). Neringa: UAB „Eurointegracijos projektai“, Neringos savivaldybė.
25. Neringos savivaldybės svetainė. Prieiga per Internetą: <<https://www.neringa.lt/>> (žiūrėta 2019 10 01).
26. Neringos prekės ženklo firminio stiliaus vadovas. (2007). Neringos savivaldybės administracija. UAB „PIAR“, VšĮ „NPR“ konsorciumas.
27. Neringos savivaldybės 2020–2030 metų kultūros politikos kaitos gairės, projektas (2018) Neringos savivaldybė.
28. Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ Nidoje, Taikos g. 4 rekonstrukcijos investicijų projektas Valstybės investicijų programai (2018). Neringos savivaldybės administracija, UAB „ENREX“.
29. Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ svetainė. Prieiga per Internetą: <<http://visitneringa.com/>> (žiūrėta 2019 10 01).
30. Nidos meno kolonijos svetainė. Prieiga per Internetą: <<http://nidacolony.lt/>> (žiūrėta 2019 10 10).
31. „On the Move“ organizacijos svetainė. Prieiga per Internetą: <<https://on-the-move.org/>> (žiūrėta 2019 10 10).
32. Projekto „Klaipėda – Europos kultūros sostinė 2022“ paraiška (2017). Klaipėda: Klaipėdos miesto savivaldybė.

33. Projekto „Nuostabiosios žemės beiėškant: nuo Nidos dailininkų kolonijos iki Prano Domšaičio“ interneto svetainė. Prieiga per Internetą: <<http://www.nuostabiojizeme.lt/>> (žiūrėta 2019 10 10).
34. Projekto „Lietuvos kultūros sostinė“ paraiška „Neringa – kultūros sala“, patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2018 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. ĮV-562 „Dėl 2020, 2021, 2022 metų projektų „Lietuvos kultūros sostinė“ eiliškumo nustatymo“.
35. Policy report proposing five key principles for building and maintaining a strong framework to support the mobility of artists and cultural professionals (2011). Prieiga per Internetą: <https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/artist-mobility-report_en.pdf> (žiūrėta 2020 01 02).
36. Policy handbook on artists' residencies. European agenda for culture: work plan for culture 2011-2014 – Study (2014). Prieiga per Internetą: <<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e6feb40-05f1-11e6-b713-01aa75ed71a1>> (žiūrėta 2020 01 02).
37. Ravaitytė-Meyer, R. (2017). Nepažįstamas Ernstas Mollenhaueris. Kultūros almanachas Dorė, Nr. 5. Neringa: Druka, p. 42–59.
38. Razgūnas, A. (2019, gruodis). Vietos privačios iniciatyvos pavyzdys – projekto „Auksinės kopos. Nida“ pristatymas. Pranešimas Neringos – Lietuvos kultūros sostinės 2021 – forume: Kūrybinių rezidencijų plėtra, Neringa, Lietuva.
39. Regionų kultūros plėtros 2012–2020 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2011 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. ĮV-639 (2015 m. birželio 12 d. įsakymo Nr. ĮV-383 redakcija). Prieiga per Internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.409806/gydaRWjcnl>> (žiūrėta 2019-10-01).
40. „Res Artis“ tinklo svetainė. Prieiga per Internetą: <<http://www.resartis.org>> (žiūrėta 2019 10 10).
41. Rupšienė, L. (2007). Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija. Klaipėda: KU leidykla.
42. Savivaldybių gerovės indeksas 2019. (2019). Vilniaus politikos analizės institutas. Prieiga per Internetą: <<https://vilniusinstitute.lt/wp-content/uploads/2019/12/SGI-2019.pdf>> (žiūrėta 2019 10 10).

43. Trimakas, R., Mykolo Romerio universitetas. (2012). Menininkų mainų rezidencijų infrastruktūros galimybių studija (Lietuvos kultūros ministerijos užsakymu). Prieiga per Internetą: <<http://www.kulturostyrimai.lt/wpcontent/uploads/2017/08/Meninink%C5%B3main%C5%B3rezidencij%C5%B3infrastrukt%C5%ABrosgalimyb%C5%B3studij.pdf>> (žiūrėta 2019 10 01).
44. Thomo Manno kultūros centro svetainė. Prieiga per Internetą: <<https://www.mann.lt/>> (žiūrėta 2019 10 09).
45. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015. Prieiga per Internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>> (žiūrėta 2019 10 01).
46. VšĮ „Kintai Arts“ svetainė. Prieiga per Internetą: <www.kintaiarts.lt> (žiūrėta 2019 10 09).
47. Žemių dvaro svetainė. Prieiga per Internetą: <<https://zeimiudvaras.lt/>> (žiūrėta 2019 10 09).
48. Žuklytė-Gasperaitienė, D. (2017 m. rugsėjo 8 d.). Geriausios meno rezidencijos Europoje. Septynios meno dienos, 28 (1222). Prieiga per Internetą: <<https://www.7md.lt/13691>> (žiūrėta 2019 10 10).

PRIEDAI

1. 1 lentelė Geriausios Europos menininkų rezidencijos
2. 3 lentelė Įstaigos, organizacijos, siekusios Lietuvos kultūros tarybos Kūrybinių rezidencijų programos finansavimo
3. 4 lentelė Kūrybinių rezidencijų palyginimas pagal vietą, valdytoją, specializaciją, tarptautiškumą
4. 5 lentelė Kūrybinių rezidencijų infrastruktūros galimybės
5. 6 lentelė Kūrybinės rezidencijos pagal trukmę, mastelį, atrankos sąlygas
6. 8 lentelė Skirtingų meno sričių kūrėjų kūrybą skatinantys motyvai
7. 11 lentelė Vilniaus dailės akademijos Nidos dailės kolonija
8. 12 lentelė Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos Tarptautinis vertėjų ir rašytojų centras
9. Kokybinio tyrimo anketa
10. Kiekybinio tyrimo anketa
11. Kiti menininkų pastebėjimai ir pasiūlymai kūrybinių rezidencijų Neringoje tema
12. 24 lentelė Skirtingų meno sričių kūrėjų nuomonės dėl rezidencijų naudos

1 lentelė

Geriausių Europos kūrybinių rezidencijų siūlomos sąlygos menininkams.

Šaltinis: D. Žuklytė-Gasperaitienė, 2017

Rezidencijos pavadinimas, vieta	Galima rezidencijų trukmė	Sąlygos menininkams	Stipendijos galimybės
„Villa Lena“ (Toskana, Italija)	Veikia nuo balandžio iki spalio, rezidentams 1-2 mėn,	Apgyvendinimas XIX a. viloje, suteikiama didelė 120 kv. m. studija, žymių menininkų aplinka.	Stipendijų nesuteikia
„Akademie Schloss Solitude“ (Štutgartas, Vokietija)	Nenurodyta	Gyvenimo, darbo erdvė rokoko stiliaus pastate, padengiamos kelionės išlaidos. Apmoka medicininį draudimą užsieniečiams.	1150 Eur per mėn.
„Camargo Foundation“ (Kasis, Prancūzija)	8 savaitės	Apgyvendinimas pietų Prancūzijoje. Galima viešėti kartu su menininku ir menininko šeimai.	210 Eur per savaitę
„Tabakalera“ (San Sebastianas, Ispanija)	1-3 mėn.	Rezidencija menininkams ir kuratoriams. Suteikiama medicininis draudimas, padengiamos kelionės, apgyvendinimo ir studijos nuomos išlaidos	1 000 Eur per mėn. Suteikiamas biudžetas meniniam tyrimui atlikti ir įgyvendinti
„Künstlerhaus Schloss Balmoral“ (Bad Ems, Vokietija) Renesansinė vila		Kiekvienais metais turi vieną temą ar žanrą, kurių ribose atliekami projektai.	1 400 Eur per mėn.
„Rolex Mentor and Protégé“ (Šveicarija)	12 mėn., galimybė pratęsti dar 12 mėn.	Griežta menininkų atranka. Padengiamos kelionės ir kitos pagrindinės išlaidos. Po viešnagės rezidencijoje suteikiama galimybė tęsti projektą ir dar vienerius metams gauti tokio paties dydžio stipendiją.	Sunku patekti 22 000 Eur
„The Rockefeller Foundation Bellagio Center“ (Komo ežeras, Italija)	Mėnesio trukmės rezidencija	Kompozitoriams rašytojams, scenaristams, poetams, filmų kūrėjams, šokėjams, muzikantams ir vizualiųjų menų atstovams.	Sunku patekti

„Pavillon Neuflyze OBC“ (Paryžius, Prancūzija)	8 mėn,	Specifika – kylanti šiuolaikinio meno scena. Suteikama studija „Cité Internationale des Arts“ Paryžiuje, taip pat galimybė dirbti „Palais de Tokyo“ erdvėse.	Sunku patekti 1 000 Eur per mėn.
„DAAD Artists-in-Berlin Program“ (Berlynas, Vokietija)	Nuo 6 iki 12 mėn.	20 rezidencijų vizualiųjų menų, muzikos ir kino sričių atstovams. Dailės srities menininkus atranka komisija, o kitų sričių atstovai savo kandidatūrą gali iškelti patys. Padengiamos visos pagrindinės išlaidos. Dalyviams siūlomi ir nemokami vokiečių kalbos kursai.	Sunku patekti
„Iaspis“ (Stokholmas, Švedija)		Tarptautinė menininkų mainų programa, užsienio menininkams siūlanti dirbti vienoje iš 12-kos studijų Švedijoje, o švedų menininkams – kurti užsienyje esančiose studijose.	Sunku patekti
„Bethanien“ (Berlynas, Vokietija)		padengiamos apgyvenimo ir studijos nuomos išlaidos	kylantiems menininkams
Londone (Anglija) įsikūrusi rezidencija „Gasworks“		Suteikiama galimybė kurti studijoje, padengiamos bazinės pragyvenimo išlaidos ir transportas.	kylantiems menininkams
„Rupert“, Vilnius, Lietuva		Rezidencijos kaina menininkui mėnesiui yra 450 eurų (į ją įeina studijos nuoma, komunaliniai ir administraciniai mokesčiai ir kt.). Pusė rezidencijų yra finansuojamos Lietuvos kultūros tarybos ir kitų šaltinių, tad yra galimybė apsistoti nemokamai.	
„Cripta747“ (Turinas, Italija)	6-8 savaitės	Suteikia galimybę giliau pažinti italų Arte Povera meno judėjimą.	Rezidentams skiriama 5 500 eurų, tačiau iš šios sumos išskaičiuojami apgyvendinimas, studijos nuoma ir projekto įgyvendinimo kaštai.

„Triangle Marseille“ (Marselis, Prancūzija)		Suteikia kambarį miesto centre, studiją kūrybai, padengia projekto įgyvendinimo išlaidas iki 1 000 eurų, taip pat užtikrina bendradarbiavimą su vizualiųjų menų lauko profesionalais.	
Bruselis (Belgija). „Wiels Residency“	12 mėn.		
„Rijksakademie“ (Amsterdamas)	12 mėn., galimybė pratęsti dar 12 mėn.	Suteikia galimybę maždaug 50-čiai menininkų. Suteikiama studija	Jaunųjų menininkų Meka – Nyderlandai darbinis 1 500 eurų biudžetas, 12 200 eurų stipendija.
„De Ateliers“ (Amsterdamas)	24 mėn.	Suteikiama privati studija	13 655 eurų stipendiją. Iš stipendijos išskaičiuojamas konsultacijų mokestis, siekiantis 3 200 eurų.
„Jan Van Eyck Academie“ (Mastrichtas)	nuo 6 iki 12 mėnesių	35 – 40 rezidencijų per metus Suteikiama studija, menininkų, dizainerių, kuratorių, meno kritikų konsultacijos	900 eur stipendija, iš kurios išskaičiuojama nuoma ir pragyvenimo išlaidos, Suteikia individualų biudžetą kūrybai (2 000 eurų per metus)
„Diogene Bivaccourbano_R“, Turinas, Italija	2 mėn.	Gyvenamoji ir darbo aplinka tramvajuje. Diogeno grupės menininkų ir vietinių studentų pagalba įgyvendinant projektą, kuriam paskirta stipendija.	Neįprasčiausios Suteikiama 6 000 eurų stipendija tyrimui
„Caribic Walking Residency“,		Įvairiose vietose. Ši rezidencija tetrunka dvi dienas, o jos metu menininkas pasikviečia kitą menininką ir keliauja iš vienos vietos į kitą.	
Bauhauzo (Vokietija) rezidencija		Siūlo gyventi ir kurti legendiniuose, 2016-aisiais į UNESCO pasaulinio paveldo sąrašą įtrauktose šios dizaino ir architektūros mokyklos dėstytojų nameliuose.	

3 lentelė

Istaigos, organizacijos, siekusios Lietuvos kultūros tarybos Kūrybinių rezidencijų programos finansavimo.

Šaltinis: Kultūros tarybos 2018 m. gegužės 14 d. sprendimas Nr.1 LKT-20 (1.2)

VILNIUS	KAUNAS	KLAIPĖDA	NERINGA	KITA
1. VšĮ Urbanistinio šokio teatras Low Air; 2. Asociacija Audiovizualinių Menų Industrijos Inkubatorius; 3. BĮ Šiuolaikinio meno centras; 4. Asociacija Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga; 5. VšĮ Lietuvos muzikos ir teatro akademija; 6. Meno bendrija Homo eminiems; 7. VšĮ Suonatori del granduca; 8. Asociacija Theatrum indigum 9. VšĮ Kūrybos ratas; 10. VšĮ Institutio media; 11. VšĮ Šviesos kūgiai; 12. VšĮ Ūsai	1. VšĮ Šviesos raštas; 2. Asociacija Lietuvos fotomenininkų sąjungos Kauno skyrius; 3. VšĮ Inca LT; 4. BĮ Kauno menininkų namai, 5. VšĮ Meno vadybos platforma; 6. VšĮ Tekstilinių ir dailininkų gildija;	1. VšĮ Menų fabrikas; 2. Asociacija Lietuvos fotomenininkų sąjungos Klaipėdos skyrius; 3. Asociacija Menų zona; 4. BĮ Klaipėdos kultūros komunikacijų centras;	1. VšĮ Vilniaus dailės akademija; 2. VšĮ Rašytojų sąjungos fondas;	1. BĮ Kražių M. K.Sarbievijaus kultūros centras; 2. VšĮ Kintai Arts; 3. VšĮ Anykščių menų inkubatorius-menų studija; 4. VšĮ Ars Communis, Žeimiai, Jonavos rajonas; 5. VšĮ Rašytojų sąjungos fondas Palangoje;

4 lentelė

Kūrybinių rezidencijų palyginimas pagal vietą, valdytoją, specializaciją, tarptautiškumą.

Šaltiniai: <https://www.artdruskininkai.lt>, <https://zeimiudvaras.lt/>, www.kintaiarts.lt,
<http://www.kraziai.lt/rezidencija-2/> (žiūrėta 2019 12 15).

Pavadinimas	Vieta	Valdytojas	Specializacija	Tarptautiškumas
„Artists‘ Residence“ (DAR)	Druskininkai, kūrybos ir poilsio namai įsikūrę pušyne	Lietuvos kompozitorių sąjunga	Muzikos sritis, tarpdisciplininis menas	Taip
Rezidencija „YoYo“	Jonavos raj. XVIII a. Žemių dvare	VšĮ Ars Communis	Tarpdisciplininis menas, akademikai, inžinieriai	Taip
„Kintai Arts“	Kintai, Šilutės raj. Kintų mokyklos patalpose	VšĮ Kintai Arts	Tarpdisciplininis menas	Taip
Kražių kolegijos rezidencija	Kražiai, Kelmės raj. Restauruotame XVII a. Kražių kolegijos pastate	BĮ Kražių M. K. Sarbievijaus kultūros centras	Teatro, muzikos, literatūros ir vaizduojamosios dailės sritys	Taip

5 lentelė

Kūrybinių rezidencijų infrastruktūros galimybės.

Šaltiniai: <https://www.artdruskininkai.lt>, <https://zeimiudvaras.lt>, www.kintaiarts.lt,
<http://www.kraziai.lt/rezidencija-2/> (žiūrėta 2019 12 15).

Pavadinimas	Infrastruktūros galimybės
„Artists‘ Residence“ (DAR)	8 dviaukščių kotedžų kompleksas su atskira automobilių stovėjimo aikšte. Kiekviename kotedže (iš viso užimančiame apie 76 m ² ploto) yra baldai ir bevielis internetas, taip pat muzikos instrumentai (kabinetiniai fortepijonai ir pianinai). Kotedžai yra jaukūs, patogūs darbui ir poilsiui, viename jų vienu metu gali erdviai kurti ir gyventi vienas arba du rezidentai.
Rezidencija „YoYo“	Rezidentams kūrybai suteikiamos erdvios Žeimių dvaro patalpos bei priemonės tarpdisciplininei veiklai.
„Kintai Arts“	Šokių, repeticijų erdvė, muzikos instrumentai, virtuvė, medžio apdirbimo įrankiai; Dirbtuvių skaičius – 5, gyvenamoji-darbo erdvė, repeticijų erdvė. Apgyvendinimas atskirame kambaryje ir bendrai.
Kražių kolegijos rezidencija	Atvykę menininkai gali įsikurti jaukiose XVII a. jėzuitų celėse, naudotis kūrybai skirta garso aparatūra. Didžioji salė (3 aukšte) – 300 m ² , kuri gali būti transformuojama į dvi sales, mažoji kamerinė salė (pirmame aukšte) – 40 m ² ir parodų salė (trečiame aukšte) – 100 m ² . Pastato antrame aukšte įrengta mini virtuvėlė. Turima įranga: konferencijų įranga, įgarsinimo aparatūra, bevielis internetas, kompiuteriai, įvairūs muzikos instrumentai, gausi klasikos fonoteka, biblioteka, televizoriai. Prie pastato įrengta erdvi aikštė renginiams (apie 0,6 ha). Gyvenamosios patalpos sudaro atskirą bloką antrame aukšte su atskiru įėjimu, kurį su kitomis patalpomis jungia stiklo pertvaros.

6 lentelė

Kūrybinės rezidencijos pagal trukmę, mastelį, atrankos sąlygas.

Šaltiniai: <https://www.artdruskininkai.lt>, <https://zeimiudvaras.lt/>, www.kintaiarts.lt,
<http://www.kraziai.lt/rezidencija-2/> (žiūrėta 2019 12 15).

Pavadinimas	Rezidencijų trukmė	Mastelis	Atranka, sąlygos
„Artists‘ Residence“ (DAR)	Priklauso nuo projekto	16 žmonių 8 kambariuose	Priklausomai nuo įgyvendinamo projekto pobūdžio, rezidentams organizuojami atviri šaukimai, suteikiamas apgyvendinimas, apmokama kelionė bei pragyvenimo išlaidos,
Rezidencija „YoYo“	Priklauso nuo projekto, gegužės–spalio mėn. laikotarpiu	Neskelbiama	Šaukiami kveitimai, sąlygos siūlomos priklausomai nuo projekto finansavimo.
„Kintai Arts“	Gegužės–spalio mėn. trumpesnės viešnagės ir „Artists on Tour“ planai derinami atskiru sutarimu.	Vienu metu gali reziduoti 5–30 menininkų	Dalyviai siūlosi patys, apsimoka kelionės, apgyvendinimo paslaugas, įsigyja reikalingas priemones, maistą.
Kražių kolegijos rezidencija	Priklauso nuo projekto	Įrengtos patalpos gyventi ir kurti 6 menininkams	Rezidentai atrinkami atsižvelgiant į atitikimą temai, turinio originalumą, galimybę integruotis į Kražių kultūrinį gyvenimą. Rezidentų atranką vykdo specialiai tam sudaryta Kolegija.

8 lentelė

Skirtingų meno sričių kūrėjų kūrybą skatinantys motyvai.

Vizualieji menai	Muzika	Teatras	Kinas	Architektūra	Šokis
Edukaciniai motyvai; Tinkama darbo aplinka	Techninės sąlygos; Tinkama darbui aplinka; Ryšiai; Auditorija; Užsakymai; Poreikis saviraiškai; Kūrybinės prasmės klausimas	Ryšiai; Izolacija; Aplinkos ir kūrėjų švara	Techninės sąlygos; Tinkama darbui aplinka; Ryšiai; Auditorija; Asmeninis ryžtas	Techninės sąlygos; Tinkama darbui aplinka	Techninės sąlygos; Tinkama darbui aplinka; Ryšiai; Auditorija

11 lentelė

Vilniaus dailės akademijos Nidos dailės kolonija.

Šaltinis: <http://nidacolony.lt/lt/kolonija> (žiūrėta 2019 12 15).

Priklausomybė	Nidos meno kolonija (NMK) yra Vilniaus dailės akademijos padalinys. Jis atidarytas vykdant EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų finansuojamą projektą. Projekto pradžia – 2009 m. Nidos meno kolonija po pirmo rekonstrukcijos etapo (1 323 kv. m) atidaryta – 2011 m. pavasarį. Antras rekonstrukcijos etapas su ES struktūrinių fondų parama baigtas 2015 m. rudenį ir atidarytas naujas korpusas (1330 kv. m.).
Laikas	Menininkų apsistojimo trukmė nuo 2–6 mėn. Yra galimybė reziduoti 1 mėnesiui,
Rezultatai	Prioritetai teikiami procesui, o ne galutiniam produktui. Reziduojantys menininkai skatinami dalyvauti edukacinėse bei vietos suformuotose praktikose: rengti susitikimus, seminarus Nidos meno mokyklos auklėtiniams, Vilniaus dailės akademijos studentams ir dėstytojams ar visiems kartu. Menininkai kviečiami susipažinti su vietos kultūros ir kitų sferų iniciatyvomis bei kurti turinį, kuris sietųsi su vietos įvaizdžiu, socialiniu savitumu.
Mastelis	Vienu metu gali veikti 5 rezidencijos. NMK priima apie 50 menininkų per metus.
Specializacija	Profesionalūs dailininkai, dizaineriai, architektai, kuratoriai, kritikai, meno tyrėjai
Atranka	Menininkų rezidencijų programa siūlo kuruojamus arba nepriklausomus kūrėjų apsistojimus. Kviečiami arba atrenkami skelbiamų konkursų būdu.
Tarptautiškumas	Kūrėjai iš Lietuvos bei viso pasaulio
Finansavimas	NMK priima apie 50 menininkų per metus, iš jų trečdalis yra remiami stipendijomis. NMK yra galimybė 2 metinėms stipendijoms: kartą metuose Gėtės instituto įsteigta stipendija jauniems Vokietijos menininkams (stipendija suteikiama tik kviečiant kūrėjus) ir kartą metuose teikiama Neringos savivaldybės stipendija Lietuvos menininkams, sprendžiantiems vietos iššūkius (teikiama organizuojant atvirą konkursą).
Patalpos	Nidos meno kolonijoje yra penkios dviejų aukštų (65 kv. m.) rezidencijų studijos. Patalpos įrengtos atskirame pastate, kurį su pagrindiniu korpusu jungia dengtas koridorius. Trijų studijų vonios kambariai, virtuvėlės ir darbo erdvės įrengtos apačioje, antrame aukšte – miegamojo erdvė. Kitose dviejose studijose dirbti galima antrajame aukšte, o gyventi – pirmajame. Studijų sienos baltos, o lubų aukštis siekia tris metrus. Studijos, kuriose darbo erdvės antrame aukšte, turi stoglangius, langai nukreipti į pietus ir šiaurę. Studijų, kurių darbo erdvės įrengtos apačioje, langai pietų pusėje. Visos rezidencijų studijos turi interneto prieigą.
Narystės	VDA meno kolonija priklauso Baltijos šalių ir meno rezidencijų tinklui „Remote Art&Residence centres“, Universitetų ir asocijuotų partnerių tinklui Europoje „Migruojančios meno akademijos“ (MigAA)
Papildomos sąlygos menininkams	Profesionalų pagalbos galima tikėtis nuo techninio išpildymo iki tarptautinių šiuolaikinio meno institucijų kuratorių apsilankymo kūrėjo studijoje. Nidos meno kolonija organizuoja kuruojamas parodas, kurios atrenkamos iš reziduojančių menininkų darbų, organizuojamos

	vietos bei tarptautinėse erdvėse. Reziduojančių menininkų žinomumas skleidžiamas pristatant jų darbus kolonijos leidinyje, kuris yra ir spausdinamas, ir publikuojamas internete.
--	---

8 priedas

12 lentelė

Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos Tarptautinis vertėjų ir rašytojų centras (TVRC).

Šaltinis: <http://www.tvrc.lt> (žiūrėta 2019 12 15).

Priklausomybė	Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos padalinys Nidoje, veikiantis nuo 2018 m. buvusioje mokymo bazėje atlikus kapitalinį remontą ir pritaikius ją funkcionuoti ištisus metus.
Laikas	Rezidentams siūloma nuo kelių savaitių iki kelių mėnesių gyventi ir dirbti, priimant kūrėjus ištisus metus
Tikslas	Plėtoti daugiašalius kultūrinius, kūrybinius, pažintinius mainus, siekiant, kad Lietuvos literatūra juose visą laiką veiktų kaip stipri, nuolatinio dėmesio verta partnerė.
Siūlymai rezidentams	Rezidentams siūloma dirbti, puoselėti ir plėsti tarptautinę kultūrinę patirtį, tobulinti bendravimo įgūdžius, rengti savo kūrybos pristatymus svečios šalies literatūrinėse bendruomenėse, dalytis patirtimi, dalyvauti įvairiose kūrybinėse dirbtuvėse, konferencijose, seminaruose.
Specializacija	Rašytojai bei vertėjai
Atranka	Atrankos būdai neskelbiami.
Tarptautiškumas	Lietuvos bei užsienio kūrėjai
Finansavimas	Rašytojai ir vertėjai, norintys užsisakyti kambarį moka už jį. Kūrėjams finansuojamos projektinės veiklos.
Patalpos	Dviejuose nameliuose įrengti devyni vienviečiai kambariai su visais patogumais, interneto ryšiu ir kompiuteriais. Viename namelyje – bendra patalpa, pritaikyta grupiniams užsiėmimams ir valgio gaminimui. Kitame – dviem pirmo aukšto kambariams virtuvė įrengta pusrūsyje. Antrojo aukšto kambariai turi savo virtuves.
Narystės	Neskelbiama

Kokybinio tyrimo anketa

Klausimynas kūrėjams dėl kūrybinių rezidencijų Neringos savivaldybėje

1. Jūsų atstovaujamo meno sritis
2. Jūsų ryšys su Neringa, plėtojant kūrybinę veiklą
3. Neringos savitos tapatybės dalis – europinės reikšmės menininkų sambūrio Nidos dailininkų kolonijos atmintis sudaro prielaidą, jog vietovė tinkama įkvėpimo paieškoms ir galėtų būti formuojama kaip kuriančiųjų menininkų centras. Kas, Jūsų nuomone, yra patrauklu kūrėjui Kuršių nerijoje?
4. Kūrybinės rezidencijos sudaro sąlygas atsiskleisti menininkų kūrybiškumui, suteikia technines raiškos galimybes, tinkamą darbo aplinką, ryšius, auditoriją ir kt. Kas Jus motyvuoja ar motyvuotų kurti?
5. Kokie, Jūsų nuomone, iššūkiai, problemos, su kuriais galėtų susidurti ar susiduria menininkai rezidentai Neringoje?
6. Svarbus reziduojančio menininko ir vietos bendruomenės santykis, galintis nutiesti tiltus tarp vietinio bei globalaus pasaulio meno. Kokie iššūkiai, Jūsų nuomone, lauktų ar laukia kūrėjų Neringos atveju? Kokie būtų Jūsų pasiūlymai bendroms kūrybinėms veikloms su miesto bendruomenėmis?
7. Jūsų nuomone, kaip galėtų veikti tarpkultūrinis, tarpdisciplininis bendradarbiavimas Neringos atveju?
8. Kokiais požymiais apibūdintumėte produktyvią kūrybinę aplinką?
9. Kokių sąlygų reikia orientuojantis į teigiamus kūrybinius rezultatus?
10. Ką, Jūsų manymu, suteikia kūrėjams rezidencijos, kokią naudą, poveikį?

11. Kiti Jūsų pastebėjimai, išvalgos kūrybinių rezidencijų klausimais.

Dėkoju už Jūsų atsakymus!

10 Priedas

Kiekybinio tyrimo anketa

Kaip Neringos gyventojai galėtų dalyvauti kūrybinių rezidencijų veiklose?

1. Jūsų lytis * Pažymėkite tik vieną variantą.

Vyras

Moteris

2. Jūsų amžiaus grupė * Pažymėkite tik vieną variantą

14-29

30-50

51-70

71 ir daugiau

3. Jūsų išsilavinimas * Pažymėkite tik vieną variantą

Aukštasis universitetinis

Aukštasis neuniversitetinis

Aukštesnysis

Vidurinis

Pagrindinis

4. Jūsų pagrindinis užsiėmimas * Pažymėkite tik vieną variantą

Samdomas darbuotojas/samdoma darbuotoja

Pats sau darbdavys/pati sau darbdavė

Pensininkas/pensininkė

Bedarbis/bedarbė, ieškote darbo

Studentas/studentė

Moksleivis/moksleivė

Kita:

5. Jūsų šeimyninė padėtis Pažymėkite tik vieną variantą

Vedęs, ištekęjusi

Viengungis, netekėjusi

Našlys, našlė

Išsiskyrę

Kita:

6. Kurioje Neringos gyvenvietėje gyvenate ar dirbate? * Pažymėkite tik vieną variantą

Nida

Preila

Pervalka

Juodkrantė

7. Kaip dažniausiai leidžiate laisvalaikį? * Pažymėkite viską, kas tinka.

Saviraiška (šokiai, chorai, mėgėjų teatras ir pan.)

Kultūrinė veikla (renginių lankymas, knygų skaitymas ir pan.)

Pramogos (kavinės, barai, klubai ir pan.)

Sportas Užsiėmimas hobiu (rankdarbiai, žvejyba ir pan.)

Ilsėjimasis, nieko neveikimas

Buvimas gamtoje Bendravimas su draugais, giminėmis

Buvimas su šeima

Kita:

8. Ar lankėtės kurioje nors meno, kultūros įstaigoje Neringoje per paskutinius 12 mėn., kurioje buvo siūloma kūrybinės ar edukacinės veiklos užsiėmimai? * Pažymėkite tik vieną variantą.

Taip

Ne

9. Jei lankėtės, nurodykite kurios įstaigos organizuojamose veiklose?

Pažymėkite viską, kas tinka.

Nidos kultūros ir turizmo informacijos centras „Agila“ (Nidos bendruomenės namai, Preilos bendruomenės namai)

Juodkrantės Liudviko Rėzos kultūros centras

Nidos meno kolonija

Neringos muziejai (T. Manno memorialinis muziejus, Žvejo etnografinė sodyba, Kuršių nerijos istorijos muziejus)

Viktoro Miliūno viešoji biblioteka

Tarptautinis vertėjų ir rašytojų centras Nidoje

Kita:

10. Ar dalyvaujate kokioje nors nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, kurią siūlo Neringos kultūros, meno įstaigos? * Pažymėkite tik vieną variantą.

Taip

Ne

11. Jei dalyvaujate, nurodykite sritį Pažymėkite tik vieną variantą.

Mėgėjų menas(folkloras, muzika, šokis, teatras, kt.)

Dailė

Fotografija

Kita:

12. Jei nedalyvaujate nuolatinėje saviraiškos kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, kurią siūlo Neringos kultūros, meno įstaigos, nurodykite trukdžius Pažymėkite viską, kas tinka.

Laiko trūkumas

Turinio pasiūlos trūkumas

Sudėtingas fizinis pasiekiamumas

Trūksta informacijos

Finansų stygius

Nesidomiu menine, kultūrine veikla

Kita:

13. Kaip vertinate (penkiabalėje sistemoje: 5-labai gerai, 4-gerai, 3-neutraliai, 2-blogai, 1-labai blogai) Neringoje veikiančių kultūros, meno įstaigų pasiūlymus plėtojant vietos gyventojų kūrybiškumą? * Pažymėkite tik vieną variantą.

1 2 3 4 5

14. Pakomentuokite savo vertinimą

15. Kaip vertinate (penkiabalėje sistemoje: 5-labai gerai, 4-gerai, 3-neutraliai, 2-blogai, 1-labai blogai) Neringoje veikiančių kultūros, meno įstaigų pasiūlymus plėtojant edukacines (pažinimo) veiklas vietos gyventojams? * Pažymėkite tik vieną variantą.

1 2 3 4 5

16. Pakomentuokite savo vertinimą

17. Kaip vertinate (penkiabalėje sistemoje: 5-labai gerai, 4-gerai, 3-neutraliai, 2-blogai, 1-labai blogai) į Neringą atvykstančių kūrėjų ir pasiūlymus plėtojant vietos gyventojų kūrybiškumą? * Pažymėkite tik vieną variantą.

1 2 3 4 5

18. Pakomentuokite savo vertinimą

19. Kaip vertinate (penkiabalėje sistemoje: 5-labai gerai, 4-gerai, 3-neutraliai, 2-blogai, 1-labai blogai) į Neringą atvykstančių kūrėjų pasiūlymus plėtojant edukacines veiklas vietos gyventojams? * Pažymėkite tik vieną ovalą.

1 2 3 4 5

20. Pakomentuokite savo vertinimą

21. Ar dalyvautumėte bendroje meninėje veikloje jei Neringoje atsirastų iki šiol nesamų meno sričių (scenos meno, kino) kūrybinių ar edukacinių programų pasiūla? * Pažymėkite tik vieną variantą.

Taip

Ne

Neturiu nuomonės

22. Kaip dažnai galėtumėte įsitraukti į kūrybinę ar edukacinę veiklą? * Pažymėkite viską, kas tinka.

Nuolat du kartus per savaitę

Nuolat kartą per savaitę

Nuolat kartą per dvi savaites

Nuolat kartą per mėnesį

Vienkartinis susitikimas, priklausomai nuo aktualaus veiklos pobūdžio

Kiek reiktų meninio projekto įgyvendinimui

Nedalyvaučiau nuolatinėje veikloje gegužės-rugsėjo mėn.

Kita:

23. Ar turėtų įtakos Jūsų apsisprendimui dalyvauti kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, jei jas įgyvendintų žinomi Lietuvos menininkai? * Pažymėkite tik vieną variantą.

Taip

Ne

Neturiu nuomonės

24. Ar turėtų įtakos Jūsų apsisprendimui dalyvauti kūrybinėje ar edukacinėje veikloje, jei jas įgyvendintų užsienio kūrėjai? * Pažymėkite tik vieną ovalą.

Taip

Ne

Neturiu nuomonės

25. Jei taip, iš kurių užsienio šalių galėtų būti menininkai? Išvardinkite užsienio šalis

26. Ar turėtų įtakos Jūsų apsisprendimui dalyvauti kūrybinėje ar edukacinėje veikloje jei veiklos būtų mokamos? * Pažymėkite tik vieną variantą.

Taip

Ne

Neturiu nuomonės

27. Kas turėtų įtakos Jūsų apsisprendimui dalyvauti mokamuose kūrybinės ar edukacinės veiklos užsiėmimuose? * Išvardinkite veiksnius

28. Pažymėkite labiausiai priimtinius teiginių variantus * Pažymėkite viską, kas tinka. Kūrybinė veikla turėtų būti orientuota į rezultatus (viešas koncerto, spektaklio atlikimas, parodos organizavimas, kino produktų peržiūros, meninių projektų pristatymas ir pan.)

Kūrybinė veikla neturėtų būti orientuota į rezultatus, tačiau leidžianti kūrėjams eksperimentuoti, sudarantiems galimybes naujoms meno raiškos formoms

Kūrybinėje edukacinėje veikloje svarbūs bendruomeniškumo principai

Kūrėjo charakteristika pasižymi individualumo požymiais

Meninė saviraiška – tai laisvalaikio leidimas ir jo įprasminimas kūryba

29. Nurodykite informacinius šaltinius, kuriais naudojėtės norėdami gauti informaciją apie kūrybines ar edukacines veiklas Neringoje * Pažymėkite viską, kas tinka. Draugų, pažįstamų rekomendacijos

Paieška internete

Kultūros, meno įstaigų interneto svetainių lankymas

Socialinės medijos

Radijas, televizija

Pranešimai spaudoje

Kita:

Dėkoju už Jūsų atsakymus!

Kiti menininkų pastebėjimai ir pasiūlymai kūrybinių rezidencijų Neringoje tema

Kokybinio tyrimo apklausoje dalyvavę respondentai pateikė ir daugiau vertingų pastebėjimų bei pasiūlymų kūrybinių rezidencijų Neringoje tema:

„Kūrybinės rezidencijos iš principo yra labai svarbus elementas šiandieniniame kūrybiniame pasaulyje, nes tarp visų kitų savo teigiamų savybių, jos dar vis apeliuoja į išskirtinę menininko vietą“.

„Jų turėtų būti daugiau, o menininkai turėtų turėti sąlygas rodyti ir parduoti darbus.“

„Menininkai turėtų turėti galimybę įsigyti būstą ar dirbtuves Neringoje. Būtų gerai, kad jie galėtų ten gyventi ištisus metus.“

„Nėra tinkamesnės erdvės kūrybinėms rezidencijoms rasti, plėtoti, nei Neringa.“

„Kuo daugiau rezidencijų Neringoje, tuo geriau visiems – tiek vietos bendruomenėms, tiek atvykstantiems menininkams.“

„Svarbu kad tai nebūtų privilegijuota ir tik išskirtinėms personoms skirta galimybė. Svarbu kad ne tik dailės ar dizaino sričių menininkai galėtų šia galimybe pasinaudoti.“

24 lentelė

Skirtingų meno sričių kūrėjų nuomonės dėl rezidencijų naudos

Vizualieji menai	Muzika	Teatras	Kinas	Architektūra	Šokis
Aplinkos pakeitimas; Įkvėpimas; Bendradarbiavimas; Nauji ryšiai; Draugiška aplinka kūrybinei saviraiškai; Įtaka vietos kultūrai; Techninės gamybai tinkančios sąlygos.	Nauji ryšiai; Provokacija įkvėpimui; Draugiška aplinka kūrybinei saviraiškai; Tinkamos techninės sąlygos ir instrumentai; Bendradarbiavimas.	Kasdieninės buities išvengimas Draugiška aplinka kūrybinei saviraiškai Reabilitacija po perdegimo Nauji ryšiai Įkvėpimas	Buities išvengimas	Didžiulė nauda	Bendradarbiavimas Nauji ryšiai Susitelkimas į kūrybą Įtaka vietos kultūrai